

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
MOTİVASYONLARININ ve BEKLENTİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART
ÜNİVERSİTESİNE BAĞLI MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA BİR
UYGULAMA

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nurcan ÇOŞGUN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Metin ATMACA

Çanakkale 2013

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
MOTİVASYONLARININ ve BEKLENTİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ: ÇANAKKALE ONSEKİZ MART
ÜNİVERSİTESİNE BAĞLI MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA BİR
UYGULAMA

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Nurcan ÇOŞGUN

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Metin ATMACA

anakkale 2013

TAAHHÜTNAME

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale 18 Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Bir Uygulama**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

22 /08/ 2013

Nurcan ÇOŞGUN

İmza

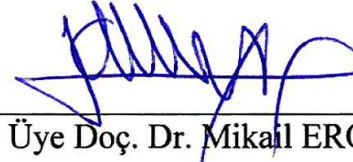

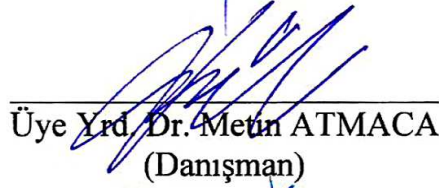
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

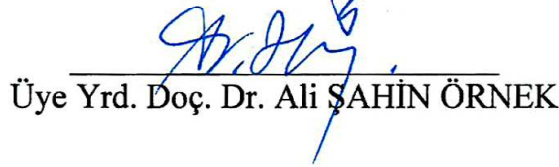
Nurcan ÇOŞGUN'a ait “**Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Bir Uygulama**”, adlı çalışma jürimiz tarafından

İşletme Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Oy birliği / Oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

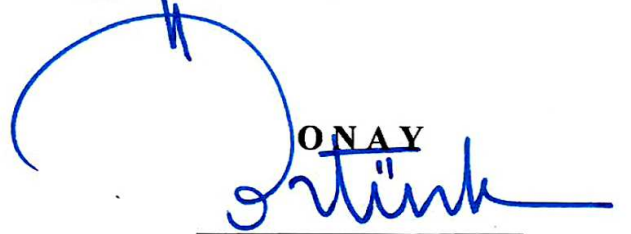

Üye Doç. Dr. Mikail EROL

Üye Yrd. Dr. Metin ATMACA
(Danışman)

Üye Yrd. Doç. Dr. Ali ŞAHİN ÖRNEK

Tez No: 10013447

Tez Savunma Tarihi: 14/06/2013

ONAY
Doç. Dr. İbrahim Hakkı ÖZTÜRK
Enstitü Müdürü
23.08./2013

ÖZET

Üniversiteler bir ülkenin en yüksek düzeyde bilgi üreten, yayan ve bilgiyi işlevli hâle getiren kurumlarıdır. Ülkemizde muhasebe eğitimi ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde birçok üniversitede verilmektedir. Öğrencilerin almış oldukları muhasebe eğitimi hem akademik açıdan hem de iş dünyası açısından önemli bir bilgi birikimi sunmaktadır.

Üniversiteler için bireyleri bilgiyle donatmak, topluma faydalı olacak şekilde yetiştirmek ciddi bir iştir. Bu ciddiyetle yola çıkan üniversitelerin öğrencilerini tanıması motivasyon ve beklentilerini değerlendirebilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu konuları göz önünde bulundurarak yaptığımız çalışmamızın amacı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokullarında muhasebe ve vergi uygulamaları bölümü öğrencilerinin yükseköğretimden beklenti ve motivasyonlarını ölçmektir.

Araştırmanın evreni Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı 7 farklı meslek yüksekokulunda muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerine devam eden 807 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmamızda 723 öğrenciye ulaşılmış, veri toplama aracı olarak anket uygulanmıştır. Anketin birinci bölümünde demografik değişkenlere ilişkin sorular bulunurken ikinci bölümde öğrencilerin muhasebe bölümünü seçme nedenleri, sahip oldukları beklentiler ve motivasyonlarını ölçmeye yönelik yargılar bulunmaktadır. Analiz sonuçlarına göre, muhasebe eğitimi benimsenmede motivasyon araçları, muhasebe eğitiminden beklentiler, muhasebe bölümünü seçme nedenleri ve muhasebe eğitimine bakış açısı faktörleri arasında doğrusal yönde ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Muhasebe eğitimi, Motivasyon, Beklenti, Meslek Yüksekokulu.

ABSTRACT

Universities producing the country's high level knowledge, institutions and knowledge that makes emitting function. In our country, accounting education is given in associate degree, undergraduate, graduate and doctoral levels in many universities. Accounting education that has been received by the students provides significant knowledge in terms of both business and academic.

Information for universities to equip individuals, is a serious undertaking to train to be beneficial to the society. This is set out in earnest to recognize the motivation and expectations of universities evaluate students is of great importance. The aim of our study was to considering these issues Çanakkale Onsekiz Mart University accounting and tax applications, depending on what part of higher vocational schools of higher education students to measure expectations and motivations.

Population of the study consists of 807 students in accounting and tax application departments of 7 vocational schools of Çanakkale Onsekiz Mart University. In our study, 723 students were reached, as a means of data collection questionnaire. In the first part of the survey questions related to demographic variables found to the accounting section of the second part, students' reasons for choosing, there are judgments to measure their expectations and motivations. According to the results, the motivation to adopt means of accounting education, accounting, education, expectations, reasons for choosing accounting and accounting education is part of the point of view of the factors is a linear correlation.

Keywords: Accounting, Accounting Education, motivation, expectation, higher vocational school.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam süresince benimle her zaman bilgi ve tecrübelerini samimiyetiyle paylaşan öğrencisi olmaktan onur duyduğum değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Metin ATMACA' ya yardım ve desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sayın jüri üyeleri Doç. Dr. Mikail EROL ve Yrd. Doç. Dr. Ali Şahin ÖRNEK'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE VE MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.Muhasebenin Tanımı.....	3
1.1 Muhasebenin Tarihsel Gelişimi	5
1.2 Muhasebenin Önemi ve Kapsamı	8
1.3 Muhasebede Öğretim Araçları ve Yöntemleri	9
2.Muhasebe Eğitimi Kavramı.....	12
2.1 Muhasebe Eğitiminin Amacı Ve Önemi	13
2.2 Türkiye 'de Muhasebe Eğitimi.....	15
2.2.1 Ortaöğretimde Muhasebe Eğitimi.....	15
2.2.2 Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Ve Gelişimi.....	16
2.2.3 Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi	16
2.2.4 Lisansüstü Düzeyde Muhasebe Eğitimi.....	17
2.3 Dünya'da Muhasebe Eğitimi.....	18
2.3.1 Amerika Birleşik Devletlerinde Muhasebe Eğitimi.....	18
2.3.2 Avrupa 'da Muhasebe Eğitimi.....	20
2.3.2.1 İngiltere'de Muhasebe Eğitimi.....	22
2.3.2.2 Almanya'da Muhasebe Eğitimi.....	22
2.3.2.2 Fransa'da Muhasebe Eğitimi.....	23

2.4 Muhasebe Eğitimi ve Bilişim Teknolojileri İlişkisi	24
2.5 Muhasebe Eğitimi ve Sürdürülebilirlik İlişkisi	27

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE EĞİTİMİNİN GELİŞMESİNDE ROL ALAN FAKTÖRLER

1.Muhasebe Eğitimi ve Standartlaşma Süreci	29
1.1 Standart Kavramı	29
1.2 Standartlaşmanın Önemi	29
1.3 Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları	31
2. Muhasebe Eğitimi ve Küreselleşme.....	33
2.1 IFAC (International Federation of Accountants - Uluslar Arası Muhasebeciler Federasyonu).....	35
2.2. IAAER (International Association For Accounting Education & Research - Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği).....	35
2.3 IAESB (The International Accounting Education Standards Board-Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu)	36
2.4 UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development - Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)	36
3.Muhasebe Eğitiminde Sosyal Sorumluluk ve Hile İlişkisi	37
3.1 Muhasebe Eğitiminde Etik.....	39
3.1.1 Etik Kavramı	39
3.1.2 Muhasebe Mesleğinde Etik	39
3.1.3 Muhasebe Eğitiminde Etiğin Önemi	41
3.2 Yeşil Muhasebe Eğitimi.....	45
3.3 Adli Muhasebe Eğitimi	47
4.Toplam Kalite Yönetiminin Muhasebe Eğitimine Uygulanması.....	50
4.1 Toplam Kalite Yönetimi Kavramı	50
4.2 Muhasebe Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYON VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇOMÜ'NE BAĞLI MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA BİR UYGULAMA

1. Muhasebe Eğitiminde Motivasyon ve Beklentiler	55
2. Metodoloji	63
2.1 Araştırmanın Konusu	64
2.2 Araştırmanın Amacı ve Yöntemi	64
2.3 Araştırma Modeli ve Hipotezler	64
2.4 Araştırmanın Yöntemi	68
2.5 Araştırmanın Kapsamı	69
2.6 Araştırmada Elde Edilen Bulguların Analizi ve Değerlendirilmesi	69
2.6.1 Güvenilirlik Analizi	69
2.6.2 Faktör Analizi	73
2.6.3 Demografik ve Açıklayıcı Özellikler	78
2.6.4 Belirlenen Hipotezlerin Analizi ve Yorumlanması	96
SONUÇ ve ÖNERİLER	114
KAYNAKÇA.....	121
EK-1.....	139

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Kamu Muhasebecileri Birliği
BYO	: Biga Meslek Yüksek Okulu
CANYO	: Çan Meslek Yüksek Okulu
CPA	: Certified Public Accountant
CMYO	: Çanakkale Meslek Yüksek Okulu
DM	: Deutsche Mark
EMYO	: Ezine Meslek Yüksek Okulu
GMYO	: Gelibolu Meslek Yüksek Okulu
IAAER	: International Association For Accounting Education & Research
IAESB	: International Accounting Education Standards Board
IASCF	: International Accounting Standard Committee Foundation
IESBA	: International Ethics Standards Board Of Accountants
IES	: International Accounting Education standards
IFAC	: International Federation Of Accountants
KMO	: KaiseMeyer- Olkin
LMYO	: Lapseki Meslek Yüksek Okulu
M.Ö	: Milattan Önce
MYO	: Meslek Yüksekokulu
MEBTEN	: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri
MEB	: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler
MEBA	: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı
MEBMA	: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu

TMUDESC	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TKY	: Toplam Kalite Yönetimi
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UNCTAD	: United Nations Conference On Trade And Development
YMYO	: Yenice Meslek Yüksek Okulu
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu
Vd	: Ve Diğerleri

TABLOLAR LİSTESİ

1.1 Muhasebenin Fonksiyonları ve Araçları	4
2.1 Muhasebe Eğitimi Standartları ve Açıklamaları	32
2.2 IFAC Etik Eğitim Çerçevesi	41
3.1 Motivasyon Süreci.....	56
3.2 Muhasebe Eğitimiyle İlgili Ulusal Ve Uluslar arası Alanda Yapılan Çalışmalara Örnekler	60
3.3 Güvenilirlik Analizi Sonucu	70
3.4 Her Bir Soru İçin Alfa Değeri	70
3.5 İkinci Güvenilirlik Analizi Sonucu	71
3.6 İkinci Güvenilirlik Analizi Sonrası Her Bir Soru İçin Alfa Değeri	71
3.7 Soru Numarası Değişiklikleri	72
3.8 Faktör Analizi KMO Ve Barlett's Testi	73
3.9 Faktör Analizinde Her Sorunun MSA Değeri.....	74
3.10 Değişkenlerin Yer Aldıkları Faktörler ve Faktör Değerleri	75
3.11 MBTEN Faktörünü Oluşturan Değişkenler Ve Faktör Değerleri	76
3.12 MEB Faktörünü Oluşturan Değerler Ve Alfa Değerleri	77
3.13 MEBA Faktörünü Oluşturan Değerler Ve Alfa Değerleri	77
3.14 MEBMA Faktörünü Oluşturan Değerler Ve Alfa Değerleri	78
3.15 Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Cinsiyetleri Tablosu	79
3.16 Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Eğitim Gördükleri Okullar Tablosu	80
3.17 Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölüm Tercih Sırası Tablosu	82
3.18 Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölümü Tercih Etme İstekleri Tablosu	83
3.19 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 1.Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	85
3.20 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	85
3.21 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	86
3.22 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	86
3.23 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu.....	87
3.24 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 6. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu.....	87
3.25 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	87
3.26 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 2.Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	88

3.27 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	88
3.28 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	89
3.29 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	89
3.30 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	89
3.31 Üçüncü Bölümde Yer Alan Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu.....	90
3.32 Üçüncü Bölümde Yer Alan Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	90
3.33 Üçüncü Bölümde Yer Alan Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu.....	91
3.34 Üçüncü Bölümde Yer Alan Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	91
3.35 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	91
3.36 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	92
3.37 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	92
3.38 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	93
3.39 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	93
3.40 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 6. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu	94
3.41 Öğrencilerin Muhasebe Bölümü Tercih Etme Nedenleri	94
3.42 Öğrencilerin Muhasebe Eğitiminde Beklentileri.....	95
3.43 Öğrencilerin Muhasebe Eğitimine Bakış Açıları	95
3.44 Öğrencilerin Muhasebe Eğitimini Benimsemesindeki Motivasyon Araçları.....	96
3.45 MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları	97
3.46 MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları.....	98
3.47 MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları	98
3.48 MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO' lara Göre Ortalamaları.....	99
3.49 MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları.....	100
3.50 MEB Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları	101
3.51 MEB Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları	101
3.52 MEB Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları	102

3.53 MEB Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları	102
3.54 MEB Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları.....	103
3.55 MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları	104
3.56 MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları	105
3.57 MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları.....	105
3.58 MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları	106
3.59 MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları.....	107
3.60 MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları.....	108
3.61 MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları.....	108
3.62 MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları	109
3.63 MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları	109
3.64 MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Dercesine Göre Ortamaları.....	111
3.65 Faktörler Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi.....	112
3.66 Kurulan Hipotezlerin Kabul\ Red Durumu	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3.1: Araştırma Modeli	67
Şekil 3.2: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Cinsiyetleri Tablosu Grafıksel Gösterimi	79
Şekil 3.3: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Eğitim Gördükleri Okullar Tablosu Grafıksel Gösterimi	82
Şekil 3.4: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölüm Tercih Sırası Tablosu Grafıksel Gösterimi	83
Şekil 3.5: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölümü Tercih Etme İstekleri Tablosu Grafıksel Gösterimi	84

GİRİŞ

Üniversiteler bir ülkenin büyüüp gelişmesine katkı sağlayan en önemli kurumlardır. Üniversiteler eğitim öğretim olanakları, vizyonları, yönetilme şekilleri, ulaşım, veri toplama bilgi üretme olanak ve kapasiteleri gibi birçok imkânlar açısından farklılıklar göstermektedir. Üniversite öğrencileri değişik sorunlarla karşı karşıya gelmektedirler. Bu sorunlardan en önemlisi öğrencilerin üniversitelerden beklentilerinin oldukça fazla ve anlaşılmasının güç olmasıdır. Üniversite ve üniversite ortamından beklentiler; öğrencilerin motive olmasını; öğrencilerin motive olması da bu süreçte ne kadar hazır olduklarını açıklar. Üniversite öğrencilerinin beklentilerinin bilinmesi üniversitelerin işlevlerini daha iyi ve gerçekçi yerine getirebilmeleri açısından gereklidir.

Motivasyon çeşitli ihtiyaçları gidermeye yönelik bir süreçtir. Muhasebe eğitiminde bu ihtiyaçların belirlenmesi öğrencileri tanımak, beklentilerini anlamak ve verimliliği arttırmak açısından yarar sağlayacaktır. Öğrencilerin bölümü seçme nedenlerinin, nasıl beklentiler içinde olduklarının ve motivasyonlarını etkileyen faktörlerin bilinmesi muhasebe eğitiminde kalitenin artırılmasına yüksek düzeyde katkı sağlayacaktır.

Eğitim, ulusların sosyal, ekonomik ve kültürel alanda gelişmelerini sağlayan ve gelişmişlik ölçülerini tanımlayan en önemli süreçlerden birisidir. Sürekli ve hızlı bir değişim süreci yaşandığı için, üniversitelerin muhasebe eğitiminin bilgi kullanıcılarının gereksinimlerini yeterince karşılayabilmesi ve gerekli uyumu gösterebilmesi önem kazanmıştır. Muhasebe meslek eğitimi, öğrenciye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışların kazandırılmasını amaçlar. İş dünyasında muhasebenin fonksiyonlarını destekleyen temel konu muhasebe eğitiminin güncelleştirilmesi ve geliştirilmesidir. Üniversiteden beklentiler; eğitimde bilginin üretimi yanında uygulamaya da ağırlık verilmesi, bölgesel ve ulusal kalkınmaya yüksek düzeyde katkı sağlanması, bunları görece olarak azalan kamusal kaynaklar ile yapılabilmesidir.

Uluslararası rekabet işletmeleri dünyadaki gelişmeleri yakından izlemek ve buna paralel olarak da kendilerini yenilemek, değişime açık olmak durumunda bırakmaktadır. İşletmelerin rekabet üstünlüğü sağlamasında tek unsur bilgidir. Üretim faktörleri içerisinde bilgiyi üretebilen tek unsur olarak insan kaynaklarının öne çıkması sonucunda, üniversitelerin mezun ettiği öğrencilerin bilgi düzeyi ve bunları kullanma becerileri önemli hale gelmektedir. İşletmeler için bilgili tecrübeli insan kaynağı yaşamsal önemdedir.

İşletmelerin küresel rekabet ortamında ortalamanın üzerinde getiri elde edebilmek ve verimliliği arttırabilmek için muhasebe biriminde elde edeceği bilgilerin önemi büyüktür. Nitekim değişen ekonomik koşullar hem muhasebe eğitimi açısından hem de muhasebe eğitimi alan öğrenciler açısından önemlidir. Çünkü ekonomik bilgileri alacak, işleyecek bunlara uygun kararlar verecek tarafsız, güvenilir bireylerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu, eğitim kurumlarının temel hedefi olmalıdır. Eğitim kurumlarında muhasebe eğitiminin ve eğitim sürecinin temel unsuru öğrencilerdir. Öğrencileri tanımak, sahip olunan öğrenci profilinden haberdar olmak muhasebe eğitimin kalitesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde okuyan ve muhasebe eğitimi alan öğrenci profilini, motivasyon ve beklentiler açısından daha iyi tanımak amacıyla planlanan çalışma, meslek yüksek okullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilere uygulanmıştır.

Ülkemizde Meslek yüksekokulları mesleki ve teknik eğitimin yükseköğretim kademesindeki en üst kurumudur. Meslek Yüksekokullarının açılmasındaki amacı; üniversite kapılarında yığınları önlemenin haricinde gerçek anlamda sanayinin ihtiyacı olan ara kademe teknik elemanlarının öğretimini gerçekleştirmektir. İşletmelerin ve sosyal hayatın ihtiyacı olan bilgi insanını yetiştirmek, toplumsal gelişmeyi yaygınlaştırmak Meslek Yüksek Okullarının temel görevidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde muhasebe ve muhasebe eğitimiyle ilgili genel bilgilere yer verilmiş olup Türkiye’de ve Dünya’da muhasebe eğitiminden bahsedilmiştir. Ayrıca muhasebe eğitiminin sürdürülebilirlik ve bilişim teknolojileriyle ilişkisine yer verilmiştir.

İkinci bölümde muhasebe eğitiminin gelişmesinde rol alan faktörler üzerinde durulmuş olup, muhasebe eğitimi standartları, muhasebe eğitimi ve toplam kalite ilişkisi, küreselleşme ve muhasebe eğitimi ilişkisi incelenmiş, adli muhasebe eğitimi ve yeşil muhasebe eğitimi açıklanmıştır. Ayrıca muhasebe eğitiminde etik kavramına yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’ne bağlı meslek yüksek okullarında, muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinde okuyan öğrencilerin motivasyon ve beklentilerini ölçmeye yönelik bir uygulama çalışmasına yer verilmiştir. Bu bölümde muhasebe eğitiminde motivasyon ve beklentiler açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı, önemi, hipotezleri, yöntemi, kapsamı incelenmiştir. Çalışma, sonuç ve önerilerin yer aldığı kısım ile tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE VE MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Günümüz toplum hayatında ekonomik ve teknik gelişmelere paralel olarak muhasebenin ve muhasebe eğitiminin önemi de artmıştır. İyi bir muhasebe sistemi iyi bir yönetim ve gelişme aracıdır. Çalışmanın bu bölümünde muhasebe ve muhasebe eğitimiyle ilgili genel bilgilere yer verilecektir.

1.Muhasebenin Tanımı

İşletmeyi bir insana benzetirsek muhasebeyi “ dolaşım sistemi ” ve muhasebeciyi de doktor olarak görmek mümkün olmaktadır. Gerçekten insan vücudundaki besinlerin dolaşım sistemiyle vücudun organlarına ulaşması ve bu organlardaki yaşamın sağlanmasına yardımcı olması gibi; işletme içinde çeşitli birimlerde ve birimler arasındaki bilgi akışının (dolaşımın), sağlanması da muhasebe tarafından mümkün olmaktadır. Bilgi akışının (dolaşımının) olmaması ve yetersizliği, işletmeyle ilgilenen kişilerin yeterince bilgilendirilmemelerine yol açar. Buna dayalı olarak işletme hakkında yanlış kararlar alınabilir ve yanlış değerlendirme yapılabilir. Muhasebe bilgilerinden yararlanmayan işletmeler, karanlıkta yolunu kaybetmiş kişilere benzer. İçinde bulunduğu ortamı bilemez ve çevresini geleceğini göremez. Muhasebe bilgileri, işletmenin bugünkü durumu değerlendirme imkânı sağlarken gelecekteki durumu konusunda da yol gösterici olmaktadır (Ergin 1996: 4-5).

İşletmenin varlıklarının sermayesinin ve borçlarının ne olduğu, parasal değerleri, nereden nereye geldikleri, hangi değişmelere uğradıkları, faaliyetlerin sonunda ne elde edildiği veya ne kaybedildiğinin bilinmesi için varlıkların, sermayenin ve borçların saptanması, yani ekonomik faaliyetlerin belirlenmesi, izlenmesi ve sonuçların ölçülmesi gerekir. Muhasebe işletmenin varlıkları ve kaynakları (sermayesi ve borçları), üzerinde değişme yaratan ve para ile ifade edilebilen işlemlere ait bilgileri, kaydetmek, sınıflandırmak, özetlemek, analiz etmek ve yorumlamak suretiyle ilgili kişi ve kurumlara raporlar şeklinde sunan (Sürmeli 2004: 9) teknik yönü daha ağır basan (Örten 2003: 4) bilim ve sanattır (Erol 2012: 3).

Muhasebe bazı tanımlarda disiplin olarak bazılarında meslek sanat, bilim veya işletmenin temel bir aracı olarak ele alınmıştır. Muhasebenin sistemleştirilmiş bir bilgi

olması anlamında bilim olarak kabulü gerekir. Zira muhasebe mali karakterdeki işlemleri kaydetme ve sınıflama bilimidir. Bunun yanında muhasebe kayıt ve sınıflanan işlemlerin yararlı özetlerini yapma analiz etme, yorumlama ve raporlama sanatıdır (Bektöre 1986: 3).

Muhasebenin uğraşı alanına para ile ölçülebilen işler girmektedir. Para ile ölçülemeyen kavramlar ve konular muhasebenin konusu içine girmemektedir (Yükçü 2002: 3). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi muhasebenin dört temel fonksiyonu vardır(Erol 2012: 3):

- Kaydetme
- Sınıflandırma
- Rapor etme
- Yorumlama

Tablo 1. 1: Muhasebenin Fonksiyonları ve Araçları

Kaydetme:	İşletmede para ile ifade edilebilen mali nitelikteki işlem ve olayların sistemli bir şekilde toplanıp Yevmiye Defteri' ne kaydedilmesidir.	Yevmiye Defteri
Sınıflandırma:	Yevmiye defterine kaydı yapılan işlemlerin özelliklerine uygun sınıflara ayrılmasıdır. Örneğin; borçlar, alacaklar, sermaye gibi.	Defter- i Kebir (Büyük Defter)
Rapor Etme:	Yevmiye defterine tarih sırasına göre kaydedilen bilgilerin oradan da defter – i kebire intikal eden işlem ve olayların anlamlı olarak tablolar aracılığıyla ile ilgililere ulaştırılmasıdır.	Temel Mali Tablolar oBilanço oGelir Tablosu
Yorumlama:	Kaydedilen – sınıflandırılan ve özetlenerek rapor haline	Mali Analiz

	getirilen bilgilerin kontrol ve planlama açısından analize tabi tutularak sonuç ve kararlar çıkarılmasıdır.	Teknikleri
--	--	-------------------

Kaynak: Erol, Mikail “Genel Muhasebe, Finansal Muhasebe” , Kalkan Matbaacılık, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2012: 3; Lazol, İbrahim. “Genel Muhasebe” , Ekin Kitabevi, 11. Baskı, Ankara2006: 5.

Muhasebenin görevlerini yerine getirebilmesi için muhasebe işlerinin iyi organize edilmesi gerekir. Bu amaçla işletmede kullanılacak muhasebe belgeleri, muhasebe ve diğer bölümler arasında bilgi alışverişini sağlayacak belgeler, muhasebe defterleri, hesap planı, defterlerin nasıl tutulacağı ve muhasebede sonuç çıkarma düzenlenir. Çıkarılan sonuçların tahlili ve değerlemesinin nasıl yapılacağı, bunların nasıl rapor haline getirileceği belirlenir.

Muhasebeye bilgi akışının hangi bölümlerden nasıl geleceği, muhasebeden bilgi çıkışının ve raporların hangi bölümlere nasıl ve ne zaman gideceği saptanır. Muhasebeye ilişkin planlamanın nasıl yapılacağı, istatistiki verilerin nasıl derleneceği belirlenir. Geçmiş döneme ait bütün belgelerin nasıl sınıflandırılarak dosyalanacağı ve saklanacağı düşünülür. Bütün bu işlerin personele göre bölümlere ayrılması, bu bölümlerdeki personel sayısının personelin iş bölümünün ve her personelin görevinin saptanması, personelin seçimi, eğitimi, yetiştirilmesi de muhasebe organizasyonuna aittir (Durmuş, Arat1995: 6-7).

1.1Muhasebenin Tarihsel Gelişimi

Muhasebenin insanlığın var olduğundan beri uygulandığı bilinmektedir. MÖ. 3600 yılında Eski Yunan ve Roma’da muhasebe kayıtlarının yapıldığı ve muhasebe ile ilgili bazı ilkelerin olduğu bilinmektedir. Kur’an-ı Kerim ve Tevrat’ta ticari hayata ilişkin ayetler vardır. Kur’an-ı Kerim’de, borçların ve alacakların kaydedilmesinin uygun olacağını Tevrat’ta ise “kiminle ticari alışveriş yaparsan yap, daima alıp verdiğini say ve değerlendir ve ne alırsan mutlaka yaz” sözü bulunmaktadır (Örten vd. 2011: 36).

Muhasebenin tarihi hakkında elde bulunan sınırlı sayıda kaynakların tümü veya çoğu muhasebe tarihinin ilk önce Asurlardan başladığını ve buradan Mısır ve asırlarca sonra da Pacioli zamanında İtalya’ya geçtiğini açıklamaktadır. Muhasebe ile ilgili ilk yazılı

belgelere M.Ö. 5000 yıllarında Sümerliler’de, M.Ö. 4000 yıllarında İbraniler’de, M.Ö. 3000 yıllarında Mısırlılar’da, M.Ö. 2000 yıllarında Babilliler’de, M.Ö. 500 yıllarında Yunanlılar’da karşılaşılmaktadır (Can 2007: 2).

Muhasebe tarihi üç döneme ayrıldığında ikinci dönemi başlatan çift yanlı kayıt yöntemi muhasebe tarihinin üçüncü dönemine de damgasını vurmuştur. Çift yanlı kayıt yöntemi her iş olgusunu borç ve alacak biçiminde muhasebeleştirir. Bu durum giderek bilançonun oluşumunu sağlamıştır. Bu gelişme önce “sermaye hesabını” sonra da “girişimde kullanılan sermaye” kavramını ortaya çıkarmıştır. Giderek işletme sermayesi ile işletme sahibinin işletme dışındaki sermayesinin birbirinden ayrımına da olanak sağlamıştır (Güvemli 1994: 3-4). İtalyan matematikçi ve rahip olan Pacioli’nin “Summa de Arithmetica, Geometrica, Proportioni et Proportionalita” isimli Venedik’de 1495 yılında yayımlanan kitabında çift taraflı kayıt tekniğine ve tekniğin teori ve uygulamasına yer vermiştir. Pacioli bu nedenle çift taraflı muhasebe kayıt tekniğinin ve buna dayalı olarak modern muhasebe kayıt tekniğinin kurucusu olarak kabul edilmektedir. Pacioli, çalışmasında iki yüz seneden beri Venedik’te gelenek haline gelmiş olan bir muhasebe tekniği, usulü hakkında bilgi vermektedir. Pacioli’den önce de çift taraflı kayıt tekniği hakkında yine bir İtalyan papazı olan Angelo Senizio’nun (1450) çalışmalara sahip olduğu ve modern kayıt tekniği olarak günümüzde de kabul gören çift taraflı kayıt tekniğinin yazarlarından olduğu düşünülmektedir. Ancak Pacioli’nin konuyu bir bütün olarak ele alması ve çalışmasında daha ayrıntılı bilgiler vermesi sebebiyle çift taraflı kayıt tekniğinin kurucusu olduğu düşünülmektedir (Elitaş vd. 2009: 34-35). Ayrıca İlhanlılar zamanında 1363 yılında Risale-i Felekiyye adlı muhasebe kitabı yazılmıştır. Risale-i Felekiyye’deki günlük defter kayıtlarında çift yanlı kayıt yönteminin izlerini görülebilir (Otar 2006: 64).

Ülkemizde muhasebe eğitimi ve uygulamalarında ve hatta vergi yasalarının hazırlanmasında yabancı ülkelere esinlenme geleneği var olduğundan muhasebenin gelişiminde önce Fransız etkisi görülmüş, daha sonra da 1933’ de kurulan Sümerbank’ın muhasebe sisteminin kurulmasında bir alman uzmanın çalışması ve bunun diğer işletmelere örnek olması nedeniyle Alman etkisi hakim olmuştur. 1949 vergi reformu ile getirilen Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanunu’nun muhasebeye ilişkin hükümleri muhasebeye yön vermiş ve Türkiye’de vergi için muhasebe anlayışının başlangıcını oluşturmuştur (Gençoğlu 2010: 9).

1850 tarihli Kanunname-i Ticaret ile muhasebe ülkemizde bir düzene bağlanmıştır. 1807 Yılında Napolyon'un ünlü Code de Commerce'i yayınlanınca, bu çağdaş yasayı Avrupa'da çoğu ülke almıştır. Kanunname-i Ticaret'in ilk bölümünü oluşturan "Code de Commerce'in" ilk kitabında muhasebe defterleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır (Sipahi, Küçük 2011: 183)

- Günlük defter: Ticari işlemlerin günü gününe aktif ve pasif şeklinde yapıldığı, ticaret evinin masraf ve gelir tutarlarının aydan aya beyan edilmesine olanak verir. Öteki defterlerden ayrı tutulur, fakat kayıtları onlarla bağımlı olarak yürütülür.
- Envanter defteri: Her yılın sonunda bir envanter çıkarılır, bu defterde dönen ve duran varlıklar yer alır, aktif ve pasifler yazılır.
- Günlük defter ile envanter defteri imzalı olur. Bu imzalar, ticaret mahkemesi hakimi, yoksa belediye başkanı veya yardımcısı tarafından yapılır ve defterler on yıl süre ile saklanır.
- Düzgün tutulan defterler tüccarlar arasında delil olarak kullanılabilir. Şahıs firmalarında da bu defterlerin tutulması zorunludur.

1989 yılında 3568 sayılı yasa ile Serbest Muhasebecilik, Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile muhasebecilik mesleği yasal bir yapıya kavuşturulmuştur (Güvemli 2011: 131).

1994 yılında ülkemizde muhasebe alanında, yeni bir gelişme daha meydana gelmiştir. Türkiye Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurulu'nun (TMSK) oluşturulmuştur. Çalışmalara kurulduğu gün başlayan TMSK, International Federation of Accountants (IFAC) Muhasebe Standartlarını hazırlama esaslarına uygun olarak Türkiye Muhasebe Standartlarından 19' unu kesinleştirerek yayınlamıştır. SPK Yasasına 4487 sayılı Kanunla eklenen maddeyle kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip "TMSK – Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu" , oluşturulmuş, Kurul 2002 yılında faaliyete geçmiştir. TMSK Türkiye Muhasebe standartlarını önce taslak şeklinde, tartışma ve önerilere, sunmakta sonrada kesinleştirmektedir. TMSK halen; kavramsal çerçeveden başka 8 Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS) ile 29 Türkiye Muhasebe Standardını (TMS) yayımlamış böylece tüm uluslararası muhasebe standartları (UMS) aynı zamanda ulusal standart şeklini almıştır (Sevilengül 2011: 9-10)

TMSK kamu gözetimi Muhasebe ve denetim standartları kurumu adını alarak değişmiştir. Mevcut olarak 12 TFRS ve 41 TMS yayınlamıştır (<http://www.kgk.gov.tr>).

1.2 Muhasebenin Önemi ve Kapsamı

İşletmeyle ilgili çevrelere gerekli bilgileri sunma amacı taşıyan muhasebe, üzerine düşen görevleri yerine getirerek verileri bilgiye dönüştürmektedir (Gürdal 2004: 91). Muhasebe bir bilgi sistemidir. Muhasebenin bir sistem anlayışı içerisinde ele alınmasının önemi küresel alanda gün geçtikçe daha da iyi bir şekilde anlaşılmakta, bilgi kullanıcılarına düzenli ve zamanlı bilgi akışı sağlanmasının gerekliliği sürekli vurgulanmaktadır. Ükelere yayılan işletmelerle ilgili çıkar grupları, finansal raporlama karşılaştırmaları yaparak yatırım kararları almaktadırlar. Bu karşılaştırmaları sağlıklı yapabilmek için muhasebe bilgi sisteminden sağlanan hesap verebilir, sorumluluk anlayışını esas alan, şeffaf ve güvenilir finansal raporlara gerek duyulmaktadır. Bu noktada muhasebe bilgi sistemi, işletme ile ilgili finansal raporların şeffaf, sorumlu ve hesap verebilir bir anlayışla hazırlanmasında önemli bir araçtır (Dinç, Abdioğlu2009: 164 -165).

İşletmelerin niteliğine uygun organize edilmiş bir muhasebe, yönetime etkin bir biçimde faydalı olabilir. Çünkü muhasebe (Sevilengül 2011: 11);

- Bilgi aracıdır: Geçmiş işlemleri kayıtlayarak yazılı bellek olma görevini üstlenir.
- Kontrol aracıdır: Bütçe veya standartlarla gerçekleştirmeleri karşılaştırıp sapmaları ve bunların sebeplerini ortaya çıkartır.
- Öngörme aracıdır: Ürettiği bilgiler ile gelecekle ilgili tahminlerde bulunmaya ve planlamaya yardımcı olur.

Dolayısıyla muhasebe, sadece vergi yasalarının gereğini yerine getirecek düzeyden, gelişmiş bütçe ve geri bildirim esasına dayalı olarak yönetim planlaması ve kontrolüne yardımcı olacak ayrıca işletme sonuçlarının ve finansal durumun analiz ve değerlendirilmesine elverişli bilgileri üretecek düzeye kadar değişik kapsamlarda uygulanabilir. Bilgisayar teknolojisindeki gelişme sayesinde muhasebe, yönetime dönük bir bilgi sistemi olarak örgütlenmesi koşuluyla etkili bir yönetim aracı olabilir (Erol 2012: 5).

1.3 Muhasebede Öğretim Araçları ve Yöntemleri

Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür. Başka bir ifadedeki tanıma göre eğitim, Bireyin toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeyde kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi içine alan toplumsal bir süreç olarak tanımlanabilir (Tezcan 1985: 4).

Eğitimin genel amacı insana yararlı tutum ve davranışlara sahip olmasını sağlamaktır. Öğretim öğrenen ile öğretene arasındaki etkileşimin tümünü kapsar. Bu yönüyle insana özgü doğal bir süreçtir. Eğitim kişisel performansı arzu edilen seviyelerde standartlaştırmayı hedefleyen formal bir özelliğe sahip olduğu halde öğretim insanlar arasındaki farklılıkları en yüksek orana çıkarmayı amaçlayan profesyonel bir özelliğe sahiptir (Kaya, Karagül 2001: 152).

Yaşanan küresel rekabet ve hızlı değişim ortamında kişisel ve örgütsel açıdan uyum mekanizmalarının işlerlik kazanmasının ana noktasını öğrenme ve öğrenen odaklı olma stratejileri oluşturmaktadır. Özellikle öğrenen konumunda olan bireylerin öğretim kurumlarında kazanacakları bilgi ve yeteneklerin geleceklerini şekillendirmelerinde büyük rolü olmaktadır. Bu noktada öğretim kurumlarının kullandığı alt yapısal unsurlar yanında öğretim yöntemlerinin (Önce vd. 2008: 16-17) ve araçlarının payı büyüktür. Nitekim muhasebe alanındaki gelişmelerle birlikte muhasebe eğitim araçları da gelişmiştir. Kayıtların taş, kil tabletler, ağaç ve tahtalar, papirüs ve nihayet kâğıt üzerine yapıldığı gözlenmektedir. Muhasebe eğitimi de bu araçlar kullanılarak sürdürülmüş ve eğitim usta-şakird (çırak) ilişkisi içinde devam etmiştir (Erol vd. 2012: 222).Günümüzde muhasebe eğitiminde eğitim teknolojisi araçlarından daha çok bilgisayarlardan ve tepegözlerden faydalandığı görülmektedir (Tekşen vd. 2010: 104).

Eğitimde araç kullanmanın genel amaçları okulla toplumun bütünleştirilmesi, okulun prestijini arttırmak, kuramla uygulamayı bütünleştirmektir. Öğretim üyelerinin amaçları, eğitimin sürekliliğini sağlama, bilime katkı, öğretimde ortak çalışma, uzmanlaşma yeteneklerin gelişmesi, iletişim becerilerinin gelişmesi olarak sıralanabilir. Öğrencilerin amaçları aşağıdaki gibi incelenebilir (Laik 1979: 307);

- Temel eğitim girdilerinin edinilmesi,
- Analitik becerilerin geliştirilmesi,

- İletişim becerilerinin geliştirilmesi,
- Liderlik yeteneklerinin açığa çıkarılması,
- Neden/ sonuç ilişkilerinde akılcı çözümlere varma yeteneğinin oluşturulması,
- Eğitim eşitliğinin sağlanması,
- Gerçekleri kavramak,
- Akademik araştırmaları başarmak,
- Gözden geçirme ve sentez,
- Takım çalışmasına uyum sağlamaktır.

Eğitimin amacı aslında eğitimde kullanılan yöntemleri de ortaya çıkarmaktır. Eğitim öğretim elamanı merkezli, değil öğrencilerin de aktif katılımcı olması esasına dayanır. Derslerin işlenişinde öğretim elemanı kadar öğrencinin de hazırlıklı olması gerekmektedir. Derslerin gerçek hayata uygun uygulama esaslı yürütülmesi gerekir. Eğitimde fiili olayların takibinden çok finansal bilgiye ulaşılması, yorumlanması ve karar verilmesi üzerinde durulmalıdır (Karapınar 2001: 216). Muhasebe eğitiminde kullanılan yöntemlerin öğrencinin (Aysan 1979: 257);

- Mesleki yeteneklerini,
- İlgili disiplin ve toplumun bilgi ihtiyaçlarını,
- Muhasebe teknik araçları ile ilgili bilgisini geliştirmesi, gereklidir.

Bunun için muhasebe eğitiminin bilimsel bir eğitimin özellikleri kadar, sanat eğitimi özellikleri de vardır. Bu sebeple muhasebe eğitiminde tek bir öğretim yöntemini uygulama olanağı yoktur. Öğrencinin bilgisini geliştirmek için bazı öğretim yöntemlerinden, yeteneklerin geliştirilmesi için diğer yöntemlerden yararlanılması gerekir. Bu yöntemlerden bazıları anlatım, örnek olay araştırmaları, ev ödevleri, uygulama araştırmaları, grup ödevleri şeklinde sıralanabilir. Bu yöntemlerden başlıcaları şu şekilde açıklanabilir:

- **Anlatım yöntemi**, en eski eski öğretim yöntemlerinden biridir. Bir konuşmacının herhangi bir konuyu açıklaması, dinleyicilerin de not alması ya da dinlenmesi esasına dayanır. Anlatım yönteminin tercih edilme sebepleri (Açıkgöz 2005: 330);

- ✓ Öğrencilerin güdülenmesine
- ✓ Ünite ve Konuların özetlenmesine
- ✓ Anlaşılması zor önemli konuların anlaşılır duruma getirilmesine
- ✓ Derinlemesine çalışılan konular arasındaki boşlukların doldurulmasına
- ✓ Öğrencilerin bulamayacağı bilgilerin verilmesinde yardımcı olmasıdır.

• **Soru-Cevap yöntemi**, öğretim ortamında hedef kitlenin öğretim hedef ve etkinlikleri konusunda düşünmelerini ve düşüncelerini sözlü bir şekilde başkalarıyla paylaşmasına fırsat oluşturma bakımından oldukça önemlidir. Öğretimin önemli hedeflerinden birinin, öğrencilerin soru sorma ve ifade etme becerilerini geliştirme olduğu düşünüldüğünde, bu teknik bir öğretim tekniği olarak öğrencilerde bu yönlü bir gelişmeye hizmet etmektedir. Öğretimde soru tek yönlü bir iletişim biçiminde değil, aksine bu süreçteki tüm unsurlar arası olması gerekir. Öğretmen- öğrenci ve öğrenci- öğrenci olabilecek şekilde karşılıklı soru ve cevaplarla öğretime aktif katılım gerçekleştirilmelidir (Taşdemir 2003: 120-121).

• **Tartışma yöntemi**, üyelerin yüz yüze bulunduğu bir grupta, bir liderin yönlendiriciliğinde, ilgi duyulan bir konuda, belli bir hedef doğrultusunda yapılan planlı ve sistemli bir etkileşim sürecidir. Fikir yürütülerek ve tartışılarak kazanılan bilgi belleğe yerleşir. Muhasebe dersini aktif hale getirmek ve öğrencileri de derse dahil etmenin faydası büyüktür. Tartışma yöntemiyle bir konu ile ilgili değişik görüşler öne sürülebilir. Muhasebe temel bilgilerinin kazanılmasında ve uygulama faaliyetlerinde, doğruya tartışarak ulaşma yöntemi, eğitimin amaca ulaşmasında en etkili öğretim yöntemlerinden biridir (Demirkan 2001: 57).

Eğitim, öğretimi de kapsayan geniş bir süreçtir (Sayın, Yeğinboy 2001: 68-69). Öğrenimin ana noktası davranış ve tutumlarda değişiklik sağlama olarak düşünülebilir. Bu açıdan öğretim, kişinin belli çevreler veya koşullara vereceği umulan yanıtlarda veya tepkilerde oluşturulacak değişiklikler şeklinde tanımlanabilir. Öğretimde gözlemlenen özellik, davranışların yönlendirilmesidir (Akıncı, Taner1979: 287).

Öğretim, belli bir alanda belli bir amaca göre o alanın gerektirdiği bilgileri öğretme faaliyetidir. Bir başka tanıma göre; öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme,

gerekli araç gereçleri sağlamak ve öğrencilere rehberlik etmektir. Öğretim, bireyin yaşam boyu süren eğitiminin uygun bir öğrenim ortamında planlı ve programlı olarak yürütülen kısmını oluşturur ve hem evrensel hem ulusal bir nitelik taşır. (Sayın, Yeğinboy 2001: 68-69).

2.Muhasebe Eğitimi Kavramı

Muhasebe mesleğinin ve bu mesleği icra edecek meslek mensuplarının tarafsız, dürüst ve objektif davranışlara ve mesleğin gerektirdiği diğer niteliklere sahip olması önemlidir. Bu niteliklere sahip nitelikli muhasebecilerin yetiştirilmesi her şeyden önce iyi bir muhasebe eğitiminden geçmektedir (Kutlu 2010: 233).

Muhasebe eğitimi, işletmecilik ile ilgili konularda yönetim, finans, pazarlama, insan kaynakları yapılan eğitim ve bunun sonucunda elde edilen bilgilerin ayaklarının yere basmasını sağlar. Bir pazarlama ağının oluşturulması, herhangi bir faaliyetle ilgili bir projenin ortaya konulması, bir ürünün icat edilmesi veya geliştirilmesi, bir faaliyetin ileri bir seviyeye yükseltilmesi veya kaldırılması gibi konular temel muhasebe bilgisini gerektirir (Kalmış, 2006: 6).

Muhasebe eğitimi, akademik bilgi kazandıran muhasebe kuramı ile muhasebe uygulamalarından oluşan bir bütündür. Muhasebe uygulamaları, muhasebe kuramına ilişkin mantığın oluşturulması ve geliştirilmesi için zorunludur. Muhasebeye ilişkin dersler, lisans ve lisansüstü programlarda öğretilmesi ve öğrenilmesi gereken, eğitimin kalitesi ve etkinliği ile büyük ölçüde ilgili olan derslerdir (Demirkan 2004: 1).

Nitekim günümüzde muhasebe eğitiminin amaçları ile yöntemleri ve muhasebe uygulamaları arasındaki uyum konusunda muhasebeciler tam olarak fikir birliği içerisinde değildirler. Bazıları, muhasebe uygulamalarının ezberletilmesine dayalı olan, geleneksel pasif eğitim yöntemlerini savunurken; bazıları da geleneksel eğitimin bir kenara bırakılarak kişiler arası iletişime dayalı yeteneklere sahip, değişime ayak uydurabilecek muhasebecilerin yetiştirilmesini amaç edinen çağdaş yöntemlerin uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir (Dursun 2006: 14).

Muhasebe eğitiminin en zor yönü muhasebe mantığının ve uygulamalarının Kanun'larla belirlenmiş olması sık sık değişikliğe uğramasıdır. Bu değişikliklerin muhasebe uygulamalarına getirdiği yeniliklerin ve farklılıkların öğrenciye en kısa sürede, etkin

öğrenme yöntemleri kullanılarak, bilişim teknolojilerinden de yararlanarak aktarılması ve kavratılması zorunludur (Demirkan 2001: 55).

Bu bakımdan muhasebe eğitimi sürecinin ekonomik, finansal, sosyal, siyasal gelişmeler doğrultusunda da sürekli olarak gözden geçirilmesi gerekmektedir. Muhasebe eğitiminin çağın gereklerini karşılamaktan uzak olması sorunlara sebep olabilir (Tokay ve diğerleri 2011: 236). Muhasebe eğitimi yalnız başına olan bir eğitim değildir. Muhasebe eğitiminin diğer disiplinler ile sıkı bir iletişim içinde olması gerekmektedir. Bunlar (Sürmeli 2007: 30) :

- Etik,
- Sosyal bilimler,
- Muhasebenin kavramsal boyutu,
- İş dünyası,
- Teknolojik bilgi,
- Yazılı, sözlü, kişisel etkili iletişim becerileri.

2.1 Muhasebe Eğitiminin Amacı ve Önemi

Muhasebe eğitimi öğrenciyi, işletme kararlarına yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi, doğruluğunun denetlenmesi, kolay anlaşılır raporlar şeklinde özetlenmesi, incelenmesi ve incelenmesinden çıkarılan sonuçların karar almada kullanılmasını sağlayacak yetenekler geliştirmesini ve gerekli bilgiyle donatılmasını sağlayacak düzeye getirmeyi (Akman, Muğan2004: 1) öğrencinin yaşamları boyunca içinde çalıştıkları mesleğe ve topluma pozitif katkı yapabilme yetenekleriyle donatılmasını planlamaktadır (Yıldız, Durak 2011: 38). Sahip olunan yetenek ve bilgileri hem ülkemizdeki yasal düzenlemelerle, hem de uluslararası uygulamalarla bir bağlantısını kurabilecek düzeyde meslek elemanları yetiştirmeyi (Kutluk vd. 2011: 79) amaçlamaktadır.

Muhasebe eğitiminin amacı başka bir ifadeyle öğrencilerin ezber yapmaması derste aktif bir şekilde rol almasıdır. Dolayısıyla muhasebe eğitiminde uygulamaların tek yönlü bilgi aktarımı şeklinde gerçekleşmesi engellenebilir ve ezberci eğitimden öğrenme temelli eğitime geçiş sağlanabilir (Hatunoğlu 2006: 192).

Muhasebe eğitiminin amacı, öğrencinin işletme kararlarına yararlı bilgilerin saptanması, toplanması, ölçülmesi, işlenmesi, kaydedilmesi doğruluğunun denetlenmesi, kolayca anlaşılır raporlar içinde özet haline getirilmesi, incelenmesi ve çıkan sonuçların karar almada kullanılması konusunda bilgilendirilmesi ve bu bilgilerin uygulanması için öğrenci yeteneğinin geliştirilmesi şeklinde açıklanmaktadır (Aysan 1979: 250).

Muhasebe eğitiminin amaçları arasında öğrencilere kendi kendilerine öğrenmelerini öğretmek de yer alır. Bu amaca ulaşabilmek için öğrencilere, daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olacak yetenekler kazandırılmalı ve bu etkin öğrenme stratejilerini yaşamları boyunca öğrenmeyi sürdürmelerinde nasıl kullanacakları öğretilmelidir (Hatunoğlu 2006: 193). Verilecek eğitimde öncelikle öğrencilere muhasebe sistemi tanıtılmalıdır. Öğrenciler bilgileri bir sistem içinde bir araya getirebilmelidirler (Zaif 2004: 34-36).

Etkin bir muhasebe eğitimi için “teori-uygulama” uyumu oldukça önemlidir. Zira muhasebenin “işletmenin dili” olarak nitelendirilmesinin bir nedeni de hem teori hem uygulama yönüyle işletme kararlarında etkin rol almasıdır. Bu nedenle muhasebe eğitimi alan bir öğrenci, söz konusu eğitimin “öğretim” aşamasında aldığı temel bilgileri, mutlaka dış dünya ile ilişkisini koyabilmelidir. Ayrıca istenen kalitede bir muhasebe eğitimi alan öğrencinin, optimal bir teori-uygulama bilgisi yanında, toplumsal ve kültürel değerlere sahip, yasalara saygılı, mesleki etik kurallarını bilen ve uygulayan bir kişiliğe de sahip olması gerekir (Kaya, Daştan 2004: 2).

Üniversitelerde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe bilgi ve becerilerinin yanında gerektiğinde, iş ortağı, finansal analist, girişimci, bağımsız denetçi, derecelendirme uzmanı, değerlendirme uzmanı, iç denetçi olabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Bilgi teknolojilerinde günden güne hızla artan gelişme ve büyüme, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda adeta dijital devrimi beraberinde getirmiştir, bunun sonucu mezunlarımızın küreselleşen dünyaya uyum sağlamaları da gerekmektedir. Çağımız bilgi çağıdır ve muhasebenin bir bilgi sistemi olduğu akılda bulundurulmalıdır. Bu durum, mezunlarımızın değişen koşullara uymalarını gerektirmektedir. Çağın gereklerine cevap verecek nitelikte mezunlar yetiştirilmesi açısından muhasebe eğitiminin yeniden yapılanması ve günümüz koşulları göz önünde bulundurularak içeriğinin geliştirilmesi gerekir (Hacı Rüstemoğlu2008: 4). Muhasebe alanında belirli bir düzeyde eğitim almış bir öğrenci; (Erol, Erkan2008: 5)

- Muhasebenin ana yapı ve prensipleri,
- Değişen teknolojinin etkisi ve bilgisayarın iş yerinde işgal ettiği önemli yeri,
- Yönetim muhasebesi ve yönetim muhasebesinin muhasebe çatısı içindeki görevi,
- Denetçinin rolü ve çalıştığı iş yerindeki standartları,
- Şirketler ile endüstriler arasındaki farkları ve endüstriyle yönetim muhasebesi arasındaki farkı,
- Muhasebe uygulamalarına yön veren diğer kuruluşların rolü gibi konularda bilgi sahibi olmalıdır.

2.2 Türkiye’ de Muhasebe Eğitimi

Gelişmekte olan bir ülke olan Türkiye’de de muhasebe eğitimi doğrudan herhangi bir ülkeden transfer edilmemiş olmakla beraber, yakın zamana kadar birçok batılı gelişmiş ülkeden (Fransa, Almanya ve Amerika) önemli ölçüde etkilendiği görülmektedir (Ünal, Doğanay 2009: 118).

Ülkemizde orta öğretim kurumlarında lise düzeyinde ve yükseköğretim kurumlarında ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde muhasebe eğitimi ve öğretimi yapılarak, muhasebe alanında gereksinim duyulan nitelikli insan gücü yetiştirilmeye çalışılmaktadır (Şengel 2010: 83).

2.2.1 Ortaöğretimde Muhasebe Eğitimi

Ortaöğretimin genel olarak öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vererek toplumu tanımlarını, sorunlara çözüm yolları aramaları ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunma bilinç ve gücünü kazanmalarını, Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlanmalarını sağlamayı hedeflemektedir (<http://ogm.meb.gov.tr>).

Ülkemizde ortaöğretim düzeyinde muhasebe eğitiminin verildiği kurumlara örnek olarak Ticaret Meslek Liseleri verilebilir. Bu okullarda amaç iş dünyasına kalifiye ara elaman yetiştirmektir. Ticaret Meslek Liselerinde muhasebe eğitimi iki aşamadan oluşmaktadır. Birincisi teorik eğitim, ikincisi pratik eğitim olan stajyerlik eğitimidir.

Stajyerlik eğitimi, teorik eğitimde öğrenilen konuların iş dünyasında uygulandığı süreçtir (Kırlıoğlu, Gökgez2011: 132).

2.2.2 Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi ve Gelişimi

Muhasebe meslek eğitimi, öğrenciye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışlarını kazandırılmasını amaçlar (Yardımcıoğlu, Büyüksalvarcı 2007: 174). Günümüzdeki adı ve biçimiyle meslek yüksekokulları, 1981 yılında kurulan YÖK döneminde faaliyete başlatılmıştır (Kayır, Kılıç2008; 61). Meslek Yüksekokulları ticari faaliyetler için ara eleman yetiştirme misyonu ile kurulmaktadır (Otlu vd. 2012: 46-47). Bu bakımdan mesleki ve teknik eğitimlere ağırlık verilerek, programını tamamlayan kişilerin hızla iş dünyasındaki seçkin yerini alması hedeflenmiştir. Üniversitelere bağlı meslek yüksekokulları, iş ve ekonomi dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli meslek elemanlarının yetiştirilmesini planlamıştır (Gençoğlu, İşseveroğlu 2012: 29).

MYO'ların üniversite bünyesinde bulunması, bu okulların gelişimi ve vizyonu açısından olumlu bir ilerlemedir. İki yıllık Meslek Yüksekokulları kendi alanında lise mezunu ile dört yıllık lisans mezunu arasında bir meslekte istihdama yönelik eleman yetiştiren ve aynı zamanda dört yıllık lisans mezunu olabilmek için dikey geçiş yoluyla ileri seviyede yükseköğrenime açık olan yükseköğrenim birimleridir (Terim, Öztürk 2009: 155).

Meslek yüksekokullarının örgün eğitim içerisindeki payı % 28,4, toplam içerisindeki payı ise % 18,4 olarak belirlenmiştir. Bu oran Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) % 55, Singapur'da % 59, İsviçre'de % 47, düzeyindedir. Meslek Yüksekokullarında, öğretim elemanı sayısı açısından da olumsuz bir durum söz konusudur. Öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı; Almanya'da 5, Japonya'da 9, İngiltere'de 20, ABD'de 21 iken Türkiye'de 59'dur (Gençtürk vd. 2008: 210).

2.2.3 Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi

Lisans düzeyinde muhasebe eğitimi genel olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ile Siyasal Bilgiler Fakültelerinin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Bu fakültelerin bünyesinde bulunan, İşletme, İktisat, Kamu Yönetimi, Maliye, Uluslararası ilişkiler, Uluslararası Finans, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri gibi bölümlerde temel muhasebe eğitimi ve finans eğitimi verilmektedir. Bu bölümlerde Genel Muhasebe (Finansal Muhasebe), Dönem sonu Muhasebe İşlemleri, Envanter ve Bilânço, Şirketler

Muhasebesi, Maliyet Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe, Banka Muhasebesi, Denetim ve Finansla ilgili dersler yer almaktadır (Kutlu 2010: 236; Gençtürk 2006: 65).

Lisans eğitiminin hedefi öğrenciye temel muhasebe bilgilerinin verilmesidir (Erol, Erkan 2008: 16). Lisans seviyesinde üniversite eğitimi alanlar, hem mesleğin uygulamacı ve denetleyici olarak temel kaynağını oluşturmakta hem de akademik bilimsel çalışmalara katılarak eğitimci kaynağını oluşturmaktadır. Lisans programlarındaki ders içerikleri açısından kurumlar arasında ve yurt dışındaki eğitim kurumları ile süre aynı zaman da konular itibariyle farklılıklar mevcuttur. Örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde eğitim kalitesi ve mesleki talep açısından lisans seviyesinde 150 kredilik eğitim standardına ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ülkemizde ise Lisans düzeyinde eğitimin kapsamı 110-210 kredi arasında değişmektedir (Kaya, Karagül 2001: 175).

2.2.4 Lisansüstü Düzeyde Muhasebe Eğitimi

Lisansüstü eğitim, Yüksek lisans ve Doktora olarak ayrılmakta, muhasebe dersleri “işletme” ve “muhasebe ve finansman” anabilim dalları bünyesinde işlenmektedir. Daha özgün ve güncel konuları kapsayan dersler seçilmekte ve öğrencilerin muhasebe ve finans dalında uzman seviyesinde eğitim almaları sağlanmaktadır. Lisansüstü seviyede verilen dersler ileri düzey konuları kapsamakta olup uygulamadaki temel bilgiler yerine daha yüksek seviyede akademik bilgiler temel alınmaktadır (Kutlu 2010: 236).

Muhasebe yüksek lisans programları öğrencinin iş hayatında muhasebe servislerinin en üst düzeylerinde görev alacağı varsayımı ile mesleğe hazırlanmasına büyük öncelik veren programlardır. Bunun için bu programlarda anlatım yöntemi hiç kullanılmamalı, gerekli bilgiler ve teknikler ders dışında okunacak makalelerle öğrenciye ulaştırılmalı, öğrenci iş yaparak kendini iş hayatında, uygulamanın temel sorumluluklarına kendi kendine hazırlanmalıdır. Bütün çalışma öğrencinin hazırlayacağı uygulama araştırmaları, raporlar, grup çalışmaları örnek olay etüdları tartışmaları ile yürütülmelidir (Aysan 1979: 266).

Nitekim doktora programlarını incelediğinde üzerinde durulacak esas odak nokta öğrenciye nasıl ders anlatılacağını öğretmektir. Bunun yanında araştırma becerilerini geliştirmek yer almaktadır. Doktora öğrencilerinin öğrendiği araştırma yöntemlerinin kalitesini yükseltmek ve muhasebe eğitim ve uygulamasının daha geniş kapsamı ve içeriğine denk düşecek şekilde araştırma yapılan alanları genişletmek yoluyla doktora

programlarında, daha ileri düzeyde iyileştirmeler yapılması gerekmektedir (Kaya 1999: 72).

2.3 Dünya’ da Muhasebe Eğitimi

İşletme çevresini etkileyen koşullar muhasebe dünyasını ve dolayısıyla muhasebe eğitimini de derinden etkilemektedir. Muhasebe dünyasının değişime ayak uydurması büyük ölçüde muhasebe eğitiminin değişim koşullarına uyma yeteneğine bağlıdır (Bayazıtlı, Çelik2004: 23-25).

Küreselleşme, teknoloji, kurumsal yatırımcılar, iş ortamı üzerinde çok büyük bir etkiye sahiptir. Bu faktörlerin etkisi yerel ortamlarda daha derin olmaktadır. Bu yüzden muhasebe programları üzerinde de etkisi vardır. Örneğin, ABD/Kuzey Amerika ve Avusturalya arasında kesinlikle büyük sistematik farklılıklar var. 150 saat yada 5 yıllık çalışma programı fikri Kuzey Amerika’ ya özgüdür. Bu gerçeğin ötesinde farklılıklar zorlukla görülebilir. Üniversite öğrencileri arasında rekabetin doğuşu ve gelişmesi, eğitim programlarının genişletilmesi, alternatif kariyer seçenekleri, maaş düzeyinin düşük olması, kariyer olanaklarının zayıf tanıtılması, riskle çalışma istekliliği ve kariyer seçme seçeneklerini izlemek her iki sistem içinde ortaktır. Ek olarak pedagojik yaklaşımlar, teknolojiden yararlanma konusundaki başarısızlıklar ve ders içeriklerindeki değişim konusuna yapılmakta olan eleştiriler aynıdır (Albrecht, Sack 2002: 88).

2.3.1 Amerika Birleşik Devletleri’nde Muhasebe Eğitimi

ABD’nde tarihte muhasebe eğitimi akademik dünya ve uygulayıcılar arasında dinamik bir çizgi çizmektedir. 20. yüzyıl başlarında çoğu muhasebecinin kısıtlılıkları vardı. Muhasebeciler örgün eğitim, kendi başlarına ya da staj yoluyla becerilerini geliştirmektedirler. Ancak mesleki eğitim için talep doğmuş ve Amerikan işletme okulları muhasebe uzmanları yetiştirmek için işe başlamıştır. İlk olarak akademisyenler değişiklikleri başlatmıştır. Eğitimcilerin çoğu uygulamada profesyonel kişilerdir. Çünkü mesleğin ihtiyaçları ve okul programları arasında uyum gerekmektedir (Botlee, Foster 2003: 34).

ABD’nde, muhasebe ve işletme alanında yüksek eğitim ilk kez 1881 yılında Wharton Finansman Ve Ekonomi Okulu’nun kurulması ile başladı. 1887 yılında kurulan ve sonra AICPA adını alan American Kamu Muhasebecileri Birliği (American Association of Public Accountants) 1892 yılında New York Muhasebe Okulu’ nu kurdu. 1938 yılında New

York Eyaletinde yürürlüğe giren bir yasa (Certified Public Accountant) CPA olabilmek için Üniversite Lisans derecesine sahip olmak zorunlu kılındı.1952 yılında AICPA tarafından Mesleki Eğitim ve Tecrübe Standartları Komisyonu kuruldu. Bu komisyon CPA olabilmek için gerekli eğitim ön koşulları ile ilgili çalışmalarda bulundu (Çakıcı 1986: 21-22).

Nitekim Amerika'da muhasebe mesleği, tıp, hukuk ve benzeri meslekler gibi profesyonel meslek durumuna gelmiştir. Amerika' da muhasebe eğitiminde kullanılan yöntem ve araçlar şu şekilde sıralanmaktadır (Canlar 1979: 173 – 174);

- Örnek olay yöntemi
- Programlanmış ders kitapları
- Bilgisayarlar
- Film
- Tepegöz
- Slayd

ABD'nde muhasebe eğitimi özellikle lisans düzeyinde önemli bir farklılaşma olmamasına rağmen özdeş değildir. Bunun bir nedeni göreceli tekdüzelik. İşletme Okulları Geliştirme Birliği'nin, Amerika Birleşik Devletleri'nde bazı işletme okullarında akredite olmaya ilişkin koşullar konusunda bilgilendirme yapması gerekmektedir. Çünkü akredite olan okullar kendisini daha çok geliştirme eğilimindedir. Muhasebeyle ilgili doktora eğitimi veren okulların neredeyse tümü akredite edilmiştir (Preobragenskaya, Mcgee 2004: 8).

Küreselleşmenin muhasebe eğitimine etkisi artarak devam etmektedir. Çeşitli raporlar ABD'de muhasebe eğitiminin durumunu eleştirmektedir. Bu raporlar değişen iş ortamında eğitimcilerin başarısızlığına işaret ederek, muhasebe eğitiminde önemli değişiklikler tavsiye etmektedirler. Çünkü muhasebe programları dinamik karmaşık ortama ayak uyduramamakta ve sürekli değişen meslek için öğrencileri iyi yetiştirememektedir. Tüm bu raporların ortak noktası muhasebe eğitimini uluslararasılaştırmaktır. Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu muhasebe müfredatına uluslararası işletme ve muhasebe derslerinin eklenmesini savunmaktadır. Nitekim Uluslararasılaşmaya sıcak bakan okullarda

muhasebe müfredatının içeriğinin zenginleşecektir. Okullar mevcut programlarını nasıl uluslararasılaştıracaklarını planlamaktadırlar (Tondkar vd. 1998: 484- 502).

ABD’nde muhasebe alanında lisans derecesi 4 yıl veya 120 krediyle tamamlanabilir. Denetim ve vergi derslerinden en azından sadece birini almak gereklidir. ABD öğrencileri ayrıca finans, ekonomi, etik, iş hukuku, İleri muhasebe, genel muhasebe I ve II, muhasebe ve işle ilgili diğer dersleri almakla yükümlüdürler. Öğrencilerin mezuniyetten önce bir tez veya proje hazırlamaları gerekmemektedir. Ancak mezun olabilmek için akademik bir sınava tabi tutulmaktadırlar. ABD’nde üniversite müfredatlarında, geleneksel olarak öğrencilere problem çözme yeteneği kazandırması için geniş bir eğitim verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Hatta teknik okul müfredatları fen ve beşeri sanatları da 2 yıllık geleneksel eğitimin içinde ele almaktadırlar. Bu nedenle ABD’nde muhasebe müfredatı muhasebe dışındaki dersleri de içine alır. Müfredatta uygulama sık sık vurgulanmaktadır. Kısaca ABD’de muhasebe eğitimi iki yıl liberal sanatlara odaklanmakta, uygulamaya dönük, dört yıl süreli eğitim vermekte ve 120 kredi ve staj uygulamasından oluşmaktadır. Uzmanlık sınavı için iki yıl deneyim sahibi olmak ve 120 -150 kredilik ders almış olmak gerekmektedir (Eastman 2009: 1-20).

2.3.2 Avrupa’ da Muhasebe Eğitimi

Mesleki kategoriler arasında yetkinlik olarak büyük farklılıklar oluşturan beceri düzeyleri ve öğrenme fırsatları ulusal eğitim ve öğretim sistemlerini etkilemektedir. Ayrıca sadece akademik resmi eğitim değil aynı zamanda sürekli mesleki eğitim ve uygulama deneyimi gerekmektedir (Lorenz, Lundvall 2011: 279).

Avrupa Üniversiteleri’nin Amerikalı karşıtlarıyla muhasebe konusunda, karşılaştırma ve uyum sorunları vardır. Bu konularla ilgili fazla endişe duymaktadırlar. Çokuluslu şirketler muhasebeyle ilgili karşılaştıkları sorunlara kendi içerisinde odaklanmaktadırlar. Bu gerçek bir sürpriz değildir. Uluslararası muhasebe iki farklı anlamda tanımlanabilir. Yabancı uygulama bilgisi ile uyum ile ABD’nde çokuluslu şirketlerin perspektifinden uluslararası konular, bir çeşit çok uluslu muhasebe. Uluslararası muhasebe konuları genel

olarak uluslararası yönetim ve finans konularını içine alan derslerden oluşmaktadır (Stolowy, Tenenhaus 1998: 311-312).

Nitekim Avrupa eğitim sistemi lisans, master ve doktora olmak üzere üç dereceden oluşmaktadır. Son beş yılda Avrupa genelinde muhasebe uzmanlığı konusunda akademik müfredatla ilgili büyük bir hareket vardı. Bu noktada karakterize özellikler (Tudor, Mutiu 2007: 54):

- Şirketleri ve ekonomik ortamdaki önemli değişiklikleri dikkate alarak akademik muhasebe programlarını modernleştirmek
- Avrupa ülkelerinin çoğunda lisans süresi üç yıl, master süresi ikiyıl, doktora süresi üçyıldır,
- IFAC tarafından uluslararası eğitim standartları konusu tamamen veya kısmen müfredata yansıtılmalıdır.

Akademisyenler sürekli gelişen rekabetçi küresel şirket ortamında, verimli çalışacak mezunlar yetiştirebilmek için sürekli değişen koşullara iyi uyum sağlayabilecek müfredat tasarımı yapmalıdırlar. Muhasebe öğrencilerinin iş süreçlerini daha iyi anlamaya, iletişim becerilerini geliştirmeye ihtiyaçları vardır (Cummings ve diğerleri 2001: 5).

Günümüzde muhasebe mesleği uluslararası bir meslek haline gelmiş ve yeni bir değer kazanmıştır. Bu gerçeğin bir sonucu olarak meslek kuruluşları yüksek standartlarla onu korumak amacıyla güçlerini eğitime yoğunlaştırmaktadırlar. Bu açıdan profesyonel anlamda, uluslararası eğitim standartları ve AB 8. Direktifiyle bir yön belirlenmiştir. Avrupa Birliği'nde muhasebe eğitimiyle ilgili 2006 yılında AB 8. Direktifinde adıyla denetçilerin eğitim gereksinimlerini belirleyen bir düzenleme yapılmıştır (Tudor, Mutiu 2007: 53). Bu düzenlemenin 6. Maddesinde yasal denetçi olabilmek için gerekli eğitim koşulları belirlenmiştir. Yönergeye göre her üye ülkenin, yasal denetçilerin ve denetim firmalarının onaylanmasından sorumlu yetkili mercileri belirlemesi gerekmektedir. Etkin bir kamu gözetimi sistemi organize etmesi ve tüm denetçiler ve denetim firmalarının kamu gözetimine tabi olması, soruşturma ve yaptırım sistemleri oluşturulması, bunların elektronik ortamda sicilinin tutulması, tüm yasal denetçiler ve denetim firmalarının bir kalite güvencesine tabi olması, kalite güvence sistemi üzerinde kamu gözetiminin bulunması, yasal denetçilerin sürekli eğitim programlarına katılmaları öngörülmektedir (Yavuz 2011: 150).

2.3.2.1 İngiltere’ de Muhasebe Eğitimi

İngiltere’de bazı muhasebe akademisyenleri mesleki muhasebe eğitiminin müfredat tasarımına katılmasına rağmen, muhasebe eğitiminin kontrolü mesleki kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. İngiltere’de çoğu Üniversitede bu kontrol derinleştirilmektedir. İngiltere’de meslek kuruluşlarının etkililiği dikkate alındığında muhasebe eğitimi gerekli becerileri sağlamada başarısız olmaktadır. Meslek kuruluşları sağlam bilgi ve yaşam boyu öğrenme fırsatları sunmakta ve önemli reformlar yapmak için çağrıda bulunmaktadır. Bununla birlikte değişim gereğine yanıt olarak, bir muhasebe firması iddialarına göre muhasebe eğitim sistemi İngiltere’de diğer ülkelere göre insanların çalışma standartları iyi olduğuna dikkat çekmektedir. Kısaca mevcut sistemin değişmesi büyük ölçüde düzeltme gerektirmemektedir. Muhasebe kurumları, etik davranışlar, kamu yararı sağlama, mesleki şüphecilik, araştırma eğitimi, sosyal sorumluluğu geliştirmeyi desteklemektedirler (Sıkka ve diğerleri 2005: 4-5).

İngiltere’de lisansüstü muhasebe eğitimi üniversitelerde yapılmaktadır. Yaygın lisansüstü programları diploma programlarıdır. Bu programlarda muhasebe de spesifik konularda öğretim yapmak mümkün olabilmektedir. Lisansüstü programların bir kısmı muhasebe uzmanı olmuş kişileri günlük gelişmelerle donatmak için yürütülmektedir. İngiltere’de üniversitelerdeki lisans düzeyindeki muhasebe eğitimi ise belli bir düzeyi geçmemektedir. İşletme ekonomi içinde verilmektedir (Solaş 1979: 225).

2.3.2.2 Almanya’ da Muhasebe Eğitimi

Almanya, Avrupa Birliği ülkeleri arasında mesleki ve teknik eğitim konusunda önde gelen ve geçmişte bu alanda başarılı çalışmalarda bulunmuş bir ülke olarak değerlendirilmektedir. Almanya’da meslek eğitimi genellikle çıraklığa dayalıdır. 10.yıldan, bazı eyaletlerde ise 11. yıldan sonra orta öğretime devam etmeyen gençler için en azından yarım gün (en az üç yıl süreyle) olarak bir meslek okuluna kayıt olma zorunluluğu bulunmaktadır. Almanya’daki mesleki eğitim sistemine bakıldığında işletmeler ile meslek okulları arasındaki işbirliğinin yasal olarak kurumsallaştığı ve mesleki eğitimin tek sorumlusunu eyaletlerin oluşturduğu görülmektedir. Almanya’da ayrıca çift diploma veren okullar da bulunmaktadır. Bu diplomalar yüksekokula giriş hakkı kazandıran diploma ve meslek eğitimi diplomasıdır (Süer 2007: 6).

Almanya muhasebe mesleği eğitim sistemi, çoğunlukla yasal düzenlemelere tabidir. Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Almanya’da muhasebe eğitimi uzun zamandan beri ileri bir noktadadır. Almanya’ da meslek eğitimi için yapılan taleplerin dünyadaki en güçlü talepleri oluşturmaktadır. Bu talepler değişmemiş olmasına rağmen Almanya’da muhasebe mesleğindeki riskler önemli değişimlere neden olabilir ve Almanya, muhasebeyle ilgili çevrede önemli konumunu kaybedebilir (Coenenberg vd.1999: 386).

Muhasebe eğitiminde hem eğitim kurumları hem eğitim programları itibariyle fonksiyonlara göre aşırı derecede bir ihtisaslaşmadan kaçınılmaktadır. Bütünleşmiş bir eğitim sistemi tercih edilmektedir. Muhasebenin kolayca anlaşılabilen, öğretilen(muhasebe kayıt sistemleri, hesap planları vb.), başlangıç olarak öğretim programlarında yer almaktadır. Bilgiler mümkün olan en kısa zamanda öğrencilere aktarılmaktadır (Yılmaz 1979: 184-185). Programlarda matematik istatistik, davranış bilimleri ve bilgi teknolojileri yeterince temsil edilmesi gerekmektedir. IFAC kuralları ve AB 8. Direktifinin getirdiği değişiklikler programa uygulanmalıdır (Coenenberg vd. 1999: 386).

2.3.2.3 Fransa’da Muhasebe Eğitimi

Üniversitelerden bağımsız olarak Fransa’da yaklaşık 20 işletme okulu vardır. Bu okulların öğrencileri kaydetme yöntemleri de farklıdır. Öğrenciler bu okula girebilmek için önce iki yıllık bir hazırlık programı izlerler, daha sonra bu okula girmek için sınava girerler. Muhasebe uzmanları için işletme okullarından mezun olmak çok önemlidir. İşletme okulundan mezun olanlar mesleki sınavdaki birçok testten muaftırlar. Fransa’da muhasebe meslek mensubu olmak için en çok tercih edilen unsurlar bu şekildedir. Ayrıca öğrenimini yarım bırakanlar içinde muhasebecilik yolu açıktır.

Yüksekokuldan ayrılan öğrencilere kredilerini tamamlamak için eğitim veren çeşitli eğitim merkezleri mevcuttur. Bu eğitim merkezlerinde aldıkları derslerin sınavlarında başarılı olanlarda öğrenim koşulunu yerine getirmiş olurlar.

Teorik eğitim başarıyla tamamlandığında üç yıl tam gün staj yapma zorunluluğu vardır. Aday stajını işletmelerin muhasebe finans denetim gibi bölümlerinde yapabilir. İsterse stajının 2 yılını da Avrupa birliğine bağlı başka bir ülkede yapabilir. Aday her yıl enstitünün organize ettiği sekiz seminere katılmak zorundadır. Stajın sonunda meslekle

ilgili bir konuda tez yazmak zorundadır. Aday biri yazılı biri test olmak üzere finansal tablolar ve denetimle ilgili iki sınavı başarmak zorundadır (Subaşı 2006: 37).

2.4 Muhasebe Eğitimi ve Bilişim Teknolojileri İlişkisi

Bilgisayar gibi bilgiyi kaydeden, biriktiren, koruyan ve istenildiğinde geçmişe dönük bilgileri açığa çıkaran bir teknolojinin gelişmesi, temeli bilgiyi kaydetme, kaydedilen bilgiyi koruma ve istenildiğinde kaydedilen ve korunan bu bilgiyi kullanma esasına dayanan muhasebe için değerli bir dönüm noktası niteliğindedir. Bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ile çift taraflı muhasebe sisteminin işleyişi, dijital ortama taşınmış ve muhasebe paket programları oluşturulmuştur (Banar, Aslan 2009: 101) .Muhasebe eğitimi süresince öğrencilere temel bilgisayar, internet ve yeni versiyonları ile muhasebe paket program dersleri güncel bilgilerle desteklenerek verilme gereği ortaya çıkmaktadır (Bekçi vd.2006: 168).

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkarttığı yeni oluşumlar ve yarattığı olanaklar karşısında; muhasebe eğitim ve uygulamalarında, bu mesleği uygulamalı olarak yürütenlerde ve akademik düzeyde bu meslekle ilgili çalışanlarda “stratejik bir değişim” kaçınılmaz olmuştur. Bunun için;

- Muhasebe disiplinine,
- Muhasebe uygulayıcılarına,
- Muhasebe bilim adamlarına,
- Muhasebe eğitime ve öğretime,

“teknik yeterlilik ve beceri” kazandırma gereği doğmuştur. Buna bağlı olarak muhasebe eğitime ve mesleğine daha geniş ve teknik açıdan bakmak gerekmektedir. Bunun yanında küreselleşen dünyada gelişmiş ülkelere değişikliklerin ülkemizde de yapılması gerekliliği kaçınılmazdır (Sürmeli 2004: 2-3).

Muhasebe eğitiminde bilgisayara yer verilmesinin iki temel amacı vardır. Bunlardan ilki, öğrencileri bilgisayarlı muhasebe uygulamaları konusunda bilgi ve beceri sahibi yapmak, ikincisi ise, bilgisayarın eğitim ortamında sağlayacağı avantajlardan yararlanarak muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmak olarak açıklanabilir (Karakaya 1995: 183).

Sürekli değişen ve gelişen muhasebe bilgisayar teknolojisini izleyebilecek, muhasebe teorisini kavramış, deneyimli muhasebe meslek mensuplarına ihtiyaç vardır. Ülke çapında

belirlenen standartlarda muhasebeci yetiştirebilmek için yükseköğretim kurumlarının muhasebe teori ve uygulamalarını en son ve en yeni tekniklerle içerebilecek bir biçimde öğretilmesi önem arz etmektedir (Uçar vd.1995: 62).

Muhasebe eğitimi açısından kavramsal bilginin daha kolay anlaşılmasını sağlamak, dünyanın her yeri ile iletişim kurarak gelişmeleri takip edebilmek ve bu amaçla ihtiyaç duyulan bir muhasebeciyi, muhasebe uzmanını ve muhasebe bilim adamını yetiştirmek için internet ve benzeri ağlardan azami ölçüde yararlanma gereği vardır. İnternet üzerinde eğitim ve diğer uzaktan eğitim teknolojileri, muhasebe eğitiminin değerini fazlasıyla arttırmak için bulunmaz fırsatlar sunmaktadır (Kaya, Karagül 2001: 184).

Bilgi teknolojilerinin öğrenciye, derse hazırlanma, derse katılım, öğrenci ve öğreticilerle iletişim ve ilişki ile geleceğe ve mesleğe hazırlık açısından değişik etkileri olabilir. Bu etkiler şu şekilde sıralanabilir (Daştan 2008: 104-105; Erdoğan2000: 117):

- Değişik araçların kullanımı sayesinde alanla ilgili çeşitli konularda iletişim imkanı sağlaması ve bu yolla iletişim, yazma birlikte çalışma ve kritik düşünme gibi genel eğitim yeteneklerini geliştirilmesi,
- Çok sayıda yolla araştırma imkanı tanıyarak, bilgiye erişme, bilgiyi toplama, organize etme, analiz ve sentezini yaparak sonuç çıkarabilme ve elde edilen sonuçları uzun süre saklayabilme imkanı tanınması,
- Öğrencilerin gerekli zamanlarda bağımsız düşünme, kendi kendine öğrenme becerisi edinme ve karmaşık problemleri çözebilme kabiliyeti edinebilmesinin sağlanması,
- Öğrencilerde öğrenmeye karşı yüksek derecede güdülenme ve analitik becerilerin gelişmesinin sağlanması,
- Farklı beceri ve yeteneğe sahip öğrenciler açısından sınırsız alıştırma ve tekrarlama imkanı ve özürlü öğrenciler açısından etkili kullanılabilirlik sağlaması,
- Eğitimin öğrenci odaklı olmasını ve öğrencilerin derste aktif rol alarak tartışma ortamına katılımlarının sağlanması,
- Gelecekte mesleki uygulamalar açısından kolaylık sağlaması, teknolojik uygulamalarda karşılaşılabilecek teknolojik araçlarda kullanımı kolaylaştırması
- Öğrencilerin yeni uzmanlık alanları hakkında yetiştirilmelerinin ve alanla ilgili bilgilerinin hızlı öğrenmelerinin sağlanması,

- Eğitimin hedefleri üzerine ve özellikle öğrenmeye odaklanmanın sağlanması
- Teknoloji temelli rapor formatları ve raporlamada ihtiyaç duyulan bilgilerin aktarılmasının sağlanması,
- Öğrenci dikkatini çekebilme ve öğrenme açısından motivasyon sağlanması
- Öğrencilerde global merak uyandırması ve kendini daha iyi hissetmesinin sağlanması,
- Sorgulayan katılımcı, takım çalışmasına uyan, bilimsel ve sistematik akıl yürütebilen, paylaşımcı, etik değere sahip, toplumsal sorumluluklarını geliştirmiş bireyler yetişmesine katkı sağlamaktır.

Bilgi teknolojilerindeki gelişmelerin muhasebe eğitim programına olan etkilerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Daştan 2008: 104-105; Sevim 2005: 98-99):

- Ders programlarında “Muhasebe Bilgi Sistemi”, “Bilgi Sistemleri”, “Bilgi Teknolojileri”, gibi derslerin yer alması,
- Derslerin olabildiğince bilgisayar destekli yürütülmesi gereğini ortaya çıkarması ve gerek donanım gerekse yazılım bağlamında çeşitli teknolojik araçlarla bunun sağlanması
- Ders tasarımı, çeşitli şekillerde ders notları, ödevler, testler, sınav soruları ve çözümleri gibi dersle ilgili akla gelebilecek tüm materyallerin öğreticinin web sayfası aracılığıyla öğrencilerin kullanımına sunulması,
- Teknolojik gelişmeleri ortaya koyduğu yeni kavram ve uygulamaların dersler içerisinde yer almasının sağlanması,
- Muhasebenin işletmelerde finansal bilgileri belirleme, toplama, sorgulama, ölçme özetleme analiz etme sürecini değiştirmesi,
- Öğrencilere muhasebenin temel unsurlarıyla birlikte dijital uygulamaları öğretmek bu uygulamaları kullanma becerileri kazandıracak yenilikler getirmesi.

Bawaneh çalışmasında uygulamalı eğitimde öğrencilerin akademik planlar aracılığıyla, üniversite tarafından muhasebe sistemlerinde bilgi teknolojileri uygulamaları üzerine eğilmeye teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Yine çalışmanın sonuçlarına göre, bilgi teknolojilerinin kullanımındaki gelişmeler, muhasebe bilgi sistemlerinin maliyet etkin bir biçimde, daha düzenli veri depolamasıyla, veriyi etkin, düzgün şekilde ve verimli

kullanmasıyla kullanıcı ihtiyaçlarına daha çok uygun olduğu vurgulanmıştır. Bu şekilde faydalı bilgi çıkışı, muhasebe verilerini farklı yerlerdeki çeşitli kullanıcılara aktarılmaktadır ve muhasebe bilgilerine erişim çok daha kolay gerçekleşmektedir (Bawaneh 2011: 1830 -1831).

2.5 Muhasebe Eğitimi ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Eğitimin çağdaş gelişmeler doğrultusunda, toplumun ve bireylerin gereksinimlerine yanıt verecek biçimde düzenlenmesi tüm dünya ülkelerinin en önemli öncelikleri arasındadır. Bunun sebebi, toplumdaki insan kaynaklarının çağdaş bilim ve teknolojinin, toplumun ve çalışma yaşamının gereklerine uygun niteliklerde yetiştirilmesi, ancak nitelikli bir eğitimle olanaklıdır. Eğitimde nitelik ise, bilime ve akla dayalı, evrensel değerlere sahip bir yapı ve anlayışla mümkündür (Gültekin, Anagün2006: 147). Kıt olmayan hatta giderek zenginleşen, tükenmeyen hatta yaygınlaştıkça değeri artan bilgi, küresel rekabette ülkelerin ihtiyaç duyduğu en önemli faktör haline gelmiştir. Bu nedenle ülkelerin iktisadi gelişmelerinde bilginin üretimi, zenginleştirilmesi, kullanımı ve paylaşımı gibi unsurlar giderek daha stratejik roller üstlenmektedir (Solak, Sarıdoğan2012: 185) .

Eğitim ve sürdürülebilir kalkınma hem kültürel hem toplumsal hem de ekonomik olarak yerel ve global düzeyde sorulara çözüm bulmaya çalışmaktadır (Turhan 2012: 106). En gelişmiş toplumsal düzeyin “Bilgi Toplumu” olarak isimlendirilmesinin arkasındaki temel neden, bilginin stratejik üstünlüğünden kaynaklanmaktadır. Diğer üretim faktörlerine göre büyük avantajlar sağlayan bilgi faktörü, ekonomik gelişmenin en temel itici gücünü oluşturmaktadır (Solak, Sarıdoğan2012: 185).

İşletmeyle ilgilenen taraflar artık ülke sınırları dışına çıkmış, muhasebede üretilen bilgilerle uluslararası düzeyde ilgilenilir duruma gelmiştir. İlgili taraflar doğru güvenilir, zamanlı ve karşılaştırılabilir muhasebe bilgileri talep etmektedirler. Buna bağlı olarak, (Şengel 2010: 81), günümüzde muhasebecinin; bilgilere küresel boyutta ulaşabilen, bu bilgileri değerlendirebilen, yorumlayabilen, işletmenin geleceğine dair konulara dikkat çekebilen ve işletmeyle ilgili çıkar grupları için gelecek bilgileri saptayabilen ve ortaya konmasını sağlayabilen özelliklerle donatılmış olması gerekmektedir (Oflu, Durmuş 2010: 78). Muhasebe eğitimi temelden muhasebe meslek mensubu adayını en güçlü şekilde bilgi ile donatacak katma değere sahip düzeyde olmalıdır.

Sürdürülebilir muhasebe eğitimi geniş ve ileri düzeyde gelişmiş bilgi temelli bir eğitimidir (Khan 2013: 45). Muhasebe eğitimi ilgi alanındaki her türlü değişme bağlı gereksinime yanıt verecek şekilde kendini yenileyerek değişim sürecinde yerini korumak durumunda ve bu sebeple (Sayın, Yeğinboy2001:72-74);

- Doğrudan işletme kararlarını ve faaliyet sonuçlarını etkileyecek uygulamalarla ilgili bilgi muhasebe eğitiminde yerini almalı,
- Muhasebe kapsamına giren yasal mevzuattaki değişim eğitim programlarında bulunmalı,
- Ekonomik koşut ve gelişmelerin sonuçlarının işletmelerin muhasebe verilerine gerçek biçimde yansıtılması sağlanmalıdır. Bu konuda uygulamaya konulacak çeşitli yöntem ve teknikler geliştirilerek muhasebe eğitime alınmalıdır.

Dolayısıyla muhasebe eğitimcisi; eğiticilik deneyimi, anadilinde kendisini ifade edebilme kabiliyeti, mesleki ve bilimsel yayınlarda göstermiş olduğu performans, mesleği geliştirme programlarına katılımı, teknolojik gelişmeler ve bunların yol açtığı değişime entegreolabilme, sürekli olarak kendini yenileyebilme, ekip çalışmasına yatkınlık, yabancı dil ve iletişim becerisine sahip olabilmelidir (Sayın vd. 2005: 90).

İKİNCİ BÖLÜM

MUHASEBE EĞİTİMİNİN GELİŞMESİNDE ROL ALAN FAKTÖRLER

Bu bölümde muhasebe eğitiminin gelişmesinde rol alan faktörler incelenecektir. Günümüzün değişen koşullarına ayak uyduracak yetenekli ve bilgili muhasebeciler yetiştirmenin temelinde etkin bir muhasebe eğitimi vardır. Günümüzde muhasebe alanında yaşanan gelişmeler muhasebe eğitimini etkinleştirecek yeni yöntem arayışlarına sebep olmuştur.

1. Muhasebe Eğitimi ve Standartlaşma Süreci

Son yıllarda ülkelerin sınırları dışına taşan ekonomik sınırlar beraberinde yeni değişmelere sebep olmuştur. Ticaretin uluslararası bir düzeyde gerçekleşmesi, artan rekabet muhasebe alanında da değişmeler dünyada, ortak bir muhasebe dilinin ve muhasebe uygulamalarında uyumun önemini giderek arttırmıştır.

1.1 Standart Kavramı

Standart kavramı Türk Dil Kurumu'na göre “belirli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış ölçün, ölçünlü” ya da “Belirli ölçülere, yasalara, kullanıma uygun olan” şeklinde ifade edilmektedir. Standart kavramı, muhasebe de ele alındığında muhasebe uygulamalarına yön veren kurallar topluluğu olarak açıklanır. Muhasebe standardı kavramı ise yetkili kurullarca belirlenen ve meslek mensuplarını yönlendiren kurallar olarak ifade edilebilir (Erol vd. 2011: 228).

Muhasebe standartları, mali tablo ilkelerinin uygulamaya geçirilmesine olanak veren yöntemler ve esaslardan oluşmaktadır. Bu standartlar ekonomideki bütün sektörlerle ilgili olabileceği gibi, sadece bir sektörü de ilgilendirebilir. Örneğin, “Bankalar ve Benzeri Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarının Kamuya Açıklanması” standardı sadece bankacılık sektörünü ilgilendirmektedir. Bir ülkeye ilişkin muhasebe standartları, o ülkedeki muhasebe verilerinin, tablolarının ve raporlarının üretiminde temel alınır (Yalkın 2002: 2-3).

1.2 Standartlaşmanın Önemi

Ekonominin küreselleşmesi ile muhasebe bilgi kullanıcıları için birçok yeni sorun gündeme gelmiştir. Bu sorunların kaynağı farklı ülkelerin değişik muhasebe

uygulamalarıdır. Muhasebe alanında küreselleşmenin etkisiyle gün yüzüne çıkan sorunlara, muhasebe camiasında üretilen çözümler arasında en çok ilgi ve kabul göreni “Uluslararası Muhasebe Uyumlaştırması” yaklaşımıdır (Ağca, Aktaş2007: 1).

Ülkelerin muhasebe standartları ve standartların belirlenmesine ilişkin yapılanmaları bazı farklılıklara sahiptir. Bu farklılıklar, işletmelerin ortaklık yapısı ve buna bağlı olarak finansman yöntemleri, hukuki ve mali sistemin yapısı, muhasebe mesleğinin gelişim düzeyi, muhasebe bilgilerinin kullanıcılarının eğitim ve gelişmişlik düzeyi gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır (Başpınar 2004: 56).

Ülkelerin muhasebe standartlarındaki farklılıklara örnekler verildiğinde, 1993’te New York borsasında hisse senetlerini kote ettiren ilk alman şirketi olan Daimler – Benz hisse senetlerini bu borsaya kote ettirmek için düzenlediği mali tablolarında 1993 yılında Almanya Muhasebe Standartlarına göre 615 milyon Deutsche Mark (DM) dönem net karı açıklamışken, Amerika Birleşik Devletleri Muhasebe Standartlarına göre 1,839 (DM) zarar açıklamıştır. Bu durum Almanya ve Amerikan muhasebe standartları arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Diğer bir örnek ise BMW otomobilleriyle ilgilidir. Avrupa’nın birçok büyük şirketi gibi BMW de Almanya muhasebe standartlarına göre hazırlanmış finansal tablolarını Amerikan muhasebe standartlarına göre değiştirmeyi reddetmiştir. Çünkü finansal raporlama standartlarındaki farklılıklar şirketlerin kar-zarar dengelerini sonuçlara farklı yansıtmakta ve halkın gözünde prestij kaybına neden olabilmektedir. Dünyanın en karlı şirketlerinden olan BMW’nin hisse senetlerini Amerikan borsalarında yer alması mümkün olmamıştır. Bu örneklerden anlaşılacağı gibi ülkelerin muhasebe standartlarındaki farklılıklar (İbiş, Özkan2006: 26-28);

- Mali bilgilerin karşılaştırılmasını zorlaştırmakta,
- Sermaye piyasasında fon toplanması sürecinde engel yaratmakta,
- Uluslararası şirket alım-satım birleşmelerinde zorluklara neden olmakta.

Uluslararası sermaye hareketlerinin oluşabilmesi için, işletmelerin tüm dünyada geçerli olacak ve menkul kıymetlerini satışa sunmak istedikleri ülke borsalarında geçerli olacak finansal tablolar düzenlemeleri gerekmektedir. Bunun gerçekleşmesi için finansal tablolarını tüm dünyada anlamlı kılacak uluslararası muhasebe standartlarına göre yapılması zorunludur (Yalkın vd. 2006: 292-293). Tüm ülkelerde aynı muhasebe ve finansal raporlama standartlarının aynı biçimde uygulanması zorunluluğu uluslararası

kabul gören muhasebe ve finansal raporlama standartlarının gerekliliğini ortaya koymaktadır (İbiş, Özkan2006: 26-28). Nitekim muhasebe artık 1 Ocak 2012 tarihli yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre, vergi kanunlarına göre değil, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'na göre tutulacaktır (Uluslararası vd. 2012: 13).

Söz konusu yasa ile uygulanması zorunlu hale gelen TMS/TFRS; Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayınlanan Muhasebe Standartları-Finansal Raporlama Standartları ve yorumlarından oluşmaktadır. Bu standartlar, IASB tarafından yayınlanan Uluslararası Muhasebe - Finansal Raporlama Standartları ve yorumların aynen Türkçe'ye çevrilmiş şeklindedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) temel amacı muhasebe standartlarında birliği sağlamak üzere uluslararası muhasebe standartlarının kullanımının yaygınlaştırılmasıdır (Akdoğan 2007: 102).

Standartların yaygın olarak uygulamaya alınmasıyla ilgili temel beklentiler en yalın haliyle Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından 2004 yılında hazırlanan Wong Raporu'nda şu şekilde ortaya koyulmuştur (Özkan, Acar2010: 52-53):

- Sermaye maliyetini düşürme,
- Kaynak dağılımını daha etkin kılma ve ekonomik büyümeyi artırma,
- Yatırımcılarda daha fazla sınır ötesi yatırım yapma isteği sağlama,
- Yatırımcılar için daha fazla karşılaştırılabilir finansal bilgi sağlama.

Ülkemizde yapılan yeni düzenlemeler ile (TTK), bilanço esasına göre defter tutan bütün işletmelerin TMS/TFRS'leri uygulamaları gerekmektedir. Bunun, Türkiye'de vergi odaklı muhasebe anlayışından, bilgi odaklı muhasebe anlayışına geçilmesini sağlayarak muhasebe kalitesini artırması beklenmektedir (Gençoğlu, Ertan2012: 19).

1.3 Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları

Uluslararası muhasebe eğitimi standartlarının (IES)'nin hedefi muhasebecilerin eğitim, staj ve öğretimini kapsayan düzenlemeler yaparak muhasebe mesleğini geliştirmektir. IES mesleki yeterlilik sınavı öncesi uyulması gereken şartları, yeterlilik sınavının nasıl yapılması gerektiğini, yeterlilik sonrası alınması gereken eğitimler ve diğer düzenlemeleri açıklamaktadır (Uyar 2008: 81).

Tablo 2.1: Muhasebe Eğitimi Standartları ve Açıklamaları

Standartlar	Açıklama
IES 1	Muhasebe eğitime giriş standardıdır. İlerde profesyonel muhasebeci olmayı düşünen öğrencilerin çalışmalarında, staj döneminde ve yeterlilik sınavlarında başarılı olmalarını sağlayacak eğitim altyapısını oluşturmayı amaçlar.
IES2	Muhasebe programlarına katılma yeterliliğine sahip meslek mensubu adaylarının görecekları eğitimin içeriğinin düzenlendiği standarttır. Amaç muhasebe eğitim programlarıyla meslek mensuplarına ileri muhasebe bilgi ve becerisinin kazandırılmasıdır. Profesyonel muhasebe programı, ön yeterlilik programlarının bir parçası olmalıdır. Bu program, adayların mesleki bilimsel yeterliliğin tamamlanması için yeterince uzun ve yoğun olmalıdır. Bu programlar en az iki yıllık süreci kapsamalıdır.
IES3	Entelektüel beceriler, teknik ve fonksiyonel beceriler, kişisel beceriler, çevreyle uyum ve iletişim becerileri, organizasyon ve iş yönetimi becerileri ile ilgili muhasebe eğitimi standardıdır. Standartlar için ön yeterlilikler, muhasebe eğitiminde tutarlılığı teşvik etmek, yaşam boyu öğrenmek ve beceriler geliştirmek, öğrenme çıktılarına odaklanmak, bilgi, beceri, değerlere, etik kurallara ve bir profesyonelliğin gerektirdiği tutumlara sahip olmaktır.
IES4	Uygulanacak eğitim programı muhasebecilere mesleğin ve kamunun gerektirdiği mesleki etik, değer ve davranışları sağlayabilecek yapıda olmalıdır. Eğitim programındaki değer ve davranışların içeriği muhasebecileri; sosyal sorumluluk ve kamu çıkarına, sürekli gelişme ve öğrenmeye, sorumluluğa, güvenirliğe, zamanlılığa, nezakete, saygıya, yasa ve düzenlemelere bağlı olmaya yöneltilmelidir.
IES5	Bu standardın amacı aday meslek mensuplarının yeterlilik sürecini tamamlamadan önce gerekli mesleki pratik uygulamaları görme adına yapacakları staj ve şartlarını belirlemektir.
IES6	Mesleki yetenek ve yeterliliği ölçer. Mesleki yeterlilik belgesi verilmeden önce aday muhasebecinin mesleki yetenek ve yetkinliği değerlendirilmelidir.

IES7	Sürekli mesleki gelişimin nasıl sağlanacağı üzerine odaklanır. Muhasebecilerin mesleğin gerektirdiği kalitede bir hizmeti sunabilmeleri için gerekli seviyede mesleki bilgi ve beceriye daima sahip olmaları gerektiği ve sürekli mesleki gelişimi sağlamanın muhasebecinin bir görevi olduğu belirtilmektedir.
IES8	Profesyonel denetçiler için gerekli yeterlilik şartlarını belirler. Bu standart IES 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 temelinde hazırlanmış olup, ilgili standartlarda geçen hükümleri kapsamaktadır.

Kaynak: Uyar, Süleyman. “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) ve Akdeniz Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi”, MODAV, Sayı: 1, 2008: 83-93; Zaif, Ayanoglu. “Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme” Cilt: 9, Sayı: 1, 2007: 121; Peak, David. “Implementation of International Education Standards and Capacity- Building for High-Quality Corporate Reporting” , http://unctad.org/Sections/dite_edb/docs/dite_edb_0034_McPeak.pdf , 2011: 4-8.

2.Muhasebe Eğitimi ve Küreselleşme

Küreselleşme, dünya ölçeğinde ekonomik, fikirlerin, görüşlerin, pratiklerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, siyasal ve kültürel bütünleşme, ulus-devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekanların yakınlaşması, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, dünyanın küçülmesi, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, özetle dünyanın tek pazar haline gelmesidir (Balay 2004: 62 -63).

Ülkeler arasında muhasebe uygulamaları bakımından birçok farklılıklar vardır. Bu farklılıkların nedeni ise, politik, ekonomik, sosyal ve kültürel çevre şartlarıdır. Ülkeler arasındaki farklılıkları muhasebe açısından dört madde halinde belirtilebilir (Civan, Yıldız 2003 4-5);

- Muhasebe uygulamalarının mesleki örgütler ve yasal düzenlemeler tarafından düzenlenmesi,
- Muhasebe uygulamalarının esnek olması yani her türlü değişikliğe açık olması,
- Değerleme yaparken iyimser ya da ihtiyatlı olunması,

- Muhasebe ile ilgili bilgilerin açıklanmasında şeffaflık ya da gizlilik bulunması.

Küreselleşme ile birlikte teknoloji ve piyasa gücündeki değişimler bilgiyi ucuz ve kolay erişilebilir hale getirmektedir. Muhasebe mesleği bu dinamik iş ortamının ihtiyaçlarını karşılamak için genişlemektedir. Küresel ekonomik entegrasyon uluslararası muhasebe standartlarına uyma zorunluluğunu doğurmuştur. Uluslararası standartlarla bu uyumlaşma gereği modern muhasebecilere yeni sorumluluklar getirmekle beraber, muhasebe eğitimcilerini mevcut muhasebe müfredatını yeniden düşünmeye zorlamaktadır. Bugünün muhasebecisi başarılı ve dinamik olmak için çok yönlü olmalıdır (Feucht vd. 2011:145).

Küreselleşme muhasebe eğitimi ve muhasebe eğitimcileri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sadece müfredatı değil, hem öğrenciler hem de öğretim üyeleri üzerindeki iş yükünü etkiler. Uluslararası standartlar ve uygulama tamamen genel muhasebe eğitimiyle bütünleştikçe uluslararası muhasebe eğitimi özel bir konu olmaktan çıkacak günlük hayatın içine girecektir (Needles, 2010: 604).

Küreselleşme muhasebe eğitiminde kullanılan geleneksel öğretim yöntemlerinin değişimini gerektirmektedir. Değişen çevreye uyum sağlamak ve muhasebe eğitiminde kaliteyi artırmak için geleneksel öğretim yöntemlerinin yerini daha çok uygulamaya dönük yöntemler almalıdır. Bu yöntemler arasında gerçek işletmelerle çalışma, teknoloji kullanımı, vaka analizleri, takım çalışmaları ve geri bildirim alıştırmaları gibi yöntemler yer almalıdır. Öğrencilere verilecek muhasebe eğitiminin teknolojiye uygun olması, bilgisayar kullanma yeteneğiyle birlikte yazılı sözlü iletişim becerileri, analitik düşünce ve takım çalışması gibi beceriler de kazandırılması önemlidir. Mevcut dersler devamlı gözden geçirilerek güncelleştirilmelidir (Aydın, Er2011: 23).

Öğrencilere muhasebe eğitimiyle, küresel rekabet ortamında istikrarlı ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınma için elverişli olan, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde başarılı bir şekilde muhasebe denetimi, finansal analiz yapabilen, mali tablolar hazırlayabilen, iç kontrol sağlayabilen, bilgi ve bilgisayar sistemlerini en iyi şekilde kullanabilen duruma gelecek eğitim sistemi sunulmalıdır. Bunun için gerekli Ulusal, Uluslararası eğitim standartlar en iyi şekilde, tasarlanmalı geliştirilmeli ve eğitim sistemine uygulanmalıdır.

Global muhasebe ve eğitimi için uluslararası muhasebeciler federasyonu (IFAC), UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı), AB (Avrupa Birliği) ve IAAER (Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği), (Hacırüstemoğlu 2009:29). IAESB (Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu) çalışmaları önem arz etmektedir.

2.1 IFAC (International Federation of Accountants - Uluslar Arası Muhasebeciler Federasyonu)

IFAC 1977 yılında kurulmuş uluslararası bir kurumdur. Kuruluşuna Almanya'da Münih'te yapılan II. Uluslararası Muhasebeciler Kongresinde karar verilmiştir. Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği IFAC'a kurucu üye olarak katılmıştır. 1995 yılında Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği IFAC'a üye olmuştur. IFAC Eğitim komitesi standartları geliştiren ve eğitim sorunları ile ilgilenen uğraşır (Güvemli 2001: 594) ve dünya genelinde 125 ülkeden, 164 üyesi ile 2.5 milyon muhasebeciyi temsil eden bir kuruluştur (<http://www.ifac.org>). Bu kuruluşun yönetimi IFAC konseyi tarafından yapılmaktadır. Konsey IFAC Yönetim Kurulu ve her üyenin bir temsilcisi ile oluşur. Üyeler seçimle gelmektedirler (Karabınar 2006: 142).

IFAC'ın misyonu muhasebe mesleğinin dünya genelinde, uyumlaştırılmış standartlarla ilerlemesini ve kamu yararına, uygun yüksek kalitede hizmet sunulmasını sağlamaktır. IFAC eğitim standartlarının amacı; üniversitelerden ayrı ve bağımsız olarak, kariyerleri süresince topluma ve mesleklerine pozitif katkılarda bulunacak, deneyimli ve güncel bilgilerle donatılmış muhasebeciler yetiştirmektir (Özbirecikli 2007: 74).

2.2. IAAER (International Association For Accounting Education & Research - Uluslararası Muhasebe Eğitimi ve Araştırmaları Derneği)

IAAER'in amaçları iki noktada yoğunlaşmaktadır. Bunlardan ilki muhasebe eğitimi ve araştırmalarının dünya çapında en iyiye ve mükemmeliyete ulaşması için gayret göstermek, ve yüksek kaliteli, küresel kabul edilmiş muhasebe uygulama standartlarının korunması ve geliştirilmesi konusunda muhasebe akademisyenlerinin maksimum katkılarını sağlamaktır (Pekdemir, Süer2005: 62). IAAER eğitimle ilgili faaliyetleri şu şekilde sıralanabilir (<http://www.iaaer.org>);

- IFAC'ın Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB), International Accounting Standard Committee Foundation(IASCF)'nin Eğitim Danışma Grubu ve IASB'nin Standartları Danışma Konseyi'nde temsil yoluyla yüksek kaliteli küresel standartların geliştirilmesi için aktif katılım,
- Uluslararası muhasebe ve eğitim standartlarındaki gelişmeleri, sponsorlarla iş birliği içerisinde araştırma projeleriyle avantaja dönüştürme,
- Uluslararası konferanslar, uluslararası sempozyumlar ve çalıştaylar düzenlemek ve sponsorluk yoluyla uluslararası doktora programları açılması, ulusal ve bölgesel akademik muhasebe dernekleri ile işbirliği içinde, uluslararası anlamda muhasebe eğitimi veren fakültelerde kalkınmanın desteklenmesi.

2.3 IAESB (The International Accounting Education Standards Board- Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu)

IAESB profesyonel muhasebeciler yetiştirmek için kapsamlı, tutarlı yüksek kalitede standartlar geliştirmektedir. Bu çabalar küresel ortamda finansal raporlama ve denetim standartları ile birlikte güçlü bir muhasebe meslek yapısı oluşturmayı hedeflemektedir. Eğitim programlarının bu standartlara uygun olması şüphesiz yüksek kalitede profesyonel muhasebeciler yetişmesini sağlayacaktır (Needles 2008: 76) .IAESB amacı ise meslek mensuplarının kullanıma yönelik standart, yönerge ve diğer dokümanları sunmaktır. IAESB sekiz tane uluslararası eğitim standardı (International Education Standards) geliştirmiştir (Uyar 2011: 82- 83). Bu standartlar çalışmanın Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Bölümünde açıklanmıştır.

2.4 UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development - Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı)

1964'te kurulan UNCTAD dünya ekonomisiyle gelişmekte olan ülkelerin bütünleşmesine yardımcı olmaktadır. Çalışmaları, geliştirdiği politikalar, eylemleriyle sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen bir kurum haline gelmiştir (<http://unctad.org>). UNCTAD tarafından 1999 yılında muhasebecilik eğitimi ve meslek mensuplarının taşınması gereken bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada global muhasebe müfredat programının belirlenebilmesi için önerilerde bulunulmuş ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde etkili olmuştur. UNCTAD'ın 1999'da yayınladığı raporda (Köse, Saban 2005: 149):

- Global ders müfredatı rehberi ile profesyonel muhasebecilerin taşınması gereken nitelikler,
- Profesyonel muhasebecilerin profesyonel eğitimi için global müfredat programı yer almaktadır.

Global bir ders programının bulunması:

- Karşılıklı tanınma için bir standart oluşturacak,
- İşverenlere ve eğitimcilere yabancı öğrencilerin özelliklerini karşılaştırma imkanı verecek,
- Meslek mensuplarını serbest dolaşımını destekleyecek,
- Dünya Ticaret Örgütü Genel Ticaret Ve Hizmetler Anlaşmaları uygulamasını destekleyecektir.

3.Muhasebe Eğitiminde Sosyal Sorumluluk ve Hile İlişkisi

3568 sayılı meslek yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte muhasebe mesleğinin önemi giderek artmaktadır. Mesleğin temelini, güvenilirlik, dürüstlük ve tarafsızlık oluşturmaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının devlete ve topluma karşı sosyal sorumlulukları iş sahiplerine ve yöneticilerine karşı dürüstlük ve doğruluk sorumlulukları vardır. Nitekim muhasebe eğitiminin, bu konuda eğitim veren okullarda ve staj eğitimlerinin verilme önemi, derecesi ve kalitesi, muhasebe mesleğinin kalitesini de etkilemektedir. Muhasebecilerin geleceği muhasebe eğitiminin kalitesine bağlıdır (Civan, Yıldız2003: 5).

Firmaların kar amaçları için çevreye verdikleri zararların önlenmesi ve sosyal sorumluluklarının bir gereği olarak çevre politikalarının uygulamaya konulması sürecinde, muhasebe hizmet sektöründe faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının rolü; firmaların muhasebe sisteminin kurulması, geliştirilmesi ve firmaların devlet ile olan ilişkilerinin düzenlenmesi konusunda oldukça önemlidir. Bu sürecin başarısı ise toplum eğitimi ile beraber muhasebe meslek mensuplarının, gerek lisans sürecinde gerekse hizmet içi eğitim sürecindeki eğitimin seviyesi ve özellikle eğitimin içeriği ile paralellik göstermektedir (Bezirci vd. 2011: 61).

Muhasebenin temel kavramlarından biri olan ve göz ardı edildiğinde diğer kavramların anlamını yitirmesine sebep olacak kadar önemli olan sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin görevini yerine getirme hususundaki sorumluluğun belirtmekte ve muhasebenin kapsamını, anlamını, yerini ve amacını ifade etmektedir. Sosyal sorumluluk kavramı; muhasebenin organizasyonunda, tüm toplum çıkarlarına uygun hareket tarzı ve buna dayalı olarak bilgi üretiminde gerçeğe uygun, tarafsız ve dürüst davranılmasını gerektirir (Ateş, Senal2012: 75).

Nitekim sosyal sorumluluğu çevre ile ilişkilendirildiğinde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uyum sürecinde hem kamuyu aydınlatma hem de ekonomik şartların varlığı sebebiyle “yeşil” konusuna önem verilmesi gerekir. Yeşil muhasebe genel anlamda firmaların çevreyle ilgili maliyetlerinin kontrol altında tutulması sürecinde, firmaların faaliyeti içinde çevresel harcamaları olup olmadığı, faaliyetlerinden kaynaklı ne kadarlık karbon ve emisyon gazı salınımının olduğu, faaliyetlerinin hava kirliliğine yol açıp açmadığı gibi etkin bir çevrenin sağlanması sürecindeki aşamaların mali tablolara doğru bir şekilde yansıtılma zorunluluğudur. Amaç firmaların kredilibitesine zarar vermeden hem bilançosunun hem gelir tablosunun evrensel bir şekilde tüm dünya firmaları açısından etkin bir çevre amacına yönelik birleştirilmesini sağlamak ve yeşil muhasebe politikalarını ortaya çıkarmaktır (Bezirci vd. 2011: 64).

Muhasebe kayıt ve işlemlerinde bilinçli olarak meydana getirilen düzensizlikler hile olarak ifade edilebilir. Örneğin ABD’de en yaygın hile gerçek olmayan satışlar ve gelirin erken tanınması yoluyla satışların olduğundan fazla gösterilmesi olduğu saptanmıştır. Ülkemizde de genellikle bankalardan kredi talebinde bulunan şirketlerin, zarar etmiş olsalar dahi kar gösteren bilançolar hazırladıkları bilinmektedir (Uzay2001: 236).

Yolsuzluk; işletmelerde olması gerekenden farklı hareket edilerek değişik sonuçların meydana çıkarılması olarak tanımlanabilir (Erol 2008: 230). Hile ve yolsuzluklar ülkelerin ekonomilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu olumsuzlukların giderilmesi için adli muhasebe hizmetleri gerekmektedir (Çubuk, Yücel 2012: 69).

Yolsuzluğun oluşumunda çeşitli etkenlerin rolü görülürken en temel ve en önemli etken etik olmaktadır (Öcal, Üstün2006: 1011). Etik sözlük anlamına bakıldığında törebilimi, ahlak bilimi; Ahlaki, ahlakla ilgili olarak ifade edilmektedir. Bazı felsefe sözlüklerinde, etik, ahlak’ı inceleyen en eski kuramsal dallardan biri olarak tanımlanmaktadır (Fırat 2003: 106). İş etiği kavramı, artan rekabet, maddi güçlükler ve

genel olarak etik problemlerin yaşandığı günümüzde özenle irdelenmesi gereken bir konu olmuştur. Meslek ve çalışma etiğini de içeren iş etiği, iş ile ilgili kararları ahlaki değerlere göre değerlendirme sürecidir (Öcal, Üstün2006: 1011).

3.1 Muhasebe Eğitiminde Etik

İnsanların amaçlarını ve davranışlarını belirleyen en önemli etken aldıkları kararlardır. Kararı almak, onu uygulama ile başarıya ulaşır. Etik karar verme kişilere karşı sorumlu olmayı, kararsızlıkla baş edebilmeyi gerektirir (Kıranlı, İlğan2007: 160).

Uygulamada farklı meslek gruplarına bakıldığında, her meslek grubu kendisiyle ilgili mesleki davranış kurallarını kendisi belirleyip geliştirmektedir. Karar verme aşamasında neyin doğru, neyin haklı, neyin yanlış, neyin haksız olduğunun belirlenmesine meslek etiği ilkeleri yardımcı olmaktadır (Pelit, Gücer 2006: 100).

3.1.1 Etik Kavramı

Etik kavramı Yunanca, karakter ve davranış anlamına gelen “etos” kelimesinden türetilmiştir (Özdemir 2008: 182). Etik bireysel ve kollektif davranışlarımıza rehberlik edecek iyi ve kötü üzerine yapılan çalışmadır (Ateş, Oral2003: 57). Etik, bütün etkinlik ve amaçların yerli yerine konulmasını (Erdem 2012: 25),etimolojik olarak neyin doğru neyin yanlış olduğunu araştıran, insan hayatının gerçek amacının ne olması gerektiğini sorgulayan, ahlaklı ve erdemli bir yaşayışın hangi faktörleri içerdiğini irdeleyen bir kavramdır. Bu anlamda etik, sadece var olan yazılı kurallara uymakla birlikte, aynı zamanda bunlar üzerinde düşünmeyi de gerektirmektedir (Güney, Çınar 2012: 93). Ahlak ise, insanın başka varlıklarla belirli normlara göre gerçekleşen ilişkilerinin, norm, değer ve kuralların bütününe ifade etmektedir (Özmen, Güngör 2008: 139). Etik ile ahlakın özdeş olmasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasından kaynaklanır (İlgaz, Bilgili 2006: 201).

3.1.2 Muhasebe Mesleğinde Etik

Meslek etiği her türlü meslek alanında, bireylerin davranış ve tutumlarının toplumların yapısına bakmaksızın evrensel boyutta ahlaki bir çizgiye kavuşturulmak için oluşturulmuş kurallar olarak tanımlanmaktadır (Ayboğa 2001: 31). Bu tanımdan yola çıkarak meslek etiğinin en önemli özelliklerinde biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli

olmasıdır. Mesleki etiğin temelinde insanlar ile ilişki vardır. Aynı meslekten bireylerin birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları meslek etiğinin gereğidir (Özyürek 2012: 140). Örneğin, ABD Kongresi'nin 2002'deki Sarbanes-Oxley Yasası olarak bilinen düzenlemesi Enron ve WorldCom skandallarını takiben çıkarılmıştır. Buna göre şirketin dış denetçilerinin denetim dışı hizmetleri (örneğin, mali danışmanlık) kısıtlanmış, üst yöneticilerin mali sorumlulukları netleştirilmiş, en azından üst yöneticiler için etik kod geliştirilmesi öngörülmüştür (TUSİAD 2009: 105).

Etikle yakından ilgilenen bir disiplin de muhasebe ve muhasebe eğitimidir. Mesleğe yönelik toplumsal güveni korumak ve mesleğin kredibilitesini artırmak, muhasebe meslek mensuplarının etik değerlere sahip olmalarını gerektirmektedir. Bu sebeple muhasebe mesleğini yapacak kişilerin bilgi, beceri ve deneyimlerini kullanma yanında meslek etiğinin gerektirdiği gibi davranışları gerekmektedir. Çünkü muhasebe meslek mensuplarının meslek etiğine uymaları yada uymamaları toplumun geniş kesimlerini etkilemektedir (Sakarya, Kara 2010: 58).

Muhasebe etiği muhasebeciler tarafından oluşturulan ve muhasebeyle ilgili taraflarca benimsenen mesleki ilkelerin tamamıdır. Muhasebe mesleğinin etik kuralları olarak belirlenen ve meslek üyelerinin genel ve ortak bulunan davranış biçimlerini tanımlayan ilkelerin üç temel görevi vardır (Gül, Ergün 2004: 54). Bunlar;

- Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak,
- Meslek içi rekabeti düzenlemek,
- Meslek ideallerini korumaktır.

Muhasebe meslek etiği meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini uygularken kanunlara uygun işlem yapmasının yanında toplumun değer yargılarını dikkate alarak güvenilir, ilgili, anlaşılabilir, doğru, tutarlı bilgilerin topluma sunulması ve müşteriler, toplum, meslektaşlar ve ilgili meslek kuruluşları ile olan ilişkilerde uyulması gereken kurallar bütünü olarak ifade edilebilir. Muhasebe meslek etiğinin temelini; muhasebe sürecinde üretilen mesleki bilgilerin kullanıcılarına sağladığı yararlılık oluşturmaktadır (Kısakürek, Alpan 2010: 217).

3.1.3 Muhasebe Eğitiminde Etik'in Önemi

Etik, her zaman bir kimsenin yaşam gerçekliğinde ‘nasıl yapardan’ daha çok yaşam için ‘nasıl yapmalı’ hakkında pratik öngörüsü olan bir bakış açısına sahiptir. Bu nedenle eğitimin etik boyutunun daha iyi anlaşılabilmesi ve değerlendirilebilmesi, eğitim kavramının etik açıdan irdelenmesini gerektirmektedir. Her eğitim etkinliğinin temel hedefi, bireylere bilgi kazandırmasının yanında arzu edilen beceri ve davranışların, iyi davranışların yaşamlarında somutlaşmasını sağlamaktır. Bu paralelde her eğitim kuramı çeşitli etik amaçlar belirleyip bunları pratik yaşamda gerçekleştirme çabası içinde olmak zorundadır. Buna göre insanın genel olarak eğitilmesi, bilgi ve anlayış bakımından geliştirilmesi özü itibarıyla değerli bir etkinlik, başka bir ifadeyle iyi ve ahlâki bir şeydir. Eğitim, değerli olan veya ahlâken kabul edilen bir tarzda kasten (planlı, programlı) iletilen bir şeyi içerir (Yayla 2005: 2-11). Etik öğrenmede farklı yetki alanı veya alternatif olarak çok kültürlü tek bir grup ile etik öğrenme, öğrencilerin algılamaları, kültürel faktörleri tanımda etik problemlerin üstesinden gelmede önemli role sahiptir (Cooper vd. 2008: 416). IFAC’ ın etik eğitimine ilişkin çerçevesi Tablo 2.2’de sunulmuştur.

Tablo 2.2: IFAC Etik Eğitim Çerçevesi

Devamlı öğrenme öncesi ve sonrası niteleyici aşamalar (↗)	Özellikler	Nasıl	Niçin	Bilgi Odağı
Aşama 4	Etik Davranışlar	Sürekli profesyonel etik eğitimi	Kurumsal ve organizasyonel bağlamda etik davranışları anlamak	Etik davranışlar ve etik karar vermeyi etkileyen faktörler
Aşama 3	Etik kararlar	Esas kısım / etik yön tercihe bağlı olarak ayırım yapılmalı	Etik kararlarda duyarlılığı arttırmak ve etik bilgiyle bütünleştirmek	Etik teorilere başvurmak, sosyal sorumluluklar, mesleki iş ahlakı ve diğer

				etik karar modelleri etik ikilemleri
Aşama 2	Etik duyarlılık	Mevcut öznel fikirler karşısında etik konularla bütünleşme	Muhasebenin fonksiyonel disiplinleriyle ilişkili etik konularda öğrencileri duyarlı hale getirmek	Muhasebeyle ilgili ortak konular ve ikilemler örneğin uygulamada vergi kaçırma
Aşama 1	Etik bilgisi	Programda gereken etik kısımları zamanında ayırıp öğretmek	Etik kavramlar ve teori bilgisini arttırma, etik bilgisini gelişimi ve yetkinlik kazanma.	Geleneksel etik teorileri, felsefe, ahlaki gelişim.

Kaynak: IFAC Education Committee Meeting 2005: 31

Etik eğitimi, insana zarar verebilecek seçimlerle karşılaştıklarında öğrencilerde farkındalık yaratır ve etik ikilemi tanımalarını, etik açmazları saptayıp durumu nasıl çözecekleriyle ilgili fırsatları görmelerini, kısacası muhasebe mesleğinde belirsizlikler olduğu ve bunların nasıl ele alınacağı konularında hazırlar (Ağyar vd. 2012: 4226). Muhasebe meslek mensuplarının etik ikilem yaşayıp yaşamadıklarını, yaşıyor iseler temel nedenlerini ve ikilemden çıkışta rol oynayan faktörleri tespit etme amacına dönük olarak yapılan çalışmada aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır (Kutlu 2008: 16):

- Muhasebe meslek mensupları etik ikilemler yaşamakta fakat ikilemin yoğunluğu gelir, yaş ve müşteri gibi değişkenlerin etkisiyle farklılaşabilmektedir.
- Etik ikileme neden olan müşteri kaybetme kaygısı da benzer şekilde, değişkenlerin etkisiyle farklılaşmaktadır.
- İkilemden çıkışta rol oynayan kültürel çevreyle ilgili faktörlere atfedilen önem, özellikle yaş ve eğitim seviyesine bağlı olarak farklılık gösterebilmektedir.

Muhasebe etik eğitimi; muhasebe mesleği ve toplumun yüksek menfaatlerinin etik zorunluluk, mesleki ve bireysel sorumluluklar çerçevesinde korunmasını sağlamak için geleceğin muhasebe meslek mensuplarının etik muhakeme ve sorumluluklarının

geliştirilmesini planlayan meslek etiği, mesleki değer, tutum ve davranışı kapsayan eğitim-öğretim süreci olarak ifade edilebilir (Daştan 2009: 287). Muhasebe meslek etiğinin özünü; muhasebe sürecinde üretilen mesleki bilgilerin kullanıcılarına sağladığı yararlılık oluşturmaktadır (Kısakürek, Alpan2012: 217).

Etik anlayışının benimsenmesinin ancak zaman içinde sağlanabilmesi sebebiyle muhasebe meslek mensubu adayları olan öğrencilerine etik eğitimini erken dönemlerde verilmesi gereklidir. Muhasebe mesleğinin, temel ilkelere (bir meslek grubunu oluşturan bireylerin, ahlaki değer yargılarına göre davranış kurallarının belirlenmesiyle oluşan yargılar) bağlılıkla, güvence sağlayabilecek nitelikte sürdürülmesi ve meslek itibarının güçlendirilmesi için muhasebe eğitimi süreci kapsamında adayda meslek etiği ile ilgili bilinci oluşturabilecek bir etik eğitimi mevcut olmalıdır. Bu nedenle, uluslararası kuruluşlar da muhasebe eğitimi ile ilişkin çalışmalarında etik eğitime ağırlık vererek, konunun önemini ve sağlayacağı kazanımları vurgu yapmaktadırlar (Çubukcu 2012: 104).

Muhasebe eğitimi kapsamında etik eğitiminin en temel amacı muhasebe mesleğinin genç adayları öğrencilerin meslek hayatına atıldıklarında kişisel sorumluluklarının bilincinde olmalarını, aldıkları kararları etik çerçevede sorgulayacak düşünce sistemi geliştirmelerini sağlayacak etik anlayışı öğrencilere kazandırmak ve etik anlayışa bağlılıklarını sağlamaktır (Daştan 2012: 286; Çubukcu2012: 115). Diğer bir ifade ile öngörülen eğitim yoluyla kazandırılabilir nitelikli istendik özellikleri öğrencinin bilgi işlem sistemine yerleşmesini sağlamaktır. Öngörülen hedefler ise; gözlenebilir, ölçülebilir davranışları bünyesinde barındırmaktadır. Gözlenebilir ve ölçülebilir davranışlar (Ünsal 2009: 411):

- Muhasebe eğitimi ile etiksel sorunların ilişkisinin açıklanması,
- Muhasebede etiksel sorunları ve uygulamaları tanıma,
- Ahlaki zorunluluk duygusu ve sorumluluk duygusu geliştirme,
- Etiksel çatışma ve ikilemler ile yeterlilikler geliştirme,
- Muhasebe mesleğinde belirsizlikle ilgili durumlarla mücadele etmeyi öğrenme,
- Etiksel davranışların geliştirilmesidir.

Ülkemizde meslek mensupları meslek unvanlarının gerektirdiği saygı ve güvene yakışır bir şekilde hareket etmelidir. Mesleğin temeli dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık

dayanmaktadır. Meslek mensupları çalışmaları sırasında çıkar çatışmalarından uzak kalırlar ve görevlerini sürdürürken gerekli mesleki özen ve titizliği gösterirler. Meslek mensupları çalışmalarını kendi sorumlulukları altında tam bir bağımsızlıkla yürütürler. Bağımsızlık mesleğin temeli ve vazgeçilmez bir unsurdur. Meslek mensupları bağımsızlıklarına gölge düşürecek ilişkilerden ve davranışlardan uzak durmalılardır (Özyürek 2012: 127).

Nitekim Uluslar Arası Etik Standartları Kurulu (The International Ethics Standards Board for Accountants) IESBA, profesyonel muhasebeciler için yüksek kaliteli etik standartları belirleyerek ve denetçi bağımsızlığı gereksinimleri dahil ulusal ve uluslararası etik standartlar için, uygun kod geliştirmeyi kolaylaştırarak, kamu yararına hizmet eden uluslararası bağımsız bir standart belirleme organı olarak çalışır. Standartlar dünya çapında profesyonel muhasebeciler tarafından sağlanan hizmetlerin kalitesini ve tutarlılığını ve küresel sermaye piyasalarının verimliliğini artırmayı amaçlamaktadır. IESBA üyeliği dünya çapında 18 gönüllü yönetim kurulu üyelerinden oluşmaktadır. 9 kişi uygulayıcı ve 9 kişi üyeleri veya denetim firmasının çalışanı olmayan (uygulayıcı olmayan) 18 üyeden oluşmaktadır (IFAC 2012: 1).

Nitekim literatürde etik eğitimi ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Thomas (2012: 412) tarafından yapılan çalışmada, yüksekokullar'da etik eğitimi verilmesini sağlamak muhasebe firmalarının esas alınan kararları desteklemesi ve etik karar almada üniversite eğitiminin etkisinin olumlu yönde olduğu, üst sınıftaki muhasebe öğrencilerinin birinci sınıftaki muhasebe öğrencilerinden daha bilinçli ve daha iyi muhakeme yeteneğine sahip olduğu, ayrıca geleneksellik sonrası modellerden, mantıksal akıl yürütme ve etik kararlardan daha sıklıkla faydalandıkları tespit edilmiştir.

Etik öğrenim ve profesyonel gelişim süreçlerinde öğrenciye ve meslek mensubuna etiksel alışkanlıklar kazandırılmalı ve profesyonel yaşamda bu alışkanlıkların korunması ve geliştirilmesi teşvik edilmelidir. Ancak gerek üniversitelerin ve gerekse şirketlerin etik değer uygulamalarına ilişkin kurumsal söz yasalarının olmaması durumunda etiksel davranış ve uygulamaların gerçekleşmesi çok düşük bir olasılıktır. Etiksel davranışlar etik kontrol mekanizmaları ile desteklenmediği sürece öznel uygulamalar olmaktan öte gidemeyecektir. Öznelliği yüksek, asgari yasal uygulamaların ortadan kaldırılabilmesi ve etik davranışın cesaretlendirilebilmesi için ise, fonksiyonel kurumsal etik çevrelerinin doğru analiz edilmesi ve buna uygun kontrol araçları ve denetim prosedürlerinin

geliştirilmesini gerekmektedir. Muhasebe etik eğitim prosedürlerin de sadece öğrenim hedefleri ile ders içeriğinin uygunluk testinin kontrolü yapılmamalı aynı zamanda bu uygunluğun öğrenci davranışlarında etiksel algı hassasiyetinin gelişip gelişmediği sürekli kontrol ve denetlenmelidir (Ünsal 2009: 420).

Günümüz kamuoyunda ve iş dünyasında etik davranışlara ilgi büyüktür. Tüm Amerika Birleşik Devletleri ve iş dünyasının profesyonel çalışanları için etik davranışlar temel bir değer olmalıdır. Üniversitelerde eğitim müfredatına etğin nasıl iyi bir şekilde entegre edileceği akademik dünya için önemli bir konudur (Bunker, Casey 2012: 49).

3.2 Yeşil Muhasebe Eğitimi

Muhasebe alanında çevre ile ilgili düzenlenen çalışmalar firma ve devlet açısından bir politika olarak gündeme gelmiştir. Literatürdeki “çevre muhasebesi” ve “yeşil muhasebe”, ayrımı da bu açıdan yapılmaktadır. Firmalar tarafından çevre ile ilgili uygulamalar olan muhasebe politikaları çevre muhasebesi olarak ifade edilmekteyken, karbon muhasebesini de kapsayan şekilde devlet tarafından uygulanan politikalar yeşil muhasebe olarak açıklanmaktadır (Bezirci vd. 2011: 87).

Çevre muhasebesi kapsamı farklı birçok kullanımı olan geniş bir terimdir. Finansal muhasebe ve finansal raporlar kapsamında çevre ile ilişkili finansal bilgileri değerlendirmek ve açıklamak için, çevre muhasebesi yönetimi kapsamında çevre ile ilişkili fiziksel ve parasal bilgilerin değerlendirilmesi ve kullanımında, dış çevreye etkiler sebebiyle ortaya çıkan maliyetlerin tahminini sağlamasıyla maliyet muhasebesinde, öz kaynakların muhasebeleştirilmesi, takibi ve stoklar için hem parasal hem fiziksel koşulların değerlendirilmesinde, ulusal muhasebe için hedeflenen diğer bilgilerin organizasyon düzeyinde raporlanması ve değerlendirilmesinde çevre muhasebesi bilgilerinden yararlanılır (Savage, Jash: 13-14).

Çevre muhasebesi; çevre ile ilgili mali nitelikteki olayların muhasebeleştirilmesi ve mali tablolarda ifade edilmesi (Altuğ 2008: 275), çevresel kaynakların kullanımı ve bu kaynakların kullanımı sonunda doğacak etkilerin muhasebeleştirilmesi (Kurşunel vd. 2006: 83), bir işletmenin tüm faaliyetlerinin çevresel olarak sınıflandırılması, envanterinin tutulması, envanterdeki değişimlerin takip edilmesi, bu değişimlerin parasal ve/veya fiziksel boyutlarının ortaya konulması ve bunun, işletme bilançosuyla bütünleştirilip işletmenin asıl karlılığının ortaya çıkarılması yönündeki düzenlemeler (Ergin, Okutmuş

2007: 145), finansal muhasebenin ölçümleme işlevlerinde çevresel faktörlerin göz önüne alınıp, finansal ve finansal olmayan muhasebe sistemlerinin iyileştirilmesi (Çelik 2007: 154) daha kapsamlı bir yaklaşımla çevresel muhasebe; gerek geleneksel gerekse de çevre yönetimi ile ilgili karar almada kullanılmak amacıyla malzeme ve enerji akışına ilişkin bilgilerin, çevresel maliyet ile diğer maliyet bilgilerinin saptanması, toplanması, analiz edilmesi ve hem işletme içi hem de işletme dışı ilgililere raporlanması faaliyetlerinin bütünü (Akbaş 2011: 33) şeklinde değişik ifadelerle açıklanmaktadır.

Yeşil muhasebe veya ekolojik çevre muhasebesi, işletmelerde sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesinde etkili olan ve ekolojik çevrenin artan sorunlarının çözümlenmesinde muhasebe ile ilgili devlet tarafından belirlenen politikalar olarak tanımlanabilir. Yeşil muhasebe bir süreci temsil eder. Hesaplama, kontrol, analiz ve raporlama, çevreyle ilgili oluşturulan maliyetleri içerir (Vasile vd. 2008: 1388).

Nitekim ülkelerin endüstrileşme düzeyi arttıkça çevresel kaynaklara olan zararlar da artmaktadır. Kısa dönemde yüksek kar hedefi sebebiyle kıt kaynakların sorumsuz bir şekilde kullanımı ülkelerin gelecek nesillere yatırım yapma imkânını ortadan kaldırmaktadır. Bu bağlamda devletin firmalar bünyesinde yaptırım gücünden birisi olan vergilendirme sürecinde sunulan finansal tablolar üzerinde etkin bir çevre için uygulanan politikaların gösterilmesi gerekmektedir. Yeşil muhasebe politikalarının devlet tarafından tam olarak uygulanabilmesi için toplumda, firmalarda ve firmalarla devlet arasında etkileşim görevini üstlenen muhasebe meslek mensuplarında yeşil muhasebe bilincinin ve eğitiminin yerleşmiş ve yeterli olması gerekmektedir (Bezirci vd. 2011: 65).

Dolayısıyla sosyal ve çevresel sorumluluğun oluşmasında meslek okulları, üniversiteler ve diğer eğitim enstitülerinin yeri önemlidir. Sosyal, çevresel sorumlulukla ilgili konuların müfredata eklenmesi, geleceğin yönetici ve işverenlerine sosyal ve çevresel konulara tutarlılıkla yaklaşmaları gerekmektedir (Fleischman Schuele 2006: 56-57).

Yeşil muhasebenin meslek okulları müfredatına girmesi gerektiği konusu, 2004'te Avrupa Komisyonu tarafından, Avrupa Komisyonu'nun istediği çevresel konuların, şirketlerin yıllık çalışmalarına nasıl yansıdığını saptamak için yapılan Price water house Coopers araştırmasında da belirtilmişti. Çalışma ayrıca ulusal otoritelerin araştırmalarını ve üye ülkelerdeki paydaşların görüşlerini de kapsamaktadır. Sonuçlara göre, şirket yönetimlerinde, muhasebecilerde ve finans departmanlarında çevre hakkında bilgi

noksanlığı göze çarpıyordu. “Eğitimde disiplinli bir entegrasyon ile çevresel duyarlılığın Meslek Okulları’nda öğretilmesi” önerisi dile getirildi (Fleischman, Schuele: 57).

Yükseköğretim programlarında muhasebe eğitimi alan öğrencilere, günlük yaşamlarında, muhasebe mesleğinde aktif rol üstlendiklerinde çevresel kaynakları en iyi şekilde değerlendirip uygulama yöntemleri geliştirebilmelerini, çevreye duyarlı düşünce yapısı kazanmalarını, çevrede meydana gelen değişimlerin muhasebe kayıtlarına doğru bir şekilde yansıtılabilmesini sağlayacak bir ders programının olması, muhasebe eğitim alan öğrencilerin kalitesini, bugün ve gelecekte topluma sağladıkları faydayı arttıracaktır. Ekolojik değerlere önem veren, çevreyi ön planda tutan yeşil muhasebe için üniversitelerde uygun dersler verilmeli ve programlar açılmalı, uzmanlar yetiştirilmelidir.

3.3 Adli Muhasebe Eğitimi

Herkesce bilinen son yıllarda yaşanan, önemli şirket skandalları Enron, World Com, Adelphia, Tyco ve bunun gibi skandallar; terörü destekleme için para aklama, haraççılık, organizasyonlar içindeki sahteciliği denetleyen denetçinin sorumlulukları gibi konularla ilgili halkın endişelerini arttırmıştır (Kranacher vd. 2008: 506). Finansal durumlara olan güveni sarstı ve mevcut mevzuatlarda değişikliğe gidilmesini gerektirmiştir. Bu durum denetçilerin ve muhasebecilerin şirketlerin mali durumunu ifşa etme ihtiyacını doğurdu. Skandallar denetçilerin sorumluluklarını arttırmış ve muhasebe denetiminin önemini net şekilde ortaya koymuştur. Mevcut müfredata göre eğitilen muhasebeci ve denetçi sayısının yetersizliğinden ötürü yeni bir uzmanlık alanı ihtiyacı doğmuştur. Adıda Adli Muhasebe. Başta Amerika’da olmak üzere birçok ülkede hızlı gelişme gösteren bu dal Adli Muhasebecilik olarak bilinmektedir. Danışmanlık, uzman şahitlik ve sahtecilik denetçiliği (soruşturmacı muhasebecilik) bu alanda büyük bir boşluğu doldurmaktadır (Elitaş vd. 2011: 224).

“Forensic Accounting- Adli Muhasebe” kavramı 1946 yılında New York’ta bir muhasebecilik şirketi ortağı olan Maurice Peloubet tarafından ilk kez kullanılmıştır (Oberholzer, 2002:3).Adli muhasebe kavramı Türkiye için yeni bir kavramdır (Gülten 2010: 312).

Adli muhasebe, bir araştırma kapsamında muhasebe, denetim ve hukuki kavram, ilke ve tekniklerin yasal, finansal ve sosyal problemlerin çözümünde kullanılmasıyla ilgilenen bir hizmet türü şeklinde ifade edilebilir (Özkul, Pektekin 2009: 62). Adli muhasebe,

denetim teknikleri ve kanıtları ile elde edilen, mali konularla ve değerlendirme konuları ile ilgili hukuki problemlere muhasebe bilgilerini uygulayan bilimdir (Pehlivan 2010: 4).

Adli muhasebenin günümüzün en çok tartışılan konularının başında gelmesinin bir sonucu olarak adli muhasebe eğitiminin de bu tartışmanın dışında bırakılması düşünülemez. Çünkü; adli süreçte adli muhasebecilerin vermiş oldukları hizmetin etkili olma düzeyi, her şeyden önce, aldıkları eğitime ve adli muhasebe mesleğinin nasıl tasarlandığına bağlıdır. Kamuoyuna yansıyan mali skandallar ve bu skandallara birtakım düzenlemelere gidilerek verilen tepkiler, yapılan bazı ampirik çalışmaların sonuçları, adli muhasebe eğitiminin muhasebe müfredatına eklenmesine yönelik bir talebi ve ilgiyi gösterdiği söylenebilir (Pehlivan, Dursun 2012: 139).

Son dönemde, yapılan akademik çalışmaların etkisiyle adli muhasebe, hem en çok tercih edilebilecek mesleklerin başında hem de diğer mesleklere göre daha güvenceli bir meslek olarak takdim edilmektedir. Bu sebepten dolayı, adli muhasebe mesleği ile ilgili eğitim altyapısını tamamlamış olan başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere bazı gelişmiş ülkelerdeki çok sayıda üniversite, programlarında adli muhasebe ile ilgili çeşitli derslere yer vermektedir (Pehlivan, Dursun 2012: 139).

Adli muhasebe eğitiminin nasıl olması gerektiği konusunda iyi bir uygulama örneği olarak Ultica Koleji verilebilir. Utica Koleji 1987 yılı güz döneminde lisans düzeyinde “Ekonomik Suç Araştırması” programını Amerika Birleşik Devletleri ve Dünya’da ilk olarak açan eğitim kurumudur. Bu program hileye karşı denetçilik eğitimine ilk örnektir. Programın adı “Ceza Adaleti – Ekonomik Suç Araştırması”dır ve “Ceza Adaleti Disiplini” programın temelini oluşturmaktadır. Bu programın yoğunlaştığı temel iki çalışma alanı finansal araştırma ve bilgisayar güvenliğidir. Ultica Koleji, hem Amerika Birleşik Devletleri’nde, hem de Dünya’da alanında ilk lisansüstü programı olan “Ekonomik Suç Yönetimi” (ECM- Economic Crime Management) Yüksek Lisans (MBA) programını da başlatmıştır. Ekonomik suç, yönetim, araştırma ve teknoloji disiplinlerinin bütünleşmesinden oluşan program, orta düzey yöneticilerin eğitimine yöneliktir. Başvuru sahiplerinin en az iki yıllık hukuk, hile veya güvenlik ile ilgili işlerde tecrübeli olmaları koşulu aranmaktadır (Curtis 2008: 581-583).

Yapılabilecek olan her türlü hilelerin ve çıkan şirket skandallarının üstesinden gelerek mali kayıpları en aza indirebilecek nitelikte öğrenciler yetiştirme potansiyeline sahip, adli muhasebe eğitimi programı ve bu konulara uygun bir müfredat yüksek öğretim

kurumlarında yaygınlaştırılmalıdır (Pehlivan, Dursun 2012: 139). Öğrencilerin derslerde adli muhasebeyle ilgili dolandırıcılık–adli risk faktörlerine odaklanmaları öğrencilerin duyarlılıklarını yükseltecektir (Carpenter, vd. 2011: 19).

Çubuk ve Yücel çalışmaları sonucunda Adli Muhasebecilik mesleğinin Türkiye’deki gelişimine yönelik önerilerde bulunmuştur. Bu önerilerin bazıları aşağıda açıklanmıştır (Çubuk ve Yücel 2011: 67-84):

- Adli muhasebe eğitiminin sadece seminer veya sertifika programları ile verilmesi yeterli değildir. Adli muhasebecilik mesleğinin gelişimi ve geleceği için bu konuda verilen eğitimde köklü bir gelişim sağlanmalı, lisans ve yüksek lisans programları oluşturulmalıdır.
- Adli muhasebecilik mesleğiyle ilgili verilen eğitimde teorik bilginin yanında uygulama eğitimi de olmalıdır. Mesleğin ön koşulu olarak adli muhasebe alanında staj zorunluluğu bulunmalıdır. Ülkemizde henüz adli muhasebe eğitiminin verilmediği göz önüne alınırsa bir bağımsız denetim firmasında en az iki yıl staj zorunluluğu bulunmalıdır. Ayrıca kriminal polis laboratuvarlarında ve hukuk bürolarında da en az bir yıl staj zorunluluğu bulunmalıdır.

Elitaş, çalışmasında adli muhasebe eğitiminin Türkiye’de üniversiteler boyutunda ya çok ele alınmadığını ya da “Denetim” temalı dersler içerisinde konunun ele alınmaya çalışıldığını göstermektedir. Her türlü ihtimale karşı seçilmiş örnekler incelendiğinde “Adli Muhasebe” konusunun ayrı bir ders olarak okutulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu ders içerisinde;

- Hile,
- Kriminoloji ve ceza adaleti,
- Etik ve Ahlâk,
- İç Kontrol,
- Finansal tablo hileleri,
- Siber ortamda hile,
- Veri analizi ve güvenlik gibi konuların mutlaka bulunması gerektiğini yapılan incelemeler sonucunda ortaya konmuştur (Elitaş 2012: 168).

Üniversitelerdeki ders programlarına adli muhasebe ve adli muhasebecilik konusuyla ilgili derslerin konulması, ya da mevcut derslerde bu konulara ilişkin örnek olay çalışmalarına değinerek derslerin içeriğinde bu konulara yer verilmesi gerekir.

4.Toplam Kalite Yönetiminin Muhasebe Eğitime Uygulanması

Günümüzün rekabet ortamında şirketlere sağladığı katkılar toplam kalite yönetiminin muhasebe eğitimine uygulanmasını gündeme getirmiştir.

4.1 Toplam Kalite Yönetimi Kavramı

Kalite ürünün müşteriler tarafından değinilen veya ima edilen istekleri karşılayabilme yeteneğine sahip özellikler toplamıdır (Bumin, Erkutlu2002: 84). Kalite gereksinimlere uygunluk anlamına gelmektedir (Narasimhan, Kannan 2011: 445).

Toplam kalite yönetimi (TKY) geçmişten günümüze kalite konusunun göstermiş olduğu gelişim çizgisinden meydana gelmiştir. TKY ile ilgili çalışmalar Frederick W. Taylor'un 1920'li yıllarda malların kalitesinin geliştirilmesi için yaptığı çalışmalara kadar gitmektedir. 1930'lu yıllara gelindiğinde istatistikî kalite kontrol uygulamaları ortaya çıkmış ve Edward Deming'in öncülüğünde kalite güvence sistemi kullanılmaya başlanmıştır. Kalite ile ilgili tüm bakış açıları takip edilen yıllarda TKY odaklı ilerlemeye başlamıştır (Kıngır vd. 2009: 257).

TKY, günümüzde örgütlerin uzun vadede, kârlılık ve verimliliği elde ederek rekabetçi üstünlüğü yakalayabilmeleri için salt en ileri teknolojinin, ekipmanın ve hatta kalifiye işgücünün yetersiz olduğunu öne sürmektedir. Bütün bunlara sahip olmanın yanında, TKY, örgüt yönetiminde müşteri odaklılık, sürekli gelişme, istatistik ve analizden yararlanma, grup çalışması, sürekli eğitim, tedarikçilerle işbirliği, üst yönetimin liderliği ve önleyici yaklaşım gibi ilkelerin benimsendiği bir tür yeniden yapılanma gereği üzerinde durmaktadır (Çelik, Taşar 2012: 2).

TKY bir kurum ya da kuruluşun tüm faaliyetlerini ve tüm kaynaklarını (insan, finans, malzeme, teknoloji, bilgi), müşterilerinin çalışanlarının mevcut ve gelecekteki beklentilerini tatmin edecek, iş sonuçlarında mükemmelliği sağlayacak ve topluma pozitif katkılarda bulunacak biçimlerde yönlendirilmesidir (Evliyaoğlu, Hemedoğlu2012: 129). Toplam kalite sıfır kusur ve sıfır atıkla süreçleri iyileştirmeyi hedefler (Milosan 2011:

43).Toplam kalite yönetimi sürekli, iyileştirme süreçlerine odaklanır (Caunı vd. 2012: 73). Organizasyonun tüm üyelerine ve topluma yarar sağlar (Muter, Kayalıdere2003: 142).

TKY müşteri beklentilerini karşılamak için yönetim, işgücü, tedarikçiler ve müşterilerin katılımını sağlayarak ürün kalitesinin ve süreçlerin sürekli ilerlemesini (Ustasüleyman 2011: 71), müşteri memnuniyeti ile örgütün tüm üyeleri ve topluma sunduğu faydalar sayesinde uzun dönemli başarıyı (Özyer, Kanbur 2012:214), savurganlığın önlenmesini, işlem zamanlarının kısaltılmasını, maliyetin düşürülmesini, kalitenin artırılması, sürekli iyileşme ve gelişmenin, müşteri memnuniyetinin en üst düzeyde sağlanmasını, çalışan tüm personelin memnuniyetlerinin sağlanmasını hedefler (Yıldırım 2002: 192).

TKY' nin amacı genel bir performans elde etmektir (Munhurrun vd. 2011: 67) Toplam kalite yönetiminde (TKY) esas olan, amaçlara ulamak için (Yılmaz 2003: 260):

- Yüksek verimlilik ve kaliteyi süreç olarak ele almak,
- Sürekli iyileştirme ve geliştirme (kaizen),
- Ulaşılan sonuçta hedef kitlenin memnuniyeti ve gereksinimlerin karşılanmasıdır.

4.2 Muhasebe Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi

Değişimin gereklerine cevap verebilecek muhasebe meslek mensuplarının yetiştirilmesi, esas olarak, yükseköğretim kurumlarının eğitim kalitelerinin artırılmalarıyla olacaktır. Kalitesinin ölçüsünün çağın gereklerine uygun “üretim” yapılması olduğu kabul edilirse, kaliteyi etkileyen unsurların yükseköğretim kurumları için tanımlanması gerekli olacaktır (Bayazıtlı, Çelik2004: 7).

Eğitim açısından bakıldığında toplam kalite, yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri ve eğitim hizmetinin üretilmesinde rol alan diğer paydaşları, kendi rollerinin farkında olmalarına ve müşteri bilincinin doğmasına (öğrenci=müşteri) büyük katkı yapmaktadır. Öğrenci odaklı bir anlayışın doğmasına öncülük etmektedir (Çelik, Taşar2012: 2).

Muhasebe eğitiminde kalite, öğrencinin şimdi ve gelecekte okuluna ve toplumuna bağlılığını artıracak sosyal, psikolojik, ilmi ve ahlaki değerlerini geliştirecek sistemlerin sürekli iyileştirmesi sürecidir (Civan, Yıldız2003: 6). Kaliteye ulaşabilme eğitim ile mümkün olacağı için, insanlara çeşitli beceriler kazandırılarak, onların istek ve

ihtiyaçlarının giderilmeye çalışılması, insanı odak noktası yaparken, bu da eğitimin omuzlarına yüklenen sorumluluğu artırmaktadır (Yener 2005: 334).

Klasik eğitim anlayışında üniversitelerden mezun edilen öğrencilerin (çıkıtlar), müşterilerimizin (toplum, kariyerin yapılacağı kurumlar, veliler ve hatta bizzat öğrenciler) bekleyişlerine uygun olup olmadığı hiç önemsenmemektedir. Klasik eğitim anlayışında eğitim kurumu (Yıldız, Ardiç 1999 : 75);

Girdi ⇒ Süreç ⇒ Çıktı

şeklinde bir döngüye sahiptir. Burada girdi öğrenci, öğretmen sınıf, laboratuvar, kütüphane vb Süreç, öğretmenden öğrenciye bilgi aktarımı. Çıktı, bilgi depolanmış öğrenciler. Bu anlayışta eğitimde istenilen amaçlara ulaşamamasının nedenleri belirlenen kurallara uyulmamasında aranırken, mezunlarımızı çalıştıran kurumlarla, eğitim kuruluşları velilerle, öğrencilerle başarıyı artırmada işbirliğine gerek görmemektedir. Öğrenci ve öğretmenlerin motivasyonu ise bu anlayışta önemsenmemektedir.

Toplam kalite yaklaşımında odak nokta müşteriye memnun etmekse Yükseköğretimde de amaç öğrenci tercihlerini izlemek ve geribildirim sistemi katmaktır. Bu şekilde öğrencilerin beklentileri karşılanarak aşılacak ve süreç sistemli olarak iyileştirilebilecektir (Ensari, Onur 2003:148).

Doğru üretimi ilk defasında yapmayı ve bunu her defasında tekrarlamayı hedefleyen toplam kalite yönetimi, eğitim örgütlerinde de bir bütün olarak etkinliği sağlamayı, esnekliğe ulaşmayı ve rekabet gücüne erişebilmeyi hedeflemektedir (Gülşen 2009: 152). Mal üretimindeki “hatasız üretim”, eğitimdeki “tam öğrenme” ile eşdeğer sayılabilir (Şentürk, Türkmen2009: 133).

Bir örgüt, her bir sürecin varoluş nedenini, her bir sürecin kime hizmet sunacağını ve müşterilerin istek ve ihtiyaçlarının ne olduğunu belirlemek zorundadır (Özdemir 1996: 254) .Toplam kalite yönetiminin uygulanabilmesi için, işverenlerin ve toplumun istek ve ihtiyaçlarının da dikkate alınması gerekir. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler ve öğretim üyeleri, müşteri durumundaki kişi veya kurumların sürekli değişen ihtiyaçlarını ve isteklerini en kaliteli ürünlerle gidermek durumundadırlar. Bu amaçla eğitim kurumlarında, ihtiyaç ve isteklerin saptanmaya çalışılması, toplam kalite yönetim sisteminin

kurulmasında birinci ilkedir. Eğitim ve öğretim çıktısının müşterilerini tatmin edebilmek için öğretim çıktısını (ürün) üretirken, yerine getirilen tüm faaliyetlerin sistem anlayışıyla başarılması gerekir. Eğitim kurumlarında verilen muhasebe derslerinin bir bütün olarak düzenlenerek sistem anlayışı içerisinde öğrencilere aktarılması gerekir. Böylece, tekrarlar ortadan kalkar ve öğrencilere daha az zaman aralığında gerekli bilgileri aktarma olanağı ortaya çıkar (Erbaş, Kolak2009: 404).

Eğitimin kalitesi, öğrenci ile öğretim elemanı arasında sağlıklı bir iletişime (Karasioğlu Duman 2011: 174) ve ders programlarının kalite hedefine eş zamanlı yönelmesine bağlıdır. Ders programları ve ders içerikleri belirlenirken, programın toplam kalite boyutu güçlendirilmeli, (Yılmaz, Cığır2004: 11), muhasebe eğitiminin hedeflerinin yanı sıra öğrenilen bilgilerin öğrenciler tarafından uygulanabilirliğinin de ortaya çıkması sağlanmalıdır. Böylece kalıcı öğrenme de gerçekleşecektir (Zayıf, Ayanoğlu 2007: 118).

Üstün (1995: 154-165) muhasebe eğitiminin kalitesi ile ilgili yaptığı çalışmada, tam zamanında eğitim ve öğretim yöntemini analiz etmiştir. Buna göre tam zamanında eğitim öğretim yönteminin ilk kez ABD’nde bir üniversitede muhasebe derslerinin öğretiminde kullanılmıştır. Ana özellikleri, Kişilerin düşünce yapısını değişmesi, Zaman, emek, hammadde ve malzeme israflarının önlenmesi, planlamanın yeniden yapılması, faaliyetlerin basitleştirilmesi, esnekliğinin geliştirilmesi, ölçütlerin değiştirilmesi, sürekli iyileştirmenin sağlanması, kalitenin kaynağında sağlanmasıdır.

Gündüz, çalışmasında, Eğitim kurumlarında TKY sistemi oluşturabilmek için, kaliteli bir eğitim ve öğretim sürecinin, süreç daha işlerken geliştirilmeye çalışılması gerektiğini belirtmiştir. Öğrencilerin başarı düzeyleri geliştirilmek isteniyorsa, dikkatlerin, öğrencilerin sınavlardaki başarısına değil, öğretim dönemi içerisinde öğretim sürecinde yoğunlaştırılması gerektiğini vurgulamıştır. Eğitim kurumlarının ürünleri öğrenciler değil bu kurumlarda verilen eğitim öğretimdir. Ürünün müşterileri ise öncelikle öğrencilerin kendileri, gelecekte bu kurumlardan mezun olarak ayrılanları istihdam edecek müşteriler geniş ölçüde bakıldığında bütün toplumdur. Eğitim ve öğretim ürününün nihai müşterisi, sınıftaki öğrenciler değil, bu öğrencilerin bilgi ve becerilerinden yararlanacak olan, işverenler veya bütün toplumdur. Bu durumda, eğitim kurumlarında toplam kalite yönetiminin uygulanabilmesi için işverenlerin ve toplumun ihtiyaçları ve istekleri dikkate alınmalıdır. Eğitim ve öğretim konusundaki başarılı ve başarısız sonuçların, sadece öğrenci ve öğretim üyesinden gelmediği akılda tutulmalı, söz konusu sonuçlardaki değişikliğin

nedenlerinin saptanmasının eğitim ve öğretimin kalitesinin geliştirilmesi için çok önemli bir unsur olduğu unutulmamalıdır. Bu konudaki bilgiler ise “planlama, uygulama, kontrol etme, önlem alma” döngüsünden gelecektir. Bu döngüden gelecek bilgilerin eğitim sisteminin kalitesini sürekli olarak iyileştirebilecek bir şekilde kullanılması için, var olan sistemde yapılacak değişikliklerin planlı bir şekilde uygulanması gerekmektedir. Eğitim sisteminde veya “muasebe” eğitiminde kalitenin geliştirilmesi ancak bu kişilerle sağlanabilecektir. Bu kişilerle kastedilen her zaman kurum yöneticileri ile öğretim üyeleri değil öğrencilerdir (Gündüz 1995: 242-247).

Yükseköğretim kurumları tarafından kabul edilen sürekli iyileştirme uygulamaları yoluyla sahip olunan bilgi kaynakları geliştirilmelidir. Bu bir süreç olarak ele alınmalı ve süreç fakülte üyeleriyle üniversite tarafından desteklenmelidir. Böylece toplam kalite uygulamalarından daha iyi sonuç alınacaktır (Khasawneh vd. 2012: 115).

TKY uygulaması öğrencilere, kişisel yeterlik ve becerileri yanında kişilerarası yetkinliklerini de geliştirmeyi, sosyal bir birey olmanın deneyimini ve takım oyuncusu olmayı sağlayacak, herhangi bir sınavda başarısız olma tehdidinden uzak, derslerden hep daha iyiyi istemeye, toleranslı olmaya teşvik edecek, lider özellikleri taşıyan ve bilimsel düşünebilen bireyler olarak gelişme şansını verecektir (Hergüner 1998: 9).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYON VE BEKLENTİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ÇOMÜ'NE BAĞLI MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA BİR UYGULAMA

Bu bölümde muhasebe eğitiminde motivasyon ve beklentiler konusu ile çalışmamızın uygulama kısmına yer verilecektir.

1.Muhasebe Eğitiminde Motivasyon ve Beklentiler

Muhasebenin temel fonksiyonu 21.yüzyılın bilgi dünyasında bilgi hizmetlerini sağlamaktır. Bu açıdan muhasebe yalnızca işletmenin dili değil aynı zamanda yöneticilerin bilgilendiricisidir. İş hayatında önemli ve değişik roller oynamakta ve bir toplumun ekonomik kalkınmasında gerçekten önemli etkiler yapmaktadır. Mesleki olarak muhasebe fonksiyonunun geliştirilmesinde esas olan üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin niteliklerinin artırılmasıdır (Kutlu 2010: 233).

Eğitim sistemi döngüsü içerisinde, yer alan eğitmenler ile öğrencilerin tutum ve davranışları, sistemin odak noktasını oluşturmaktadır. Yükseköğretimde akademisyenler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine destek sağlamak amacıyla geleceğe yönelik mesleki kazanım ve mesleklerinde de başarılı olmaları için gerekli bilgi, duygu ve becerileri aşamalı olarak vermektedirler (Topçu, Uzundumlu 2011: 304).

Motivasyon kavramının dilimizde tam karşılığını bulmak zordur. Bu terim İngilizce ve Fransızca'daki “motive” kelimesinden türetilmiştir. Motive (motiv) belli durumlarda belli amaçlara ulaşmak ve gerekli davranışların yapılabilmesi için organizmayı harekete geçiren, coşku isteğe neden olan enerji veren ve davranışları yönlendiren önemli bir güçtür (Acar 1995: 35-36).

Motivasyon, herhangi bir kişinin veya bir öğrencinin herhangi bir yöne motive olması, o alanla ilgili olarak yapacağı her çalışma ve uğraşından mutlu olması olarak ifade edilebilir. Motive edilmiş bir birey belirlenen amaca doğru çaba harcar (Engin vd. 2003: 201). Motive etme motivasyon etkisi yaratma yöntemleriyle ilgilidir (Ültanır 2003: 19). Motivasyon bireyin kendi içinde ve dışında enerji oluşturan bir takım gücün işe ait hareketleri başlatması, bu hareketlerin yönünü, Motivasyon yoğunluğunu, şeklini ve sürekliliğini belirler (Çakal vd. 2011: 158-159). Diğer bir deyişle motivasyon, davranışın

uyandırılması, sürdürülmesi ve kontrolünü etkileyen içsel ve dışsal koşulların hepsini içeren geniş bir yapıdır. İçsel olarak, yani doğası gereği motive olan öğrenciler mücadele ve rekabet arayışlarına girerken, motive olmayan öğrenciler herhangi bir faaliyete katılmama veya söz konusu faaliyeti bırakma eğilimi göstermektedirler. Motive olmayan öğrenciler okuldan uzaklaşmaya eğilim göstermelerine karşın motive olmuş öğrencilerin dersleri için çok daha fazla zaman harcadıkları ve büyük olasılıkla eğitimlerini bitirdikleri gözlenmektedir (Karataş, Erden2012: 984).

Motivasyon, davranışın nedenselliği olup davranışın açıklanması anlamına gelir. Sosyal ve kültürel bir ortam içinde ve öğrenme yaşantılarıyla ilişkili şekilde gelişir. Bu sebeple kültürel farklılıkların, hatta aynı kültür içindeki değişimlerin de motivasyon üzerinde etkileri vardır. Öğrenme yaşantıları yanında, farklı kişilik özellikleri, çevresel etkenler, benlik kavramı, önceki yaşantılar, fiziksel iyi olma durumları motivasyonla ilişkilidir (Yazıcı 2009: 36).

Motivasyon, okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini, kararlılığını ve eğitim ortamlarında istenilen amaca ulaşmada hızı belirleyen en önemli güç kaynakları arasındadır (Akbaba 2006: 343). Motivasyon davranışın ortaya çıkmasında, yönetilmesinde ve sürdürülmesinde etkili olmaktadır (Dereli, Acat: 2010: 174). Eğitimciler için önemli olan öğrenme güdüsüdür. Öğrenme güdüsü akademik etkinlikleri anlamlı bulma ve onlardan hedeflenen yararları sağlamaya çalışma eğilimidir. Öğrenme güdüsü yüksek olan öğrenciler, bilgi almaya ve kendilerini yetiştirmeye değer verirler ve bunlardan zevk alırlar. Ayrıca öğrenme için özel bir dikkat ve çaba gösterirler (Açıkgöz 2005: 206).

Motivasyon gönüllü olarak örgütsel davranışlar için çaba sarfetme, bazı bireysel ihtiyaçların doyurulmasına yönelik gayretin sarf edilmesi ile oluşan durumdur. Motivasyon süreci aşağıdaki gibi ifade edilebilir;

Tablo 3.1 Motivasyon Süreci

Doyurulmamış ihtiyaç → Gerilim → Zorlanma Sıkılma → Kaynak Davranış → Doyurulmuş İhtiyaç → Gerilimin Azalması

Kaynak: Kartal, Sadık. “Eğitimde Örgütsel Sosyalleşme”, Maya Akademi, Ankara2007: 71.

Eğitimcilerin öğretmede istekli olmaları, öğrencilerin öğrenme güçlüklerini dikkate almaları, öğretme stratejilerini yeniden düzenlemeleri, sahip oldukları bilgileri öğrencilere aktarabilmeleri, bunu aktarırken değişik öğretim yöntemlerini kullanmaları öğrencilerin motivasyonunu artırır. Motivasyonun yükseltilmesi öğretmedeki ve öğrenmedeki etkileri ve verimliliği artıracaktır (Güzel vd. 2010: 243 -244).

Motivasyonu sağlama sürecinden önce bireyin eğitim ihtiyaçları saptanmalıdır. Öğrenme aşamasında öğrencilere uygun ortamlar hazırlanmalıdır. Hazırlanan ortamlarda öğrenciyi zorlayıcı etkinliklerin eğitimcilerce sunulması gerekmektedir (Ersoy, Başer 2010:340) .Muhasebe öğrencilerinin, kişilik oluşumlarını göz önüne alan değişik bir anlayışla yetiştirilmeleri gerekir. Bunun için şu noktalar üzerinde önemle durulmalıdır (Çukacı, Elagöz 2006: 149):

- “Öğrenmeyi öğretmeyi” temel alan pedagojik yaklaşımların oluşturulması ve sürekli eğitim anlayışının ilerlemesini sağlamak,
- Teknolojiye uyum sağlama ve bilgisayar kullanım becerisinin geliştirilmesi,
- Öğrencinin edilgenlikten kurtarılarak, yaparak öğrenmesini, etkileşimli çalışmasını, ve bunlara bağlı olarak “yaratıcılığının” geliştirilmesinin sağlanması,
- Sözlü, yazılı, teknolojik iletişim becerilerinin geliştirilmesi,
- Sonuçta; sorgulayan, katılımcı, takım çalışması yapabilen, paylaşımcı, bilimsel ve sistematik akıl yürütebilen, etik değerlere sahip, toplumsal sorumluluklarını geliştirmiş bireyler yetiştirmektir.

Öğrenme sürecinde hangi teori ve araçlar kullanılırsa kullanılsın bütün unsurların motivasyonla ilişkisi önemsenmelidir. Motivasyon, çeşitli öğrenme yaklaşımlarıyla işlenen derslerle bütünleştirilebilir. Bunun yanında öğrencilerin hangi durumlardan etkilendiğini belirlemek oldukça zordur. Ancak öğrenme yaklaşımlarında kullanılan öğretim etkinliklerinin merak uyandıracak düzende, çeşitli faaliyetlerde bulunarak öğrencileri harekete geçiren, öğrencilerin yeteneklerinin yeterli olduğu, kendi değerlerini ortaya koyduğu, başarı ile başarısızlık durumlarının yaşanabileceği ortamlar olması motivasyonu etkileyebilir (Ünsal 2012: 4).

İyi bir muhasebe dersi, daha çok yeni bir öğrenme hedefi ve yeni bir öğrenme içeriğine bilinçli olarak şekil verilebilmesi, bir dizi koşulun yerine getirilmesini ifade eden

motivasyon ile başlar. Motivasyon öğrencileri sadece derste öğretilmek istenen konuya ve bir süreç olarak ele alındığında muhasebe ders müfredatını iyi bir şekilde öğrenmeye yöneltmelidir. Derslerde verilen örnekler işlenen konular buna uygun olmalıdır (Şengel 1999: 57).

Öğrencilerin okuldaki eğitimden hangi derecede başarılı olacaklarını belirleyen ve motivasyonun niteliğini etkileyen değişkenler vardır. Bunlardan biri beklentidir. Beklenti öğrencilerin kendi yaşantıları ve başkalarının önerilerinden yararlanarak geliştirdikleri standartlardır. Öğrenci arzu ettiği bir başarı düzeyine ulaştığı zaman, onun başarı ölçüsü değişir. Bu değişime derhal daha yüksek düzeyde bir beklenti ortaya çıkarır ve öğrenci böylece ilerler. Bu sebeple öğrencilerin beklentilerinin yüksek olması sağlanmalıdır. Eğer öğrenciler iç etmenlerden kaynaklanan motivelerinde kendilerine muhasebe derslerine karşı yetenek yokluğu ve eksikliği olduğunu düşünüyorsa bu derslere karşı bu düşünceyle hareket eder ve fazla başarı beklemez (Acar 1995: 39).

Performans ve beklentinin birlikte ele alındığı araştırmalarda beklentinin yüksek olması performansı arttırırken, yüksek performans yüksek beklenti yaratmaktadır. Bu sebeple eğitim kalitesinin değerlendirilmesinde öğrenci deneyimleri önemli bir boyut haline gelmiştir. Belli konularda tecrübe edinmiş ve dolayısıyla kısmi ölçülerde özgüven kazanmış gençlerin geleceğe daha da güvenle bakacakları beklenebilir. Bu bulgu gelecek beklentileri anlamında eğitim-öğretim faaliyetlerinin planlanmasında (Tuncer 2011: 937) özellikle muhasebe eğitiminde üzerinde özenle durulması gereken bir konudur.

Muhasebe, hem öğretim elemanının öğretmesi açısından, hem de özellikle muhasebe alt yapısı olmayan öğrencilerin öğrenmesi açısından basit şekilde nitelendirilemeyecek bir bilim dalı olup öğretim elemanının öğretim yöntemleri ve stilleri hakkında bilgi sahibi olması ve bu stilleri ders ortamında kullanması, öğrencinin öğrenmesini ve başarısını kolaylaştıracaktır. Öğrencilerin öğretim elemanı ile ilgili beklentileri arasında, öğrettiği konuya hakim olması, sorulan soruları cevaplama kabiliyeti, kendisine çekinmeden soru sorulabilmesi, dersi tepegöz ve projeksiyonla değil de tahtada anlatması (Kutluk vd. 2011: 95), öğretim elemanlarının gerekli iletişim becerilerine sahip olması, öğrencilere saygı göstermesi yer almaktadır (Akbaba ve Diğerleri 2006: 19).

Gelecek tasarımını iyi yapamayan ve beklentilerini gerçekleştiremeyen kişiler yoğun bir ümitsizlik duygusu yaşayabilir ve stresle baş başa kalabilir. İş yaşamında stresin iş taleplerinin sonucu olarak kabul edilebilir bir tarafı olmasına karşın, bireyin kendini ortaya

koyma fırsatı bulamaması ve bu yönde desteklenmemesi uzun süreli strese neden olarak tükenmişliğe dönüşebilmektedir. Şu halde mesleki eğitimden geçen çalışanların uygun mesleki tercihler yapmış ve geleceklerine yönelik olumlu beklentiler içinde olmaları son derece önemlidir (Tuncer 2011: 936).

Öğrencilerin kariyer ve entelektüel açıdan gelişme beklentisi onları yükseköğrenime katılmaya itmektir. Bu istekler öğrencileri muhasebe alanında uzmanlaşmaya yönlendirmektedir. Muhasebe alanı öğrencilere cazibeli bir alanın önünü açan bir yol ve sevdikleri bir konu hakkında bir şeyler öğrenme aracı olarak görünmektedir. Öğrencilerin yükseköğrenimde muhasebe okumaya yönelik verdikleri kararlardaki kariyer odaklı etkiler düşünüldüğünde, aldıkları eğitimin ileride onları iş sahibi yapacağını vurgulamak onları motive etmede başarılı olmayı sağlayacaktır. Öğrenciler yeteneklerini ve yeterliliklerini arttırmak ve sosyal, kişisel açıdan kendilerini geliştirmek istemektedirler. Bu beklentiler öğrencileri yükseköğretimin gereklerine karşı kavrayıcı olmasını sağlamaktadır (Byrne, Flood 2005: 120-122).

Üniversitelerde muhasebe eğitimi alan kişilerin, ülkemizdeki mevcut işletmelerde istihdam edildikleri düşünüldüğünde, işletmelerin üniversitelerdeki muhasebe eğitimi düzeyi konusundaki görüş ve beklentilerinin, ülke gereksinimlerinin belirlenmesinde dikkate alınması önem arz etmektedir (Yıldız, Durak2011: 47). İşletmelerin muhasebe eğitimiyle ilgili üniversitelerden talep ve beklentileri şu şekilde sıralamak mümkündür (Çürük, Doğan2002: 121 -123; Korukoğlu1998: 23);

- Üniversiteler piyasadaki gelişmelerden kopuk olmamalı,
- Üniversitelerde teorik bilgiler sürekli olarak uygulamalı programlarla desteklenmeli,
- Muhasebe eğitimi konusunda işletmelerden gelen talepler en kısa sürede değerlendirilmeli,
- Muhasebe eğitimi konusunda üniversiteler işletmeler ile ortak projeler üretmeli
- Üniversiteler muhasebe eğitimi konusunda konferanslar, paneller ve seminerler düzenlemeli,
- Üniversiteler sanayi ile iş birliği yaparak onların ihtiyaçlarına uygun kaliteli eleman yetiştirmek için çağın gereklerine uygun program hazırlamalı,

- Üniversiteler muhasebe eğitimi konusunda işletmelerle iş birliğine giderek, uygulamaya yönelik yayınlar hazırlaması ve bu yayınları işletmelere göndermesi,

İşletmeler ile işbirliğine girerek iş konusunda daha çok eğitim almak ve bilgisini arttırmak isteyen elemanlara bir lisansüstü programı hazırlayarak (iş kaybını en aza indiren bir program olması) işletmeye sunulması.

Nitekim bu bağlamda muhasebe eğitimi inceleyen literatüre katkı sağlayan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

Tablo 3.2: Muhasebe Eğitimiyle İlgili Ulusal ve Uluslararası Alanda Yapılan Çalışmalara Örnekler

Yazar	Tarih	Açıklama
Byrne , Flood	2005	Muhasebe öğrencilerinin motivasyon ve beklentilerini ve bölümü seçme nedenlerini incelemiştir. Muhasebe dersini öğrenmede hangi faktörlerin önemli olduğunu, öğrencilerin algılarını, muhasebe alanında kariyer planlarını etkileyen değişkenleri ortaya koymuştur. Kaliteyi geliştirmek için muhasebe eğitimindeki değişimi vurgulanmıştır.
Dosch ve Wambsganss	2006	Çalışmalarında İş dünyası ve muhasebe eğitimi ele almışlardır. Çalışmaya göre; iş yaşamında yönetim uygulamalarının başarısız olmasında, muhasebe eğitimi tek başına değildir. Etik olmayan davranışlar da başarısızlık nedenleridir. İş çevresi profesyonel çalışanları etkilediği gibi muhasebe eğitimi de etkilediği, iş dünyasındaki başarısızlık nedeninin öncelikli olarak iş yaşamındaki suiistimaller olduğu ileri sürülmüştür.
		Muhasebe de ders programlarıyla ilgili yaptığı çalışmada; küreselleşme ve sürekli ilerleyen ekonominin etkilerinden dolayı, muhasebe eğitimi sağlayanlarla (öğretim elamanları ve öğrenciler), muhasebe eğitimi talep edenlerin beklentileri

Cheng	2007	arasında belirgin bir fark olduğu noktasında durmuştur. Muhasebe eğitimi geliştirmek için üniversiteleri aşağıdaki beş direktifi takip etmesi gerektiği üzerinde durmuştur: Genel muhasebe, maliyet muhasebesi, yönetim muhasebesi ve denetim ders programlarına dahil edilmelidir. İş İngilizcesi, İngilizce görüşme, iletişim yetenekleri, e- ticaret, stratejik maliyet yönetimi ve ERP dersleri yukarıdaki derslere ek olarak verilmelidir. Öğrenciler ilgi alanlarına göre işveren ve ileri çalışma gruplarına ayrılmalıdır. Vaka çalışmalarına daha fazla vurgu yapılmalı ve yer verilmelidir. Daha esnek bir öğretim yılı tasarlanmalıdır.
Kaya	2007	Öğrencilerin dönem başındaki ve sonundaki algılamalarını ve bir yarıyıl boyunca söz konusu algılamalarındaki değişimleri tespit etmeyi amaçladığı çalışmasında, öğrencilerin muhasebe dersinin dönem başı ve dönem sonu algılamaları arasında önemli değişimler ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin dersin zaman alıcı ve zor olması açısından ortak düşünceye sahip oldukları saptanmıştır.
Özcan, Ünal ve Helhel	2009	Meslek Yüksek Okulları'nda yetişen Muhasebe Bölümü elemanlarının "Muhasebecilik" mesleğine bakış açıları ve bağlı bulundukları Meslek Yüksek Okulu'nun bu mesleğe olan katkısından ne derece memnun olduklarının irdelendiği, cinsiyet ve öğrenim durumunun mesleğe karşı tutumu değerlendirdikleri çalışmalarında, öğrencilerin öğrenim gördükleri programdan memnun kaldıkları, eğitimlerinin iş bulmada önemli katkılar sağlayacağı ve toplumun mesleğe bakışının olumlu doğrultuda olduğu tespit edilmiştir.

Çelenk, Atmaca ,Horasan	2010	Öğrencilerin muhasebeye eğilimlerinde muhasebeye ilişkin alınan ilk derslerin önemli olduğu, muhasebe alanına öğrencilerin yönelmesinde en etkili derslerin Mali Tablolar Analizi, Finansman Yönetimi ile maliyet ve yönetim muhasebesi dersleri olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin büyük bir kısmının muhasebe alanını seçmekten memnun oldukları ortaya çıkmıştır.
Otlı ve Kaya	2010	Çevre muhasebesiyle ilgili muhasebe meslek mensupları üzerine yaptıkları araştırmada çıkan sonuçlara göre muhasebecilerin büyük bir kısmı çevresel sorunların nedenlerinin çok önemli olduğunu düşünmektedirler. Meslek mensupları, çevresel sorunların nedenleri olarak çarpık kentleşme, hızlı nüfus artışı, sanayileşme, lüks yaşam standartları, nükleer denemeler ve savaşları çok önemli görmektedirler.
Zeytinlioğlu	2012	Öğrencilerin yükseköğretimden beklentilerinin, üniversite eğitimi için ne kadar motive olduklarının, yüksek öğretime ne kadar hazır olduklarının, kendine güvenlerinin tespit edilmesinin amaçlamıştır. Araştırmada öğrencilerin motivasyon kaynaklarının eğitim düzeyi ve gelecekteki iş fırsatları olduğu, sportif ve sosyal faaliyetlerin motive edici olmadığı muhasebe bölümünü tercih etme nedenlerinin ise muhasebe bölümü hakkında daha fazla bilgiye sahip olmak olduğu belirlenmiştir.
Acar	2013	Türkiye muhasebe standartları-11 İnşaat sözleşmeleri standardının incelenmesi ve yeni Türk Ticaret kanununa geçişte yıllara yaygın inşaat taahhüt işleri isimli uygulama çalışmasında, vergi düzenlemelerinin muhasebe uygulamalarında tamamlama yönteminin kullanılması konusunu

		zorunlu kıldığını bu nedenle de inşaat işlerindeki muhasebe uygulamalarının vergisel amaçlara hizmet eder hale geldiğini vurgulamıştır. Oysa tamamlama yönteminin sakıncaları mevcuttur. Çalışmada 11 nolu Türkiye muhasebe standardında bahsedilen inşaat sözleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde tamamlanma yüzdesi yöntemine açıklama ve yaklaşım getirmek amaçlanmıştır.
--	--	--

Kaynak: Byrne, Barann; BarbaraFlood. “A study of accounting students motives, expectations and preparedness for higher education”, Journal of Further and Higher Education, Cilt: 29, Sayı: 2, 2005: 111 -124; Dosch, J. Robert; Jacob R. Wambsganss . “The Blame Game: Accounting Education Is Not Alone”, Journal of Education for Business, Cilt: 81, Sayı: 5, 2006: 250 -254; Cheng , Kai – Wen . “The Curriculum Design In Universities From The Perspective Of Providers In Accounting Education ”, Education, Cilt: 127, Sayı: 4, 2007: 581-590; Kaya, Uğur. “İlk Defa Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse Yönelik Algılamaları Üzerine Bir Alan Araştırması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 36, 2007: 125: 133; Özcan, İrfan; Güler Ferhan Ünal; YeşimHelhel. “Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Öğretim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 41, 2009: 170-181; Çelenk, Hakan; MetinAtmaca; EmreHorasan. “Marmara Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hakemli Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 33, 2010: 159-171; Zeytinlioğlu, Emin. “Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 53, 2012: 113-115; Otlı Fikret; Gamze A. Kaya “Çevre Muhasebesiyle İlgili Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma ”, Akademik Yaklaşımlar Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, 2010, 43-56; Acar, Vedat. “Türkiye Muhasebe Standartları-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının İncelenmesi ve Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Geçiş Sürecinde Yıllara Yaygın İnşaat Taahhüt İşleri Uygulama Çalışması ”, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, 2013, 25-50.

2. Metodoloji

Araştırmanın metodolojisi kapsamında; araştırmanın konusu, amacı, önemi, araştırmada kullanılan analiz yöntemleri hakkında bilgiler sunulmuştur.

2.1 Araştırmanın Konusu

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Beklentileri Ve Motivasyonları Üzerine Bir Araştırmadır.

2.2 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Öğrencilerini daha iyi tanıyan Üniversitelerin daha verimli olacağı gerçeğinden yola çıkarak muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerin kendine güvenlerinin, yükseköğretimden beklenti ve motivasyonlarının muhasebe eğitime bakış açılarının başarı üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlanan bu çalışmada ÇOMÜ'ne bağlı Meslek Yüksek Okullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilere anket uygulanacaktır. Bu doğrultuda öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri getirmek ve muhasebe eğitiminin istenen düzeyde olup olmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Günümüz şartlarında muhasebe alanındaki çalışanların kalitesinde; bilgi ve beceri yönüyle, eğitimin önemi gün geçtikçe artmakta ve öğrencilerin muhasebe eğitimleriyle ilişkilerinin değerlendirilmesi önemli hale gelmektedir. Bu çalışma ÇOMÜ'ne bağlı Meslek Yüksekokullarında, daha önce muhasebe eğitimi alan öğrencilere yönelik kapsamlı bir araştırma yapılmaması sebebiyle planlanmıştır.

2.3 Araştırma Modeli Ve Hipotezler

Araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler test edilmektedir.

H₁: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₃: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₄: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₅: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₆: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₇: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₈: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₉: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₀: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₁: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₂: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₃: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₄: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₅: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₆: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₇: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₈: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₉: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂₀: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂₁: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₂: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

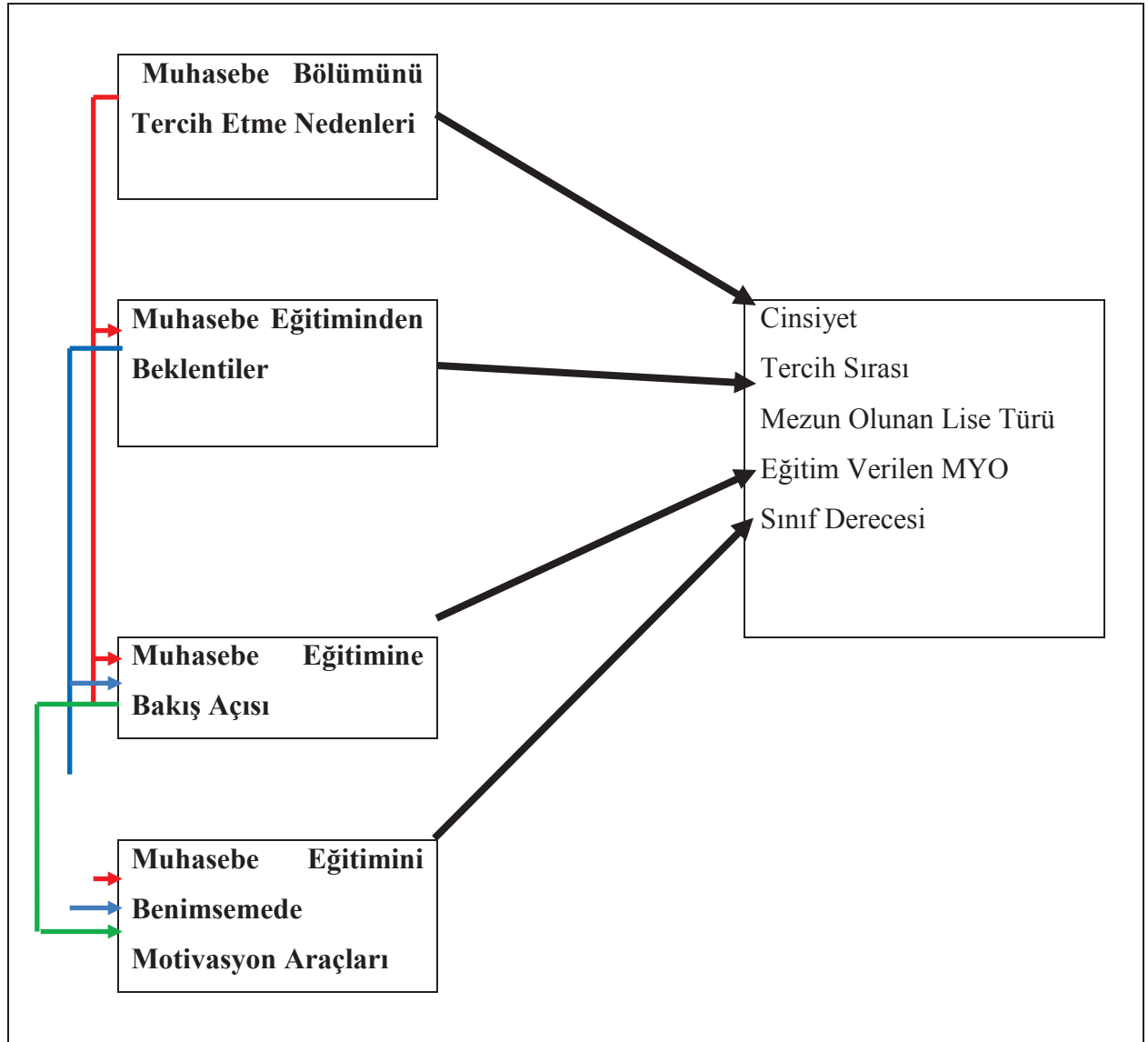
H₂₃: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₄: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü ile Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₅: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₆: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

Araştırma amacına yönelik belirlenen hipotezler doğrultusunda kullanılacak model şu şekildedir:

Şekil 3.1: Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında ilk olarak faktörler üzerinde cinsiyet, tercih sırası, mezun olunan lise türü ve eğitim verilen MYO değişkenleri açısından bir farklılık olup olmadığı test edilecektir. Bir sonraki aşamada ise faktörlerin birbirleriyle arasındaki ilişkiler incelenecektir.

Çalışmanın uygulanmasında örneklem hacmi, anakütle hacminin bilinmesi ve anakütle parametrelerinin (varyans, oran gibi) bilinmemesi göz önünde bulundurularak şu şekilde hesaplanmıştır.

$$n = \frac{0,25Nz_{1-\left(\frac{\alpha}{2}\right)}^2}{d^2 \times (N - 1) + 0,25z_{1-\left(\frac{\alpha}{2}\right)}^2}$$

n: Minimum Örneklem Hacmi

N: Anakütle Hacmi

α : Anlamlılık Düzeyi

$1 - \alpha$: Güven Aralığı

$Z_{1-(\alpha/2)}$

: Z Tablosunda $1 - \left(\frac{\alpha}{2}\right)$ olasılığını veren z değeri

d: Tolere Edilebilecek Hata Miktarı (% olarak)

Araştırma kapsamında güven aralığı genel kabul görülen 0,95; hata miktarı ise %5 olarak belirlenmiştir. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Rektörlüğü'nden alınan bilgi ışığında üniversite genelinde muhasebe eğitimi gören 500 birinci sınıfta okuyan, 307 ikinci sınıfta olmak üzere toplam 807 muhasebe öğrencisi bulunmaktadır. Buna göre;

$$1 - \alpha = 0,95$$

$$\alpha = 0,05$$

$$\alpha/2 = 0,025$$

$$Z_{1-\left(\frac{\alpha}{2}\right)}$$

$$= 1,96$$

Örneklem hacminin 287, 05 olarak bulunması en az 288 adet veri üzerinde çalışılması gerektiğini göstermektedir. Anakütlenin tamamına ulaşılması zaman ve ekonomik yönden mümkün olmadığından 723 öğrenciye anket uygulanmıştır.

2.4 Araştırmanın Yöntemi

Araştırma da veri toplama aracı olarak, çalışmanın amacına uygun olarak hazırlanmış nicel araştırma yöntemlerinden olan Anket yöntemi uygulanmıştır. Anket yüz yüze görüşme şeklinde uygulanmıştır. Ulaşılabilecek nitel bilgilerle araştırmayı zenginleştirmek amaçlanmaktadır. Araştırmada kullanılan anket öğrencilerin motivasyonlarını ve beklentilerini değerlendirme açısından değişik sorulardan oluşmaktadır.

Evrenin tamamına ulaşmanın maddi yönden ve zaman yönünden sınırlılıkları olması sebebiyle örneklem 2012 – 2013 eğitim öğretim yılı güz döneminde kolayda örnekleme yöntemiyle gün içerisinde ders kapsamında öğrencilere uygulanmıştır.

Verilerin analizinde genel olarak parametrik hipotez testleri (Independent samples 2 test, ve anova) korelasyonanalizi, güvenilirlik analizi, açıklayıcı faktör analizi ve frekans analizi kullanılmıştır. Analizler için IBM SPSS Statistics 20 paket programı kullanılmıştır. Geçerlilik analizi faktör analizinin sonucuna bağlıdır. Faktör analizindeki değerlerin yüksek çıkması ölçeğin geçerli olduğunu göstermektedir.

Anket sorularında Byrne ve Flood (2005: 115-119) “A Study Of Accounting Studens' Motives, Expectations and Preparedness for Higher Education” isimli Terim ve Öztürk (2009: 161-165) Meslek “Yüksek Okulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Gördes Meslek Yüksek Okulunda bir uygulama” isimli araştırma makalelerinden derlenmiştir.

2.5Araştırmanın Kapsamı

Araştırmamız kapsamında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesine Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinde öğrenim gören toplam 807 öğrenciden 723 tane öğrenciye ulaşılmıştır.

2.6 Araştırmada Elde Edilen Bulguların Analizi ve Değerlendirilmesi

Ankete yönelik analizlerin yapıldığı bu bölümde; araştırmaya katılanların demografik özellikleri, öğrencilerin muhasebe bölümünü seçme nedenleri, muhasebe eğitimini benimsemesindeki motivasyon araçları ve beklentileri, öğrencilerin muhasebe eğitimine bakış açıları analiz edilip, değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2.6.1 Güvenilirlik Analizi

Alfa (α) modeli, ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır ve bir ölçekteki k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile elde edilir. 0 ile 1 arasında değer alan bu katsayı (Cronbach) Alfa katsayısı olarak adlandırılır. Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır (Kalaycı, 2010:405):

Alfa (α) Aralığı	Güvenilirlik Durumu
$0,00 \leq \alpha < 0,40$	Ölçek güvenilir değildir.

$0,40 \leq \alpha < 0,60$	Ölçeğin güvenilirliği düşük.
$0,60 \leq \alpha < 0,80$	Ölçek oldukça güvenilir.
$0,80 \leq \alpha < 1,00$	Ölçek yüksek derecede güvenilir.

Çalışmanın uygulama kısmı için hazırlanan ölçeğin güvenilirliği de Coranbach Alfa istatistiği yardımıyla sınanmıştır. Bunun için öncelikle genel ölçek için Coranbach Alfa değeri ardından da ölçekte yer alan tüm faktörler için Coranbach Alfa değerleri ayrı ayrı hesaplanmıştır.

Ölçeğin Genel Güvenilirlik Analizi

Genel güvenilirlik analizinin hesaplanmasında ölçeğin ikinci bölümünde yer alan 5'li Likert ölçeği ile hazırlanan sorular baz alınmıştır. Buna göre yapılan güvenilirlik analizi sonucu aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3. 3: Güvenilirlik Analizi Sonucu

Cronbach Alfa Değeri	Toplam Soru Sayısı
,893	30

Ölçeğin genel güvenilirliği, 893 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç yukarıda verilen açıklamalar göz önüne alındığında ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4: Her Bir Soru İçin Alfa Değeri

Soru	Silindiğinde Cronbach Alfa Değeri
B2S1	,899
B2S2	,889
B2S3	,887
B2S4	,889
B2S5	,888
B2S6	,893
B2S7	,893
B2S8	,888
B2S9	,887
B2S10	,893
B2S11	,887
B2S12	,887
B2S13	,886
B2S14	,887
B2S15	,888

B2S16	,889
B2S17	,888
B2S18	,889
B2S19	,888
B2S20	,887
B2S21	,887
B2S22	,886
B2S23	,887
B2S24	,888
B2S25	,887
B2S26	,907
B2S27	,893
B2S28	,888
B2S29	,894
B2S30	,895
B2S31	,895

Ancak Tablo 3.4 incelendiğinde ölçeğin güvenilirliğinin daha fazla arttırılabileceği görülmektedir. Kırmızı ile işaretlenmiş olan *B2S1*, *B2S6*, *B2S7*, *B2S10*, *B2S26*, *B2S27*, *B2S29*, *B2S30*, *B2S31* sorularının ölçekten çıkarıldığı zaman alfanın alacağı değer yükseleceği için bu soruların ölçekten çıkarılması güvenilirliği arttıracaktır. Bu sorular çıkarıldıktan sonra yapılan güvenirlik analizi sonucu elde edilen toplam güvenirlik ve sorulara ait olan alfa değerleri Tablo 3.5 ve 3.6'de gösterilmiştir.

Tablo 3.5: İkinci Güvenirlik Analizi Sonucu

Cronbach Alfa Değeri	Toplam Soru Sayısı
,924	22

Tablo 3.6: İkinci Güvenirlik Analizi Sonrası Her Bir Soru İçin Alfa Değeri

Soru	Silindiğinde Cronbach Alfa Değeri
B2S2	,925
B2S3	,922
B2S4	,924
B2S5	,923
B2S8	,923
B2S9	,922
B2S11	,922
B2S12	,923
B2S13	,921
B2S14	,922
B2S15	,923
B2S16	,924

B2S17	,923
B2S18	,924
B2S19	,923
B2S20	,922
B2S21	,922
B2S22	,921
B2S23	,922
B2S24	,923
B2S25	,923
B2S28	,923

İlk analiz sonucu belirlenen 9 sorunun ölçekten çıkarılması ile alfa değeri en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Alfa değerinin, 924 değerinde olması ölçeğin çok yüksek derecede güvenilir olduğu anlamını taşımaktadır. Tablo 3.6 içerisinde yer alan her sorunun alfa değeri incelendiğinde, 924 değerinden büyük bir değer olmaması ölçeğin en yüksek güvenilirlik seviyesine ulaştığını göstermektedir. Yani uygulanan ölçek %92,4 oranında güvenilirdir.

Ölçekten çıkarılan soruların daha sonra ki analizlerde karışıklığa yol açmaması için veri seti üzerinde soru numaraları ve sorulara ait veriler tekrar düzeltilmiştir.

Tablo 3.7: Soru Numarası Değişiklikleri

Eski Ölçekteki Soru Numarası	Yeni Ölçekteki Soru Numarası
B2S2	B2S1
B2S3	B2S2
B2S4	B2S3
B2S5	B2S4
B2S8	B2S5
B2S9	B2S6
B2S11	B2S7
B2S12	B2S8
B2S13	B2S9
B2S14	B2S10
B2S15	B2S11
B2S16	B2S12
B2S17	B2S13
B2S18	B2S14
B2S19	B2S15
B2S20	B2S16
B2S21	B2S17
B2S22	B2S18

B2S23	B2S19
B2S24	B2S20
B2S25	B2S21
B2S28	B2S22

2.6.2.Faktör Analizi

Araştırmacının ölçme aracının ölçtüğü faktörlerin sayısı hakkında bir bilgisinin olmadığı, belli bir hipotezi sınamak yerine, ölçme aracıyla ölçülen faktörlerin doğası hakkında bir bilgi edinmeye çalıştığı inceleme türleri açıklayıcı faktör analizi (exploratory factor analysis) olarak tanımlanır (Tavşancıl, 2006: 46).

Yapılan çalışma için ikinci bölümde yer alan sorulara açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi sonucu elde edilen tablolar ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.8: Faktör Analizi KMO ve Barlett's Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy			,942
Barlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6707,252	
	Df	231	
	Sig.	,000	

Faktör analizinde ilk olarak Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) (örnekleme yeterliliği istatistiği) ve Barlett's test of sphericity (Barlett küresellik testi) sonuçları bulunur. Faktör analizi yapmanın ön şartı değişkenler arasında belli bir oranda korelasyon, ilişki bulunmasıdır. Barlett küresellik testi bize değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olup olmadığını gösterir. Eğer Barlett testinin p değeri 0,05 anlamlılık derecesinden düşük ise değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde bir ilişki vardır. Eğer testin sonucu anlamlı değilse değişkenler faktör analizi yapmaya uygun değildir. Benzer şekilde KMO örnekleme yeterliliği de değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test eder. KMO değeri 0 ile 1 arasında değişir ve kabul edilebilir alt sınır 0,50'dir. Genel kabul görmüş KMO değerleri ve yorumları aşağıdaki şekildedir (Durmuş vd, 2001: 80):

KMO Değeri	Yorumu
0,80 ve yukarısı	Mükemmel
0,70 ve 0,80 arası	İyi
0,60 ve 0,70 arası	Orta
0,50 ve 0,60 arası	Kötü
0,50 den aşağı	Kabul edilemez

Ölçeğimizde p değeri (Sig. değeri) ,000 olduğundan değişkenlerimiz analiz yapmaya uygundur. Aynı şekilde yukarıda yer alan açıklamalar dikkate alındığında KMO değerinin, 942 olması değişkenlerin faktör analizine uygunluğunun mükemmel seviyede olduğunu göstermektedir. Çıkan sonuçlara göre geçerli bir veri setine ulaşılmıştır.

Ölçeği oluşturan değişkenlerin faktör analizine uygun olduğu sonucuna ulaştıktan sonra bir sonraki aşama da her bir sorunun faktör analizine uygunluğunu test eden Anti-Image tablosunda yer alan Correlation kısmı incelenmelidir. Bu kısımda diagonalde yer alan ve üzerinde a harfi bulunan değerler her bir sorunun Measures of Sampling (MSA) değerini vermektedir. MSA değerlerinin yorumu ise KMO değerlerinin yorumu ile aynıdır.

Tablo 3.9: Faktör Analizinde Her Sorunun MSA Değeri

Değişkenler	MSA Değeri
B2S1	,940
B2S2	,952
B2S3	,951
B2S4	,944
B2S5	,950
B2S6	,953
B2S7	,933
B2S8	,932
B2S9	,924
B2S10	,956
B2S11	,946
B2S12	,947
B2S13	,935
B2S14	,920
B2S15	,944
B2S16	,958

B2S17	,952
B2S18	,925
B2S19	,942
B2S20	,939
B2S21	,940
B2S22	,943

Tablo 3.9 incelendiğinde tüm soruların faktör analizine uygunluğunun mükemmel seviyede olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak öncelikle Total Variance Explained tablosunda rotation sums of squared loadings sütunundaki satır sayısına göre ölçeğin kaç faktöre ayrıldığı belirlenir. Ardından ise Rotated Component Matrix tablosu ile hangi değişkenin hangi faktör altında yer alması gerektiği belirlenir.

Yapılan faktör analizinde Total Variance Explained tablosu incelenmiş ve ölçeğimizin 4 faktöre ayrılması gerektiği belirlenmiştir. Faktörleri oluşturan sorular ve ağırlıkları ise şu şekilde bulunmuştur:

Tablo 3.10: Değişkenlerin Yer Aldıkları Faktörler ve Faktör Değerleri

Değişkenler	Faktörler			
	1	2	3	4
B2S19	,756	,230	,227	,150
B2S20	,739	,116	,239	,174
B2S18	,723	,325	,087	,081
B2S21	,709	,054	,183	,223
B2S22	,680	,168	,145	,187
B2S17	,554	,384	,237	,155
B2S4	,111	,692	,213	,174
B2S2	,276	,655	,236	,116
B2S3	,132	,654	,077	,240
B2S1	,183	,650	,101	,049
B2S5	,153	,539	,334	,174
B2S6	,316	,558	,250	,355
B2S8	,170	,298	,747	,160
B2S9	,176	,111	,717	,288
B2S7	,132	,441	,654	,082
B2S10	,332	,250	,642	,185
B2S11	,391	,116	,576	,222
B2S14	,166	,279	,054	,769
B2S13	,106	,180	,169	,717
B2S15	,234	,053	,266	,603
B2S12	,256	,103	,385	,585
B2S16	,247	,356	,217	,503

Tablo 3.10’de yer alan değerler göz önünde bulundurulduğunda faktör isimler ve faktörleri oluşturan değişkenler şu şekildedir:

Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri Faktörü: B2S1, B2S2, B2S3, B2S4, B2S5, B2S6

Muhasebe Eğitiminden Beklentiler Faktörü: B2S7, B2S8, B2S9, B2S10, B2S11

Muhasebe Eğitime Bakış Açısı Faktörü: B2S12, B2S13, B2S14, B2S15, B2S16

Muhasebe Eğitimini Benimsemeye Motivasyon Araçları Faktörü: B2S17, B2S18, B2S19, B2S20, B2S21, B2S22

Faktörlere İlişkin Güvenilirlik Analizi

Daha önceki kısımda ölçeğin genel güvenilirlik analizi yapılmış ve ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştı. Faktörlerin ve faktörleri oluşturan değişkenlerin belli olmasının ardından her bir faktör için ayrı ayrı güvenilirlik analizi yapılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir.

Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) Faktörü İçin Güvenilirlik Analizi

Tablo3.11: MBTEN Faktörünü Oluşturan Değişkenler ve Alfa Değerleri

Değişkenler	Cronbach Alfa Değeri
B2S1. Sahip olduğum yetenek ve beceriler muhasebe için uygundur.	,764
B2S2. Muhasebe alanındaki kariyer fırsatları ilgimi çekiyor.	,735
B2S3. Muhasebe mesleği sürekli bilginin yenilendiği ve disiplinler arası (hukuk, maliye) ilişkinin yoğun olduğu bir bilim dalıdır.	,758
B2S4. Muhasebe hakkında daha çok bilgi edinmek istiyorum.	,747
B2S5. Muhasebe eğitimindeki verimlilik yeni başarılar elde etmeme olumlu katkı sağlayacaktır.	,757
B2S6. Muhasebe eğitimiyle kazandığım bilgi düzeyi ilgili bir alanda, kariyerim için temel oluşturacak niteliktedir.	,771
Faktöre Ait Genel Güvenilirlik	,788

MBTEN faktörünü oluşturan toplam 6 tane soru vardır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu faktöre ait genel güvenilirlik düzeyi ,788'dir. Bu sonuç muhasebe bölümünü tercih etme nedenleri faktörünün oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir. Her bir sorunun

alfa değerinin ,735 ile ,771 arasında değişmesi ise alt sorularında oldukça güvenilir olduğunu ispatlamaktadır.

Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) Faktörü İçin Güvenilirlik Analizi

Tablo 3.12: MEB Faktörünü Oluşturan Değişkenler ve Alfa Değerleri

Değişkenler	Cronbach Alfa Değeri
B2S7. Muhasebe eğitimindeki başarımlar kişisel olarak ilerlememde ve gelişmemde bana yardımcı olacaktır.	,810
B2S8. Muhasebe eğitimi bana yeni yetenekler ve fikirler kazandıracaktır.	,787
B2S9. Muhasebe eğitimi entelektüel gelişimimi hızlandıracaktır.	,808
B2S10. Muhasebe eğitimi bana prestij kazandıracaktır.	,798
B2S11. Muhasebe eğitimi bana etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracaktır.	,823
Faktöre Ait Genel Güvenilirlik	,838

MEB faktörünü oluşturan toplam 5 tane soru vardır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu faktöre ait genel güvenilirlik düzeyi ,838'dir. Bu sonuç beklentiler faktörünün yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Her bir sorunun alfa değerinin ,787 ile ,823 arasında değişmesi ise alt sorularında genel olarak yüksek derecede güvenilir olduğunu ispatlamaktadır.

Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) Faktörü İçin Güvenilirlik Analizi

Tablo3.13: MEBA Faktörünü Oluşturan Değişkenler ve Alfa Değerleri

Değişkenler	Cronbach Alfa Değeri
B2S12. Muhasebe eğitimi bana problem çözme yeteneği kazandıracaktır.	,706
B2S13. Muhasebe eğitimi yeni uygulamalar dikkate alınarak sürekli geliştirilmesi gereken değişime açık bir öğretim programıdır.	,697
B2S14. Muhasebe eğitiminde verilen derslerin, içeriği elverdiği ölçüde uygulamaya dönük olması eğitim kalitesini arttıracaktır.	,673
B2S15. Muhasebe eğitimi çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmemi sağlayacaktır.	,714
B2S16. Muhasebe eğitimiyle ilgili konuları detaylı bir şekilde öğrenmek istiyorum.	,723
Faktöre Ait Genel Güvenilirlik	,747

MEBA faktörünü oluşturan toplam 5 tane soru vardır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu faktöre ait genel güvenilirlik düzeyi ,747'dir. Bu sonuç muhasebe eğitimine bakış açısı faktörünün güvenilir olduğunu göstermektedir. Her bir sorunun alfa değerinin ,673 ile ,723 arasında değişmesi ise alt sorularında güvenilir olduğunu ispatlamaktadır.

Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) Faktörü İçin Güvenilirlik Analizi

Tablo 3.14: MEBMA Faktörünü Oluşturan Değişkenler ve Alfa Değerleri

Değişkenler	Cronbach Alfa Değeri
B2S17. Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır.	,851
B2S18. Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacak ve para kazanma gücümü arttıracaktır.	,837
B2S19. Muhasebe eğitimi daha iyi eğitim almış bir insan olmamı sağlayacaktır.	,824
B2S20. Muhasebe eğitimi ufkumu genişletecek ve zorluklarla baş edebilmemi sağlayacaktır.	,834
B2S21. Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirecektir.	,845
B2S22. Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır.	,846
Faktöre Ait Genel Güvenilirlik	,863

MEBMA faktörünü oluşturan toplam 6 tane soru vardır. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu faktöre ait genel güvenilirlik düzeyi ,863'dür. Bu sonuç motivasyon faktörünün yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir. Her bir sorunun alfa değerinin ,824 ile ,851 arasında değişmesi ise alt sorularında yüksek derecede güvenilir olduğunu ispatlamaktadır.

2.6.3 Demografik ve Açıklayıcı Özellikler

Demografik ve açıklayıcı özellikler aşağıdadır.

Öğrenciler İle İlgili Özellikler

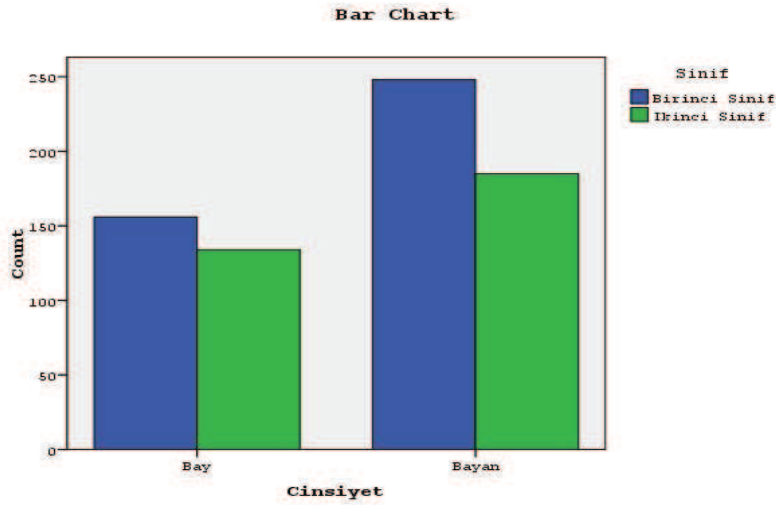
Öğrenciler ile ilgili demografik özellikler açıklayıcı özellikler aşağıda ayrıntılı biçimde verilmiştir.

Tablo 3.15: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Cinsiyetleri Tablosu

		SINIF	
		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf
CİNSİYET	Bay	156	134
	Bayan	248	185
TOPLAM		404	319

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
CİNSİYET	BAY	290	40,1
	BAYAN	433	59,9
TOPLAM		290	100
		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
SINIF	BİRİNCİ SINIF	404	55,9
	İKİNCİ SINIF	319	44,1
TOPLAM		723	100

Tablo 3.15'de uygulamaya katılan kişilerin eğitimlerine devam ettiği sınıf dereceleri ile cinsiyet dağılımları yer almaktadır. Buna göre; öğrencilerin toplam sayısı 723 iken bunların 290 tanesi %40,1'i bay, kalan %59,9'u yani 433 tanesi bayandır. Öğrencilerin 404 (%55,9) tanesi birinci sınıf, geriye kalan 319 (44,1) tanesi ise ikinci sınıfa devam etmektedir. Bay öğrencilerin 156 tanesi birinci sınıf, 134 tanesi ikinci sınıf; bayan öğrencilerin ise 248 tanesi birinci sınıf, 185 tanesi ikinci sınıfta eğitime devam etmektedir. Verilerin grafiksel gösterimi aşağıdaki gibidir:

Şekil 3.2: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Cinsiyetleri Tablosu Grafikselleştirilmesi

Tablo 3.16: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Eğitim Gördükleri Okullar Tablosu

		SINIF	
		Birinci Sınıf	İkinci Sınıf
OKUL	CMYO	104	78
	GMYO	72	79
	EMYO	63	28
	BMYO	57	37
	YMYO	49	40
	LMYO	26	30
	CANMYO	33	27
TOPLAM		404	319

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
SINIF	BİRİNCİ SINIF	404	55,9
	İKİNCİ SINIF	319	44,1
TOPLAM		723	100

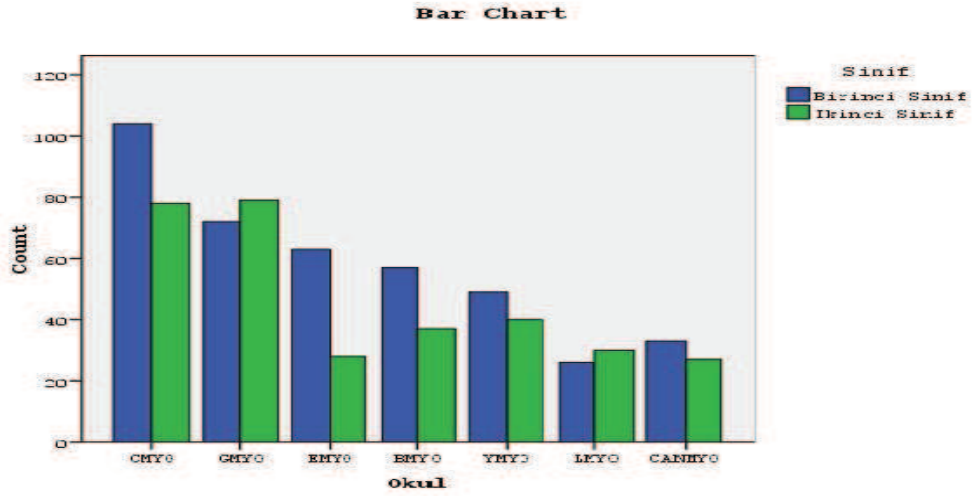
		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
OKUL	CMYO	182	25,2
	GMYO	151	20,9

	EMYO	91	12,6
	BMYO	94	13,0
	YMYO	89	12,3
	LMYO	56	7,7
	CANMYO	60	8,3
TOPLAM		723	100

Tablo 3.16'de OKUL satırında yer alan kısaltmaların açılımları şu şekildedir:

CMYO	Çanakkale Meslek Yüksekokulu
GMYO	Gelibolu Meslek Yüksekokulu
EMYO	Ezine Meslek Yüksekokulu
BMYO	Biga Meslek Yüksekokulu
YMYO	Yenice Meslek Yüksekokulu
LMYO	Lapseki Meslek Yüksekokulu
CANMYO	Çan Meslek Yüksekokulu

Öğrencilerin okullara göre dağılımı; 182 tanesini oluşturan %25,2'si (104'ü birinci sınıf, 78'i ikinci sınıf olmak üzere) Çanakkale Meslek Yüksekokulu'nda, %20,9'unu oluşturan 151 tanesi (72'si birinci sınıf, 79'u ikinci sınıf olmak üzere) Gelibolu Meslek Yüksekokulu'nda, 91 tanesi (%12,6'sı) (63'ü birinci sınıf, 28'i ikinci sınıf olmak üzere) Ezine Meslek Yüksekokulu'nda, 94 tanesini oluşturan %13'ü (57'si birinci sınıf, 37'si ikinci sınıf olmak üzere) Biga Meslek Yüksekokulu'nda, 89 (%12,3'ü) tanesi (49'u birinci sınıf, 40'ı ikinci sınıf olmak üzere) Yenice Meslek Yüksekokulu'nda, %7,7'si olan 56 tanesi (26'sı birinci sınıf, 30'u ikinci sınıf olmak üzere) Lapseki Meslek Yüksekokulu'nda ve son olarak %8,3'ü yani 60 tanesi (33'ü birinci sınıf, 27'si ikinci sınıf olmak üzere) Çan Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmektedir.

Şekil3.2: Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflar İle Eğitim Gördükleri Okullar Tablosu Grafikselsel Gösterimi

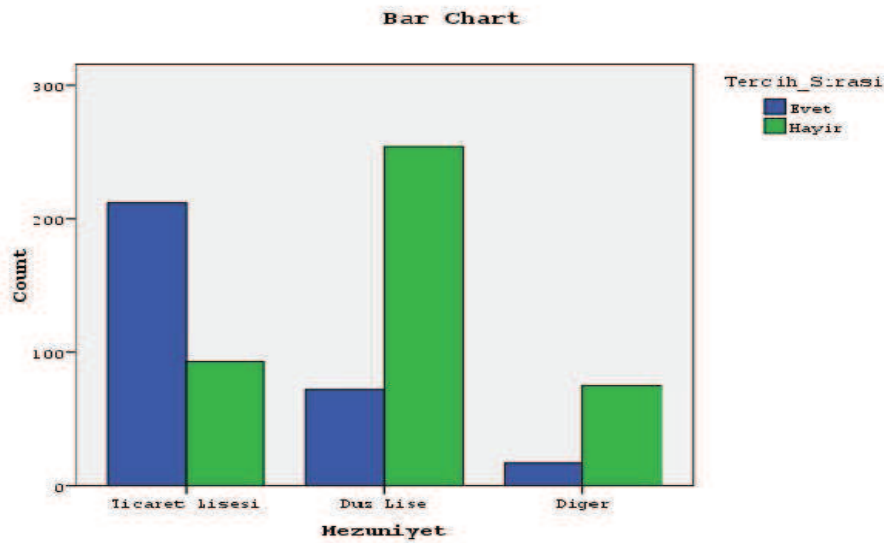
Tablo 3.17: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölüm Tercih Sırası Tablosu

		TERCİH SIRASI	
		İlk Tercih	İki ve Sonrası Tercih
MEZUNİYET	Ticaret Lisesi	212	93
	Düz Lise	72	254
	Diğer	17	75
TOPLAM		301	422

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
TERCİH SIRASI	İLK TERCİH	301	41,6
	İKİVE SONRASI TERCİH	422	58,4
TOPLAM		723	100

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
MEZUNİYET	TİCARET LİSESİ	305	42,2
	DÜZ LİSE	326	45,1
	DİĞER	92	12,7
TOPLAM		723	100

Tablo 3.17 öğrencilerin lisede mezun oldukları lise türü ile üniversite tercihlerinde muhasebe bölümü tercihlerinin birinci sırada olup olmadığını çapraz şekilde göstermektedir. Buna göre, 723 katılımcının 305 tanesi yani %42,2'si ticaret lisesi mezunu, %45,1'i olan 326 tanesi düz lise mezunu ve kalan 92 tanesi olan %12,7'lik kısmı da diğer tür liselerden mezun olmuştur. Birinci sırada bu bölümü tercih eden öğrenciler toplam öğrencilerin %41,6'sı (301 tanesi) bu bölümü ilk tercih olarak seçmiştir. Kalan %58,4'ü ise bu bölümü ikinci ve/veya daha sonraki sıralarda tercih etmiştir.

Şekil 3.4: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölüm Tercih Sırası Tablosu Grafikselsel Gösterimi

Öğrencilerin lisede mezun oldukları lise türü ile üniversite tercihlerinde muhasebe bölümü tercihlerinin birinci sırada olup olmadığını gösteren çubuk grafiği de yukarıda verilmiştir.

Öğrenciler ile ilgili son açıklayıcı özellik ise öğrencilerin muhasebe bölümünü isteyerek seçip seçmediğine ilişkin özelliktir. Aşağıdaki tabloda verilmiştir;

Tablo 3.18: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölümü Tercih Etme İstekleri Tablosu

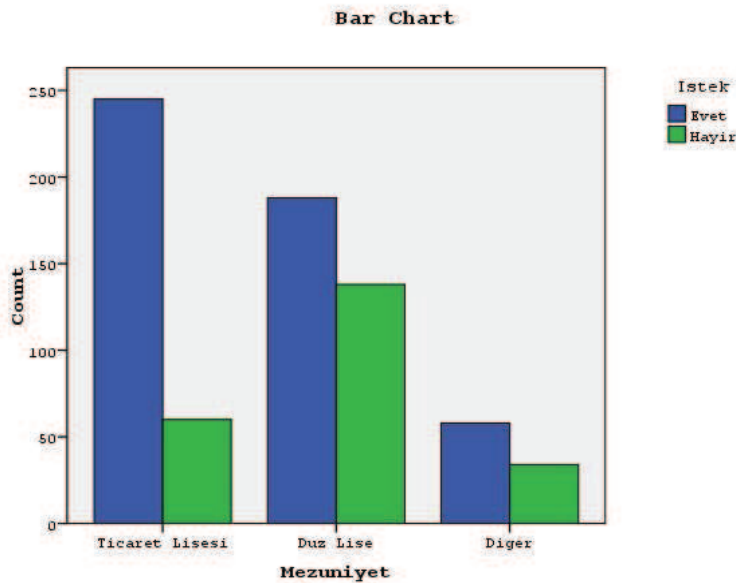
		İSTEK DURUMU	
		Evet	Hayır
MEZUNİYET	Ticaret Lisesi	245	60
	Düz Lise	188	138

	Diğer	58	34
TOPLAM		491	232

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
MEZUNİYET	TİCARET LİSESİ	305	42,2
	DÜZ LİSE	326	45,1
	DİĞER	92	12,7
TOPLAM		723	100

		DEĞERLER	
		SAYI	YÜZDE (%)
TERCİH İSTEĞİ	EVET	491	67,9
	HAYIR	232	32,1
TOPLAM		723	100

Öğrencilerin 491 tanesi yani 67,9'u bölümü isteyerek seçerken %32,1'i bölümü istemeden seçmiştir. Ticaret lisesinden mezun olan toplam 305 kişiden 245 tanesi bölümü isteyerek seçmiştir. Düz lise mezunlarında ise durum daha farklıdır. Toplam mezun sayısı olan 326 kişiden 188 tanesi bölümü isteyerek tercih ederken 138 tanesi istemeden seçmiştir. Kalan 92 kişilik diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilerin 58 tanesi isteyerek bölümü tercih ederken 34 kişi istemeden seçmiştir.

Şekil 3.5: Öğrencilerin Lise Mezuniyet Türü İle Bölümü Tercih Etme İstekleri Tablosu Grafıksel Gösterimi

Üçüncü Bölümde Verilen Cevaplara İlişkin Açıklayıcı Özellikler

Üçüncü bölümü oluşturan toplam 22 soru bulunmaktadır. Bu sorulardan ilk 6 tanesi Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN)) faktörünü, sonraki 5 soru Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörünü, devam eden 5 soru Muhasebe eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörünü ve son 6 soru Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörünü oluşturmaktadır. Faktörleri oluşturan her soruya öğrenciler tarafından verilen cevaplar aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.19: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	119	16,5
	Katılıyorum	270	37,3
	Kararsızım	220	30,4
	Katılmıyorum	65	9,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	49	6,8
Toplam		723	100

Sahip olduğum yetenek ve beceriler muhasebe için uygundur sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak yüksek bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %16,5'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %37,3'ü katılıyorum cevabı verirken sadece %9,0'u kesinlikle katılmıyorum ve %6,8'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %30,4'ü ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.20: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	170	23,5
	Katılıyorum	285	39,4
	Kararsızım	164	22,7
	Katılmıyorum	69	9,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	35	4,8
Toplam		723	100

Muhasebe alanındaki kariyer fırsatları ilgimi çekiyor sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak yüksek bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %23,5'i

bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %39,4'ü katılıyorum cevabı verirken sadece %4,8'i kesinlikle katılmıyorum ve %9,5'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %22,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.21: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	266	36,8
	Katılıyorum	303	41,9
	Kararsızım	95	13,1
	Katılmıyorum	31	4,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	28	3,9
Toplam		723	100

Muhasebe mesleği sürekli bilginin yenilendiği ve disiplinlerarası (hukuk, maliye) ilişkinin yoğun olduğu bir bilim dalıdır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak yüksek bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %36,8'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %41,9'u katılıyorum cevabı verirken sadece %3,9'u kesinlikle katılmıyorum ve %4,3'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %13,1'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.22: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	287	39,7
	Katılıyorum	277	38,3
	Kararsızım	93	12,9
	Katılmıyorum	30	4,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	36	5,0
Toplam		723	100

Muhasebe hakkında daha çok bilgi edinmek istiyorum sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak yüksek bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %39,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %38,3'ü katılıyorum cevabı verirken sadece %5,0'i kesinlikle katılmıyorum ve %4,1'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %12,9'u ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.23: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	150	20,7
	Katılıyorum	345	47,7
	Kararsızım	157	21,7
	Katılmıyorum	36	5,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	35	4,8
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimindeki verimlilik yeni başarılar elde etmeme olumlu katkı sağlayacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %20,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %47,7'si katılıyorum cevabı verirken %4,8'i kesinlikle katılmıyorum ve %5,0'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %21,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.24: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBTEN Faktörünü Oluşturan 6. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	209	28,9
	Katılıyorum	336	46,5
	Kararsızım	127	17,6
	Katılmıyorum	32	4,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	19	2,6
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimiyle kazandığım bilgi düzeyi ilgili bir alanda, kariyerim için temel oluşturacak niteliktedir sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %28,9'u bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %46,5'i katılıyorum cevabı verirken %2,6'sı kesinlikle katılmıyorum ve %4,4'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %17,6'sı ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.25: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	214	29,6
	Katılıyorum	342	47,3
	Kararsızım	118	16,3
	Katılmıyorum	30	4,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	19	2,6

Toplam	723	100
---------------	-----	-----

Muhasebe eğitimindeki başarımlar kişisel olarak ilerlememde ve gelişmemde bana yardımcı olacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %29,6'sı bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %47,3'ü katılıyorum cevabı verirken %2,6'sı kesinlikle katılmıyorum ve %4,1'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %2,6'sı ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.26:Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	186	25,7
	Katılıyorum	346	47,9
	Kararsızım	142	19,6
	Katılmıyorum	32	4,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	17	2,4
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi bana yeni yetenekler ve fikirler kazandıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %25,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %47,9'u katılıyorum cevabı verirken %2,4'ü kesinlikle katılmıyorum ve %4,4'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %19,6'sı ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo3.27: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	119	16,5
	Katılıyorum	267	36,9
	Kararsızım	248	34,3
	Katılmıyorum	60	8,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	29	4,0
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi entelektüel gelişimimi hızlandıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu ve kararsız bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %16,5'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %36,9'u katılıyorum cevabı verirken %4,0'ü kesinlikle katılmıyorum ve %8,3'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %34,3'ü ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.28: İkinci Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	147	20,3
	Katılıyorum	330	45,6
	Kararsızım	187	25,9
	Katılmıyorum	41	5,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	18	2,5
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi bana prestij kazandıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %20,3'ü bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %45,6'sı katılıyorum cevabı verirken %2,5'i kesinlikle katılmıyorum ve %5,7'si katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %25,9'u ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.29: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEB Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	176	24,3
	Katılıyorum	362	50,1
	Kararsızım	128	17,7
	Katılmıyorum	34	4,7
	Kesinlikle Katılmıyorum	23	3,2
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi bana etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %24,3'ü bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %50,1'i katılıyorum cevabı verirken %3,2'si kesinlikle katılmıyorum ve %4,7'si katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %17,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.30: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	174	24,1
	Katılıyorum	349	48,3
	Kararsızım	141	19,5
	Katılmıyorum	38	5,3
	Kesinlikle Katılmıyorum	21	2,9
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi bana problem çözme yeteneği kazandıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %24,1'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %48,3'ü katılıyorum cevabı verirken %2,9'u kesinlikle katılmıyorum ve %5,3'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %19,5'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.31: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	209	28,9
	Katılıyorum	320	44,3
	Kararsızım	121	16,7
	Katılmıyorum	48	6,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	25	3,5
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi yeni uygulamalar dikkate alınarak sürekli geliştirilmesi gereken değişime açık bir öğretim programıdır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %28,9'u bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %44,3'ü katılıyorum cevabı verirken %3,5'i kesinlikle katılmıyorum ve %6,6'sı katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %16,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.32:Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	222	30,7
	Katılıyorum	330	45,6
	Kararsızım	129	17,8
	Katılmıyorum	25	3,5
	Kesinlikle Katılmıyorum	17	2,4
Toplam		723	100

Muhasebe eğitiminde verilen derslerin, içeriği elverdiği ölçüde uygulamaya dönük olması eğitim kalitesini arttıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %30,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %45,6'sı katılıyorum cevabı verirken %2,4'ü kesinlikle katılmıyorum ve %3,5'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %17,8'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.33 Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	125	17,3
	Katılıyorum	315	43,6
	Kararsızım	216	29,9
	Katılmıyorum	51	7,1
	Kesinlikle Katılmıyorum	16	2,2
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmemi sağlayacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %17,3'ü bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %43,6'sı katılıyorum cevabı verirken %2,2'si kesinlikle katılmıyorum ve %7,1'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %29,9'u ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.34: İkinci Bölümde Yer Alan MEBA Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	286	39,6
	Katılıyorum	287	39,7
	Kararsızım	103	14,2
	Katılmıyorum	29	4,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	18	2,5
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimiyle ilgili konuları detaylı bir şekilde öğrenmek istiyorum sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %39,6'sı bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %39,7'si katılıyorum cevabı verirken %2,5'i kesinlikle katılmıyorum ve %4,0'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %14,2'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.35:Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 1. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	253	35,0
	Katılıyorum	320	44,3
	Kararsızım	105	14,5
	Katılmıyorum	26	3,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	19	2,6

Toplam	723	100
---------------	-----	-----

Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %35,0'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %44,3'ü katılıyorum cevabı verirken %2,6'sı kesinlikle katılmıyorum ve %3,6'sı katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %14,5'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.36: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 2. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	215	29,7
	Katılıyorum	327	45,2
	Kararsızım	136	18,8
	Katılmıyorum	26	3,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	19	2,6
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacak ve para kazanma gücümü arttıracaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %29,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %45,2'si katılıyorum cevabı verirken %2,6'sı kesinlikle katılmıyorum ve %3,6'sı katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %18,8'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.37: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 3. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	167	23,1
	Katılıyorum	331	45,8
	Kararsızım	167	23,1
	Katılmıyorum	36	5,0
	Kesinlikle Katılmıyorum	22	3,0
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi daha iyi eğitim almış bir insan olmamı sağlayacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %23,1'i bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %45,8'i katılıyorum cevabı

verirken %3,0'ü kesinlikle katılmıyorum ve %5,0'i katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %23,1'i ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.38: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 4. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	128	17,7
	Katılıyorum	290	40,1
	Kararsızım	219	30,3
	Katılmıyorum	62	8,6
	Kesinlikle Katılmıyorum	24	3,3
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi ufku genişletecek ve zorluklarla baş edebilmemi sağlayacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %17,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %40,1'i katılıyorum cevabı verirken %3,3'ü kesinlikle katılmıyorum ve %8,6'sı katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %30,3'ü ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.39: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 5. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	133	18,4
	Katılıyorum	342	47,3
	Kararsızım	171	23,7
	Katılmıyorum	46	6,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	31	4,3
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirecektir sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %18,4'ü bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %47,3'ü katılıyorum cevabı verirken %4,3'ü kesinlikle katılmıyorum ve %6,4'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %23,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3.40: Üçüncü Bölümde Yer Alan MEBMA Faktörünü Oluşturan 6. Soruya Verilen Cevapların Frekans Tablosu

		Sıklık	Yüzde (%)
Verilen Cevaplar	Kesinlikle Katılıyorum	135	18,7
	Katılıyorum	317	43,8
	Kararsızım	171	23,7
	Katılmıyorum	68	9,4
	Kesinlikle Katılmıyorum	32	4,4
Toplam		723	100

Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda ağırlıklı olarak olumlu bir katılım olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %18,7'si bu soruya kesinlikle katılıyorum ve %43,8'i katılıyorum cevabı verirken %4,4'ü kesinlikle katılmıyorum ve %9,4'ü katılmıyorum cevabı vermiştir. Kalan %23,7'si ise kararsızım yanıtını işaretlemiştir.

Tablo 3. 41: Öğrencilerin Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri

Faktörü Oluşturan Soru	Toplam Katılım Yüzdesi (%) (Kesinlikle Katılıyorum ve Katılmıyorum)
B2S1	53,8
B2S2	62,9
B2S3	78,7
B2S4	78,0
B2S5	68,5
B2S6	75,4

Tablo 3.41 incelendiğinde öğrencilerin en yüksek katılım gösterdiği soru 3. soru olmuştur. Yani muhasebe bölümünü seçmede en önemli muhasebe mesleğinin disiplinler arası ilişkisinin yoğun olduğu ve bilginin sürekli yenilendiği bir bilim dalı olduğu düşüncesidir. Bölümün seçilmesinde bir diğer en önemli neden de %78,0 katılım ile muhasebe hakkında daha fazla bilgi edinme isteğidir. Bölümü seçme sebepleri içerisinde %53,8 ile en düşük sebep ise sahip olunan yetenek ve becerilerin muhasebeye uygun olmasıdır.

Tablo 3.42'da ise öğrencilerin muhasebe bölümünü seçmesi sonucu oluşan beklentileri incelenmiştir.

Tablo3. 42: Öğrencilerin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri

Faktörü Oluşturan Soru	Toplam Katılım Yüzdesi (%) (Kesinlikle Katılıyorum ve Katılıyorum)
B2S7	76,9
B2S8	73,6
B2S9	53,4
B2S10	66,0
B2S11	74,4

Muhasebe bölümünü seçen öğrencilerin bölümden ve gelecekte beklentileri incelendiğinde %76,9 oranında en yüksek dereceye sahip beklenti öğrencilerin muhasebe eğitimindeki başarının kişisel olarak ilerlemelerinde ve gelişmelerinde yardımcı olmasıdır. Bu beklentiye %74,4 katılım oranı ile muhasebe eğitiminin etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracağına olan yaklaşımdır. Öğrencilerin bu iki beklentiye takip yüksek katılım derecesine sahip diğer iki beklenti ise %73,6 ile muhasebe eğitiminin yeni fikirler ve yetenekler kazandıracağı ve %66,0 ile muhasebe eğitiminin öğrencilere prestij kazandıracağıdır. Öğrencilerin muhasebe eğitiminden edindikleri en düşük beklenti ise %53,4 ile muhasebe eğitiminin entelektüel gelişimi hızlandırmasıdır.

Tablo3.43: Öğrencilerin Muhasebe Eğitime Bakış Açıları

Faktörü Oluşturan Soru	Toplam Katılım Yüzdesi (%) (Kesinlikle Katılıyorum ve Katılıyorum)
B2S12	72,3
B2S13	73,2
B2S14	76,3
B2S15	60,9
B2S16	79,3

Tablo 3.43'de öğrencilerin muhasebe eğitime bakış açıları ele alınmıştır. Yukarıda yer alan tablodan da anlaşılacağı üzere öğrenciler %79,3 katılım ile muhasebe eğitimi ile ilgili konuların detaylı öğrenilmesi düşüncesidir. % 76,3 ile muhasebe eğitiminde verilen derslerin mümkün olduğunca uygulamaya yönelik olması gerekliliği düşüncesi ile %73,2 katılımı ile muhasebe eğitiminin yeni uygulamalarla sürekli geliştirilmesi gereken bir program olduğu düşüncesi katılımcıların muhasebe eğitime bakış açılarında önemli rol

oynamaktadır. En düşük katılımın olduğu bakış açısı ise %60,9 ile muhasebe eğitiminin çevre odaklı muhasebe politikaları geliştireceğine olan bakış açısıdır.

Tablo 3.44: Öğrencilerin Muhasebe Eğitimini Benimsemesindeki Motivasyon Araçları

Faktörü Oluşturan Soru	Toplam Katılım Yüzdesi (%) (Kesinlikle Katılıyorum ve Katılıyorum)
B2S17	79,3
B2S18	75,0
B2S19	68,9
B2S20	57,8
B2S21	65,7
B2S22	62,5

Son olarak tablo 3.44 öğrencilerin muhasebe eğitimini benimsemelerini sağlayan motivasyon araçları üzerine düşüncelere olan katılımları göstermektedir. Bu tabloya göre en iyi motivasyon aracı %79,3 katılım ile muhasebe eğitiminin gelecekte yeni olanaklar sunacağı düşüncesidir. Bu düşüncüyü %75,0'lık katılımla muhasebe eğitiminin iyi bir iş imkanı ve para kazanma imkanı sağlayacağı düşüncesi ile %68,9 katılımla muhasebe eğitiminin daha iyi bir eğitim almış insan olma imkanı sağlayacağı düşüncesidir. Öğrencilerin muhasebe eğitimini benimsemesine katkı sağlayan en düşük motivasyon aracı ise %57,8 ile muhasebe eğitiminin zorluklarla baş edebilmeyi sağlayacak olması ve %62,5 ile de muhasebe eğitiminin üniversitede başarı sağlayıp öğrencilerin kendisini kanıtlamasını sağlayacağı düşünceleridir.

2.6.4 Belirlenen Hipotezlerin Analizi ve Yorumlanması

Belirlenen hipotezlerden ilk 20 tanesi parametrik hipotez testleri ile analiz edilecektir. Analizlerde ele alınacak olan demografik değişkenler içerisinde mezun olunan lise türü değişkeni 3 seçenekten (ticaret lisesi, düz lise, diğer olarak) oluştuğu için ve eğitim verilen MYO değişkeni de 7 seçenekten (Gelibolu Meslek Yüksek Okulu, Çanakkale Meslek Yüksek Okulu, Ezine Meslek Yüksek Okulu, Biga Meslek Yüksek Okulu, Yenice Meslek Yüksek Okulu, Lapseki Meslek Yüksek Okulu, Çan Meslek Yüksek Okulu) oluştuğu için varyans analizi (ANOVA), cinsiyet (bay ve bayan), sınıf derecesi (1. ve 2. sınıf) ile tercih sırası değişkenleri (1.tercih, 2.tercih) için ise bağımsız örneklem t testi (independent samples t test) kullanılacaktır.

Kalan 6 hipotez ise faktörler arasında ki ilişkileri incelediği için korelasyon analizi ile test edilecektir.

Faktörlerin Demografik Değişkenlere Yönelik Hipotezlerin Analizi ve Yorumlanması;

Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) Faktörü Üzerine Kurulan Hipotezlerin Testi ve Yorumları

H₁: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₅: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₉: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₃: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₇: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

MBTEN faktörü üzerinde cinsiyet açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.45: MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	Bay	2,20	,812
	Bayan	2,16	

Bay katılımcıların MBTEN faktörünü oluşturan 6 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,20; bayanların verdikleri cevapların ortalaması 2,16 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,812) MBTEN faktörü üzerinde cinsiyet açısından bir fark olmadığını göstermektedir. Tercih etme nedenlerini oluşturan değişkenlere katılım oranı bay ve bayanlar da katılıyorum düşüncesine oldukça yakındır.

MBTEN faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.46: MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları

Tercih Sırası		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	1. Tercih	2,07	,001
	2.ve Daha Sonraki Tercih	2,25	

Muhasebe bölümünü ilk sırada tercih eden katılımcıların MBTEN faktörünü oluşturan 6 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,07; ikinci ve daha sonraki sıralarda tercih edenlerin verdikleri cevapların ortalaması 2,25 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den küçük olması (,001) MBTEN faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark olduğunu göstermektedir. Ancak MBTEN faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların katılıyorum üzerinde yoğunlaşması tercih etme sırasının muhasebe bölümünü seçme açısından bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir.

MBTEN faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.47: MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları

Mezuniyet (I)			Mezuniyet (J)	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
Ticaret Lisesi	Ort.	Std. Sapma	Düz Lise	-,15624	,006
	2,0825	,71432	Diğer	-,22365	,009
Düz Lise	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,15624	,006
	2,2388	,73100	Diğer	-,06741	,424
Diğer	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,22365	,009
	2,3062	,64397	Düz Lise	,06741	,424

Ticaret lisesi mezunu öğrencilerin MBTEN faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,0825, standart sapması ,71432; düz lise mezunu öğrencilerin MBTEN faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,2388 ve standart sapması ,73100; diğer lise türlerinden birinden mezun olan öğrencilerin MBTEN faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,3062 iken standart sapması, ,64397 olarak bulunmuştur. Standart sapmaların oldukça

küçük değerlere sahip olması öğrencilerin MBTEN faktörünü oluşturan sorulara verdikleri cevapların birçoğunun eşit derecede olduğunu göstermektedir.

MBTEN faktörü üzerinde eğitim verilen MYO açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.48: MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları

Okul (I)	Ort	Std. Spm.	Okul (J)	Ort.	Std. Spm.	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
CMYO	2,0696	,74105	GMYO	2,2914	,60926	-,2217	,005
			EMYO	2,2161	,74099	-,14652	,112
			BMYO	2,2305	,89172	-,16090	,077
			YMYO	2,1760	,71746	-,10643	,251
			LMYO	2,1458	,58695	-,07624	,486
			CANMYO	2,1556	,64795	-,08596	,420
GMYO	2,2914	,60926	CMYO	2,0696	,74105	,22179	,005
			EMYO	2,2161	,74099	,07527	,429
			BMYO	2,2305	,89172	,06089	,518
			YMYO	2,1760	,71746	,11536	,229
			LMYO	2,1458	,58695	,14556	,194
			CANMYO	2,1556	,64795	,13584	,214
EMYO	2,2161	,74099	CMYO	2,0696	,74105	,14652	,112
			GMYO	2,2914	,60926	-,07527	,429
			BMYO	2,2305	,89172	-,01438	,891
			YMYO	2,1760	,71746	,04009	,708
			LMYO	2,1458	,58695	,07028	,564
			CANMYO	2,1556	,64795	,06056	,611
BMYO	2,2305	,89172	CMYO	2,0696	,74105	,16090	,077
			GMYO	2,2914	,60926	-,06089	,518
			EMYO	2,2161	,74099	,01438	,891
			YMYO	2,1760	,71746	,05447	,607
			LMYO	2,1458	,58695	,08466	,484
			CANMYO	2,1556	,64795	,07494	,527
YMYO	2,1760	,71746	CMYO	2,0696	,74105	,10643	,251
			GMYO	2,2914	,60926	-,11536	,229
			EMYO	2,2161	,74099	-,04009	,708
			BMYO	2,2305	,89172	-,05447	,607
			LMYO	2,1458	,58695	,03020	,805
			CANMYO	2,1556	,64795	,02047	,864
LMYO	2,1458	,58695	CMYO	2,0696	,74105	,07624	,486
			GMYO	2,2914	,60926	-,14556	,194
			EMYO	2,2161	,74099	-,07028	,564
			BMYO	2,2305	,89172	-,08466	,484
			YMYO	2,1760	,71746	-,03020	,805
			CANMYO	2,1556	,64795	-,00972	,942

CANMYO	2,1556	,64795	CMYO	2,0696	,74105	,08596	,420
			GMYO	2,2914	,60926	-,13584	,214
			EMYO	2,2161	,74099	-,06056	,611
			BMYO	2,2305	,89172	-,07494	,527
			YMYO	2,1760	,71746	-,02047	,864
			LMYO	2,1458	,58695	,00972	,942

MBTEN faktörü üzerinde mezun sınıf derecesi açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.49: MBTEN Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları

Tercih Sırası		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	1. Sınıf	2,14	,155
	2.Sınıf	2,22	

Tablo 3.49'de MBTEN faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların ortalamaları arasında sınıf dereceleri açısından farklılık olup olmadığı testinin sonuçları yer almaktadır. Sig. sütununda yer alan değerlerin p değerinden (,005) büyük olması muhasebe bölümünü seçme nedenleri üzerinde sınıf dereceleri açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) Faktörü Üzerine Kurulan Hipotezlerin Testi ve Yorumları

H₂: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₆: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₀: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₄: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₈: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

MEB faktörü üzerinde cinsiyet açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.50: MEB Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	Bay	2,20	,182
	Bayan	2,16	

Bay katılımcıların MEB faktörünü oluşturan 5 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,23; bayanların verdikleri cevapların ortalaması 2,16 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,182) MEB faktörü üzerinde cinsiyet açısından bir fark olmadığını göstermektedir. Beklentileri oluşturan değişkenlere katılım oranı bay ve bayanlar da katılıyorum düşüncesine oldukça yakındır.

MEB faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo3.51: MEB Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	1. Tercih	2,13	,082
	2.ve Daha Sonraki Tercih	2,23	

Muhasebe bölümünü ilk sırada tercih eden katılımcıların MEB faktörünü oluşturan 5 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,13; ikinci ve daha sonraki sıralarda tercih edenlerin verdikleri cevapların ortalaması 2,23 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,082) MEB faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark olmadığını göstermektedir.

MEB faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo3.52: MEB Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları

Mezuniyet (I)			Mezuniyet (J)	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
Ticaret Lisesi	Ort.	Std. Sapma	Düz Lise	,03034	,603
	2,1948	,74107	Diğer	-,08351	,338
Düz Lise	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	-,03034	,603
	2,1086	,65829	Diğer	-,11384	,188
Diğer	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,08351	,338
	2,2783	,72139	Düz Lise	,11384	,188

Ticaret lisesi mezunu öğrencilerin MEB faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,1948, standart sapması ,74107; düz lise mezunu öğrencilerin MEB faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,1086 ve standart sapması ,65829; diğer lise türlerinden birinden mezun olan öğrencilerin MEB faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,2783 iken standart sapması ,72139 olarak bulunmuştur. Standart sapmaların oldukça küçük değerlere sahip olması öğrencilerin MEB faktörünü oluşturan sorulara verdikleri cevapların birçoğunun eşit derecede olduğunu göstermektedir.

MEB faktörü üzerinde eğitim verilen MYO açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo3.53: MEB Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları

Okul (I)	Ort.	Std. Spm.	Okul (J)	Ort.	Std. Spm.	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
CMYO	2,1582	,80277	GMYO	2,3377	,70586	-,17951	,026
			EMYO	2,1341	,68770	,02418	,797
			BMYO	2,1426	,77909	,01569	,866
			YMYO	2,1348	,73533	,02341	,805
			LMYO	2,2000	,67258	-,04176	,709
			CANMYO	2,1667	,58125	-,00842	,938
GMYO	2,3377	,70586	CMYO	2,1582	,80277	,17951	,026
			EMYO	2,1341	,68770	,20368	,036
			BMYO	2,1426	,77909	,19520	,043
			YMYO	2,1348	,73533	,20292	,038
			LMYO	2,2000	,67258	,13775	,229
			CANMYO	2,1667	,58125	,17108	,126

EMYO	2,1341	,68770	CMYO	2,1582	,80277	-,02418	,797
			GMYO	2,3377	,70586	-,20368	,036
			BMYO	2,1426	,77909	-,00849	,937
			YMYO	2,1348	,73533	-,00077	,994
			LMYO	2,2000	,67258	-,06593	,596
			CANMYO	2,1667	,58125	-,03260	,789
BMYO	2,1426	,77909	CMYO	2,1582	,80277	-,01569	,866
			GMYO	2,3377	,70586	-,19520	,043
			EMYO	2,1341	,68770	,00849	,937
			YMYO	2,1348	,73533	,00772	,943
			LMYO	2,2000	,67258	-,05745	,642
			CANMYO	2,1667	,58125	-,02411	,842
YMYO	2,1348	,73533	CMYO	2,1582	,80277	-,02341	,805
			GMYO	2,3377	,70586	-,20292	,038
			EMYO	2,1341	,68770	,00077	,994
			BMYO	2,1426	,77909	-,00772	,943
			LMYO	2,2000	,67258	-,06517	,601
			CANMYO	2,1667	,58125	-,03184	,794
LMYO	2,2000	,67258	CMYO	2,1582	,80277	,04176	,709
			GMYO	2,3377	,70586	-,13775	,229
			EMYO	2,1341	,68770	,06593	,596
			BMYO	2,1426	,77909	,05745	,642
			YMYO	2,1348	,73533	,06517	,601
			CANMYO	2,1667	,58125	,03333	,806
CANMYO	2,1667	,58125	CMYO	2,1582	,80277	,00842	,938
			GMYO	2,3377	,70586	-,17108	,126
			EMYO	2,1341	,68770	,03260	,789
			BMYO	2,1426	,77909	,02411	,842
			YMYO	2,1348	,73533	,03184	,794
			LMYO	2,2000	,58125	-,03333	,806

MEB faktörü üzerinde sınıf derecesi açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3. 54: MEB Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları

Tercih Sırası		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEB	1. Sınıf	2,11	,001
	2.Sınıf	2,29	

Muhasebe birinci sınıfta okuyan katılımcıların MEB faktörünü oluşturan 5 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,11; ikinci sınıfta okuyanların verdikleri cevapların ortalaması 2,29 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den küçük olması (,001) MEB faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark

olduğunu göstermektedir. Ancak MEB faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların katılıyorum üzerinde yoğunlaşması sınıf derecesinin muhasebe bölümünü seçme açısından bir farklılık oluşturmadağını göstermektedir.

Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) Faktörü Üzerine Kurulan Hipotezlerin Testi ve Yorumları

H₃: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₇: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₁: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₅: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₉: Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

MEBA faktörü üzerinde cinsiyet açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.55: MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEBA	Bay	2,18	,009
	Bayan	2,04	

Bay katılımcıların MEBA faktörünü oluşturan 5 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,18; bayanların verdikleri cevapların ortalaması 2,04 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,009) MEBA faktörü üzerinde cinsiyet açısından bir fark olmadığını göstermektedir. Muhasebe eğitime bakış açısını oluşturan değişkenlere katılım oranı bay ve bayanlar da katılıyorum düşüncesine oldukça yakındır.

MEBA faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.56: MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MBTEN	1. Tercih	2,07	,407
	2.ve Daha Sonraki Tercih	2,11	

Muhasebe bölümünü ilk sırada tercih eden katılımcıların MEBA faktörünü oluşturan 5 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,07; ikinci ve daha sonraki sıralarda tercih edenlerin verdikleri cevapların ortalaması 2,11 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,407) MEBA faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark olmadığını göstermektedir.

MEBA faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3. 57: MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları

Mezuniyet (I)			Mezuniyet (J)	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
Ticaret Lisesi	Ort.	Std. Sapma	Düz Lise	-,03187	,550
	2,0767	,67941	Diğer	-,08197	,304
Düz Lise	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,03187	,550
	2,1086	,65829	Diğer	-,05011	,526
Diğer	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,08197	,304
	2,1587	,67712	Düz Lise	,05011	,526

Ticaret lisesi mezunu öğrencilerin MEBA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,0767, standart sapması ,67941; düz lise mezunu öğrencilerin MEBA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,1086 ve standart sapması ,65829; diğer lise türlerinden birinden mezun olan öğrencilerin MEBA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,1587 iken standart sapması ,67712 olarak bulunmuştur. Standart sapmaların oldukça küçük değerlere sahip olması öğrencilerin MEBA faktörünü oluşturan sorulara verdikleri cevapların birçoğunun eşit derecede olduğunu göstermektedir.

MEBA faktörü üzerinde eğitim verilen MYO açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.58: MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları

Okul (I)	Ort.	Std. Spm.	Okul (J)	Ort.	Std. Spm.	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
CMYO	2,0451	,70824	GMYO	2,2715	,63049	-,22647	,002
			EMYO	2,0132	,66051	,03187	,709
			BMYO	2,0132	,76083	-,10388	,219
			YMYO	2,0472	,66471	-,00214	,980
			LMYO	2,0250	,53809	,02005	,844
			CANMYO	2,0567	,55977	-,01161	,907
GMYO	2,2715	,63049	CMYO	2,0451	,70824	,22647	,002
			EMYO	2,0132	,66051	,25834	,004
			BMYO	2,0132	,76083	,12259	,161
			YMYO	2,0472	,66471	,22433	,012
			LMYO	2,0250	,53809	,24652	,018
			CANMYO	2,0567	,55977	,21486	,035
EMYO	2,0132	,66051	CMYO	2,0451	,70824	-,03187	,709
			GMYO	2,2715	,63049	-,25834	,004
			BMYO	2,0132	,76083	-,13575	,166
			YMYO	2,0472	,66471	-,03400	,732
			LMYO	2,0250	,53809	-,01181	,917
			CANMYO	2,0567	,55977	-,04348	,694
BMYO	2,1489	,76083	CMYO	2,0451	,70824	,10388	,219
			GMYO	2,2715	,63049	-,12259	,161
			EMYO	2,0132	,66051	,13575	,166
			YMYO	2,0472	,66471	,10175	,301
			LMYO	2,0250	,53809	,12394	,270
			CANMYO	2,0567	,55977	,09227	,401
YMYO	2,0472	,66471	CMYO	2,0451	,70824	,00214	,980
			GMYO	2,2715	,63049	-,22433	,012
			EMYO	2,0132	,66051	,03400	,732
			BMYO	2,1489	,76083	-,10175	,301
			LMYO	2,0250	,53809	,02219	,845
			CANMYO	2,0567	,55977	-,00948	,932
LMYO	2,0250	,53809	CMYO	2,0451	,70824	-,02005	,844
			GMYO	2,2715	,63049	-,24652	,018
			EMYO	2,0132	,66051	,01181	,917
			BMYO	2,1489	,76083	-,12394	,270
			YMYO	2,0472	,66471	-,02219	,845
			CANMYO	2,0567	,55977	-,03167	,798
CANMYO	2,0567	,55977	CMYO	2,0451	,70824	,01161	,907
			GMYO	2,2715	,63049	-,21486	,035
			EMYO	2,0132	,66051	,04348	,694
			BMYO	2,1489	,76083	-,09227	,401
			YMYO	2,0472	,66471	,00948	,932
			LMYO	2,0250	,55977	,03167	,798

Tablo 3.58'da MEBA faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların ortalamaları meslek yüksekokulları açısından farklılık olup olmadığı testinin sonuçları yer almaktadır. Sig. sütununda yer alan değerlerin p değerinden (,005) büyük olması muhasebe bölümünden beklentiler üzerinde eğitim görülen meslek yüksek okulları açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir. Tabloya göre Çanakkale Meslek Yüksek Okulu (CMYO) öğrencileri ile Gelibolu Meslek Yüksek Okulu (GMYO) öğrencileri arasında muhasebe eğitime bakış açısı yönünden bir farklılık olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılık Ort. Farkı sütunu incelendiğinde oldukça azdır (-,22647). Bu nedenle anlamlı ve büyük bir farklılık görülmediğinden hipotez kabul edilebilir. Aynı şekilde Ezine Meslek Yüksek Okulu (EMYO) öğrencileri ile Gelibolu Meslek Yüksek Okulu (GMYO) öğrencileri arasında da benzer bir durum olduğundan meslek yüksekokulları açısından bir farklılık olmadığı görülmektedir.

MEBA faktörü üzerinde sınıf derecesi açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.59: MEBA Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları

Tercih Sırası		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEBA	1. Sınıf	2,08	,487
	2.Sınıf	2,12	

Tablo 3.59'da MEBA faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların ortalamaları arasında sınıf dereceleri açısından farklılık olup olmadığı testinin sonuçları yer almaktadır. Sig. sütununda yer alan değerlerin p değerinden (,005) büyük olması muhasebe bölümünü seçme nedenleri üzerinde sınıf dereceleri açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) Faktörü Üzerine Kurulan Hipotezlerin Testi ve Yorumları

H₄: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₈: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₂: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₁₆: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Meslek Yüksek Okulları'nda eğitim gören öğrencilerin düşünceleri açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

H₂₀: Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) faktörü üzerinde 1. veya 2. sınıf olma durumu açısından anlamlı bir farklılık yoktur.

MEBMA faktörü üzerinde cinsiyet açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.60: MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Cinsiyete Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEBMA	Bay	2,26	,123
	Bayan	2,17	

Bay katılımcıların MEBMA faktörünü oluşturan 6 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,26; bayanların verdikleri cevapların ortalaması 2,17 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,123) MEBMA faktörü üzerinde cinsiyet açısından bir fark olmadığını göstermektedir. Motivasyon araçlarını oluşturan değişkenlere katılım oranı bay ve bayanlar da katılıyorum düşüncesine oldukça yakındır.

MEBMA faktörü üzerinde muhasebe bölümünü tercih etme sırası açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.61: MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Tercih Sırasına Göre Ortalamaları

Cinsiyet		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEBMA	1. Tercih	2,13	,023
	2.ve Daha Sonraki Tercih	2,26	

Muhasebe bölümünü ilk sırada tercih eden katılımcıların MEBMA faktörünü oluşturan 6 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,13; ikinci ve daha sonraki sıralarda tercih edenlerin verdikleri cevapların ortalaması 2,26 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin ,005'den büyük olması (,023) MEBMA faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark olmadığını göstermektedir.

MEBMA faktörü üzerinde mezun olunan lise türü açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.62: MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Mezun Olunan Lise Türüne Göre Ortalamaları

Mezuniyet (I)			Mezuniyet (J)	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
Ticaret Lisesi	Ort.	Std. Sapma	Düz Lise	-,04236	,476
	2,1678	,74597	Diğer	-,17463	,049
Düz Lise	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,04236	,476
	2,2101	,74322	Diğer	-,13227	,133
Diğer	Ort.	Std. Sapma	Ticaret Lisesi	,17463	,049
	2,3424	,74918	Düz Lise	,13227	,133

Ticaret lisesi mezunu öğrencilerin MEBMA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,1678, standart sapması ,74597; düz lise mezunu öğrencilerin MEBMA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,2101 ve standart sapması ,74322; diğer lise türlerinden birinden mezun olan öğrencilerin MEBMA faktörüne verdikleri cevapların ortalaması 2,3424 iken standart sapması ,74918 olarak bulunmuştur. Standart sapmaların oldukça küçük değerlere sahip olması öğrencilerin MEBMA faktörünü oluşturan sorulara verdikleri cevapların birçoğunun eşit derecede olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. 63: MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Eğitim Verilen MYO'lara Göre Ortalamaları

Okul (I)	Ort.	Std. Spm.	Okul (J)	Ort.	Std. Spm.	Ort.Farkı (I-J)	Sig.
CMYO	2,1905	,79171	GMYO	2,4536	,73615	-,26317	,001
			EMYO	2,0934	,71587	,09707	,305
			BMYO	2,1809	,80754	,00963	,918
			YMYO	2,0749	,74916	,11557	,226
			LMYO	2,0833	,62361	,10714	,342
			CANMYO	2,1861	,53246	,00437	,968
GMYO	2,4536	,73615	CMYO	2,1905	,79171	,26317	,001
			EMYO	2,0934	,71587	,36024	,000
			BMYO	2,1809	,80754	,27279	,005
			YMYO	2,0749	,74916	,37874	,000
			LMYO	2,0833	,62361	,37031	,001
			CANMYO	2,1861	,53246	,26753	,018

EMYO	2,0934	,71587	CMYO	2,1905	,79171	-,09707	,305
			GMYO	2,4536	,73615	-,36024	,000
			BMYO	2,1809	,80754	-,08744	,420
			YMYO	2,0749	,74916	,01850	,866
			LMYO	2,0833	,62361	,01007	,936
			CANMYO	2,1861	,53246	-,09270	,450
BMYO	2,1809	,80754	CMYO	2,1905	,79171	-,00963	,918
			GMYO	2,4536	,73615	-,27279	,005
			EMYO	2,0934	,71587	,08744	,420
			YMYO	2,0749	,74916	,10594	,331
			LMYO	2,0833	,62361	,09752	,433
			CANMYO	2,1861	,53246	-,00526	,966
YMYO	2,0749	,74916	CMYO	2,1905	,79171	-,11557	,226
			GMYO	2,4536	,73615	-,37874	,000
			EMYO	2,0934	,71587	-,01850	,866
			BMYO	2,1809	,80754	-,10594	,331
			LMYO	2,0833	,62361	-,00843	,947
			CANMYO	2,1861	,53246	-,11120	,367
LMYO	2,0833	,62361	CMYO	2,1905	,79171	-,10714	,342
			GMYO	2,4536	,73615	-,37031	,001
			EMYO	2,0934	,71587	-,01007	,936
			BMYO	2,1809	,80754	-,09752	,433
			YMYO	2,0749	,74916	,00843	,947
			CANMYO	2,1861	,53246	-,10278	,453
CANMYO	2,1861	,53246	CMYO	2,1905	,79171	-,00437	,968
			GMYO	2,4536	,73615	-,26753	,018
			EMYO	2,0934	,71587	,09270	,450
			BMYO	2,1809	,80754	,00526	,966
			YMYO	2,0749	,74916	,11120	,367
			LMYO	2,0833	,62361	,10278	,453

Tablo3.63'de MEBMA faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların ortalamaları meslek yüksek okulları açısından farklılık olup olmadığı testinin sonuçları yer almaktadır. Sig. sütununda yer alan değerlerin p değerinden (,005) büyük olması muhasebe bölümünden beklentiler üzerinde eğitim görülen meslek yüksek okulları açısından bir farklılık olmadığını göstermektedir. Tabloya göre Çanakkale Meslek Yüksek Okulu (CMYO) öğrencileri ile Gelibolu Meslek Yüksek Okulu (GMYO) öğrencileri arasında muhasebe eğitime bakış açısı yönünden bir farklılık olduğu görülmektedir. Ancak bu farklılık Ort. Farkı sütunu incelendiğinde oldukça azdır (-,26317). Bu nedenle anlamlı ve büyük bir farklılık görülmediğinden hipotez kabul edilebilir. Aynı şekilde Gelibolu Meslek Yüksek Okulu (GMYO) öğrencileri ile Ezine Meslek Yüksek Okulu (EMYO), Yenice Meslek Yüksek Okulu (YMYO) ve Lapseki Meslek Yüksekokulu (LMYO) öğrencileri

arasında da benzer bir durum olduğundan meslek yüksek okulları açısından bir farklılık olmadığı kabul edilebilmektedir.

MEBMA faktörü üzerinde sınıf derecesi açısından verilen cevaplar şu şekildedir:

Tablo 3.64: MEBMA Faktörüne Verilen Cevapların Sınıf Derecesine Göre Ortalamaları

Tercih Sırası		Ortalama	Sig.(2-tailed)
MEBMA	1. Sınıf	2,15	,020
	2.Sınıf	2,28	

Muhasebe birinci sınıfta okuyan katılımcıların MEBMA faktörünü oluşturan 6 soruya verdikleri cevapların ortalaması 2,15; ikinci sınıfta okuyanların verdikleri cevapların ortalaması 2,28 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Sig. (2-tailed) değerinin,005'den küçük olması (,020) MEBMA faktörü üzerinde tercih etme sırası açısından bir fark olduğunu göstermektedir. Ancak MEBMA faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevapların katılıyorum üzerinde yoğunlaşması sınıf derecesinin muhasebe eğitimi benimsemeye motivasyon araçları açısından bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir.

Faktörler Arasındaki İlişkilere Yönelik Hipotezlerin Analizi ve Yorumları

H₂₁: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₂: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitimine Bakış Açısı (MEBA) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₃: Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₄: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü ile Muhasebe Eğitimine Bakış Açısı (MEBA) faktörü arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₅: Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

H₂₆: Muhasebe Eğitimine Bakış Açısı (MEBA) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında pozitif bir ilişki vardır.

Korelasyon, iki değişken arasındaki ilişkinin büyüklüğünü, yönünü ve önemini ortaya koyan yöntemdir. Çalışma kapsamında kullanılan Pearson Korelasyonundan iki değişken arasında ilişki olup olmadığının tespit edilmesinde yararlanılmaktadır. Pearson katsayısı “**r**” harfiyle sembolize edilmektedir. Bu katsayı $r-1$ ile $r+1$ arasında değişmekte ve 1’e yaklaştıkça iki değişken arasındaki ilişkinin gücünün arttığını göstermektedir (Erdoğan, 1998: 129).

Korelasyon analizi için karizmatik liderliğin alt değişkenleri ile örgütsel bağlılığı temsil eden alt ölçeklerin Pearson korelasyon katsayıları, ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri hesaplanmıştır. Genellikle, eğer $n > 100$ ve $r > 0,70$ ise, değişkenler arasında “*güçlü ilişki*” bulunduğu kabul edilmektedir. Eğer $r = 0,40$ ile $0,70$ arasında ise, “*orta derecede*”, $r = 0,20$ ve $0,40$ arası ise “*zayıf bir ilişki*” olduğu söylenir. Eğer $r < 0,20$ ise “*ihmal edilecek ilişki*” olarak nitelendirilmektedir (Sökmen, 2000: 85).

Faktörler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.65: Faktörler Arasındaki İlişkilerin Korelasyon Analizi

FAKTÖRLER	ORTALAMA	STD. SAPMA	MBTEN	MEB	MEBA	MEBMA
MBTEN	2,18	,718	1,000			
MEB	2,19	,732	,650	1,000		
MEBA	2,10	,669	,597	,633	1,000	
MEBMA	2,21	,746	,598	,619	,581	1,000

Yapılan korelasyon analizi sonucu tüm faktörler arasındaki ilişkinin pozitif olduğu bulunmuştur. Tüm faktörler arasındaki ilişkiler $0,40$ ile $0,70$ arasında olduğundan orta derecede güçlü bir ilişkiye sahiptir.

- Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri (MBTEN) faktörü ile Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü arasında ,650; Muhasebe Eğitimine Bakış

Açısı (MEBA) faktörü arasında ,597 ve Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında ise ,598 düzeyinde pozitif ilişki vardır.

- Muhasebe Eğitiminden Beklentiler (MEB) faktörü ile Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü arasında ,633 ve Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında ise ,619 düzeyinde pozitif ilişki vardır.
- Muhasebe Eğitime Bakış Açısı (MEBA) faktörü ile Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları (MEBMA) arasında ,581 düzeyinde pozitif ilişki vardır.

Yapılan tüm hipotez testlerinin genel sonuçları ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tüm hipotezler analiz sonuçlarına göre kabul edilmiştir.

Tablo 3. 66: Kurulan Hipotezlerin Kabul/Red Durumu

H₁	Kabul	H₁₀	Kabul	H₁₉	Kabul
H₂	Kabul	H₁₁	Kabul	H₂₀	Kabul
H₃	Kabul	H₁₂	Kabul	H₂₁	Kabul
H₄	Kabul	H₁₃	Kabul	H₂₂	Kabul
H₅	Kabul	H₁₄	Kabul	H₂₃	Kabul
H₆	Kabul	H₁₅	Kabul	H₂₄	Kabul
H₇	Kabul	H₁₆	Kabul	H₂₅	Kabul
H₈	Kabul	H₁₇	Kabul	H₂₆	Kabul
H₉	Kabul	H₁₈	Kabul		

SONUÇ VE ÖNERİLER

Muhasebe alanında yeterli birikime sahip olanların önemi her geçen gün artmaktadır. Mesleki olarak muhasebe fonksiyonunun geliştirilmesinde püf nokta üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin verimliliğinin artırılmasıdır. Muhasebe eğitiminde verimliliğin artırılması, verilen eğitimin içeriğinin kapsamlı ve yeterli düzeyde olması, eğiticinin bilgi düzeyi ve anlatım tekniği, kullanılan ders gereç ve donanımları, teknolojik donanım gibi birçok unsura bağlıdır. Muhasebe eğitimi, muhasebecinin içinde çalıştığı çevresel koşulları değerlendirebilme, sorunları belirleme ve bunlara çözüm bulabilme becerilerinin kazandırılması açısından büyük öneme sahiptir. İşletmeler rekabet güçlerini korumak ve üst seviyeye çıkartmak için gelişime açık etkin ve verimli çalışacak elaman aramaktadırlar. MYO muhasebe programlarında verilen muhasebe eğitiminde iş dünyasının gereksinim duyduğu nitelikli ara eleman yetiştirme amaçlanmaktadır. Bu amaca ulaşmak için öğrencilere 2 yıllık eğitim ve öğretim süreci içinde bilgi ve beceriler pratik uygulama yetenekleri kazandırmak hedeflenmektedir.

Bu çalışmada, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde faaliyet gösteren meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları bölümlerinde okuyan birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin muhasebe eğitiminden beklentileri ve muhasebe eğitimine ilişkin sahip oldukları motivasyonlarını, ölçmeye yönelik anket çalışması yapılmıştır.

Muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerin kendine güvenleri, yükseköğretimden beklenti ve motivasyonları, muhasebe eğitimine bakış açılarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçeğin uygulamasında ilk olarak ölçeğin güvenilirliği test edilmiştir. Yapılan güvenilirlik analizi sonucu ölçeğin güvenilirliği, 893 olarak bulunmuş ancak elde edilen sonuçlar ışığında ölçekten 9 sorunun çıkarılması ile güvenilirlik, 924 seviyesine ulaştırılmıştır.

Ölçeğin ikinci bölümünde yer alan ve 5'li Likert ölçeği ile hazırlanan sorulara uygulanan açıklayıcı faktör analizi ile tezin amacına uygun Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler, Muhasebe Eğitimine Bakış Açısı ve Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları olmak üzere 4 faktör belirlenmiştir. Faktörlere uygulanan güvenilirlik analizi sonuçları ölçeğin genel güvenilirliğini destekleyecek biçimde oldukça güvenilir ve yüksek derecede güvenilir olarak ortaya çıkmıştır.

Uygulamanın yapıldığı örneklem gurubu Çanakkale 18 Mart Üniversitesi bünyesinde yer alan meslek yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan toplam 723 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerin 182 tanesi Çanakkale Meslek Yüksekokulu'nda, 151 tanesi Gelibolu Meslek Yüksekokulu'nda, 94 tanesi Biga Meslek Yüksekokulu'nda, 91 tanesi Ezine Meslek Yüksekokulu'nda, 89 tanesi Yenice Meslek Yüksekokulu'nda, 60 tanesi Çan Meslek Yüksekokulu'nda ve 56 tanesi de Lapseki Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmektedir. Katılımcı öğrencilerin 305 tanesi ticaret lisesi, 326 tanesi düz lise ve kalan 92 tanesi çeşitli liselerden mezun olurken 422 öğrencinin muhasebe bölümünü ikinci ve daha sonra ki sıralarda tercih ettiği sadece 301 öğrencinin bu bölümü ilk sırada okumak istediği görülmektedir. Muhasebe bölümünü 491 öğrencinin isteyerek seçmesi bu bölümün seçiminde öğrencilerin bilinçli seçim yaptığını gösterir demek mümkündür. Demografik özelliklerden son olarak katılımcıların cinsiyet durumu incelenmiştir. Buna göre ölçeğin uygulandığı öğrencilerin 433 tanesi bayan kalan 290 tanesi ise bay olarak bulunmuştur.

Uygulamanın amacına yönelik olarak toplam 26 adet hipotez belirlenmiştir. Bunların ilk 20 tanesi faktörler üzerinde cinsiyetin, muhasebe bölümünü tercih etme sırasının, mezun olunan lise türünün, eğitim görülen meslek yüksekokulunun ve sınıf derecesinin etkisi olup olmadığı; kalan 6 hipotez ise faktörler arasındaki ilişkileri ölçme üzerine kurulmuştur. Her bir faktör için ayrı ayrı yapılan analizler de belirlenen demografik özelliklerin faktörler üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür.

Muhasebe bölümünü tercih etme de en fazla muhasebe mesleğinin sürekli bilginin yenilendiği ve disiplinler arası (hukuk, maliye) ilişkinin yoğun olduğu bir bilim dalıdır etkili olmuştur. Bu düşüncayı takip eden en yoğun düşünce ise muhasebe eğitimi hakkında daha fazla bilgi edinme isteği yer almaktadır. Bu sonuçlara göre öğrencilerin muhasebe bölümünü seçerken ilk olarak muhasebe eğitiminin sürekli gelişen ve statik olmayan yapısını dikkate aldığı görülür. Öğrencilerin muhasebe bölümünü tercih etme konusunda bu düşüncenin dışında meslek mensuplarının elde ettikleri kariyer ve sahip oldukları kariyer fırsatlarının ön planda tutulduğunu göstermektedir. Öğrencilerin gelecek konusunda ve meslek seçiminde bu fırsatları cazip gördüğü ve bu sebeple muhasebe bölümünü tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin muhasebe bölümünü seçme nedenleri hem birinci sınıfta hem de ikinci sınıfta öğrenimine devam eden öğrenciler için farklılık göstermemektedir.

Muhasebe bölümünü tercih etme sonrası bu eğitimden beklenenlerin başında muhasebe eğitiminde gösterilecek başarının kişisel gelişime de katkı sağlayacağı beklentisidir. Muhasebe eğitiminden beklentiler faktörünü oluşturan değişkenlere verilen cevaplar incelendiğinde muhasebe eğitiminin kişisel gelişim, etik kurallara dayalı bakış açısı, prestij ve yeni yetenekler kazandıracağı beklentilerinin olduğu söylenebilir. Muhasebe eğitiminden beklentiler birinci sınıfta başlayıp ikinci sınıfta da devam etmektedir demek mümkündür.

Uygulamanın üçüncü faktörü olan ve öğrencilerin muhasebe eğitimine bakış açılarını ölçen değişkenler incelendiğinde hem birinci sınıf olsun hem ikinci sınıf olsun öğrencilerin muhasebe eğitimine uygulamaya yönelik ve öğrenilmesi gereken bir eğitim olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu sebeplerle muhasebe eğitimi alan öğrenciler muhasebe ile ilgili bilgileri tam ve eksiksiz bir şekilde öğrenmek istemektedir. Bu eğitimlerin de mümkün olduğunca uygulamaya yönelik olması gerektiği düşünülmektedir.

Son olarak öğrencileri muhasebe eğitimini benimseme de muhasebe bölümünden mezun olduktan sonra büyük olanaklar elde edileceği düşüncesi en büyük motivasyon aracı olarak kabul edilebilir. Bu motivasyon aracı hangi sınıfta olursa olsun tüm öğrenciler için en önemli motivasyon aracı olarak görülmüştür. Bu araç ile birlikte muhasebe eğitimi için oluşan beklentilere paralel olarak en iyi diğer motivasyon araçları meslek hayatında daha fazla para kazanacak düşüncesi, daha eğitilmiş bireyler olmayı sağlayacak olması düşüncesi ve sosyal statü kazandıracak düşüncesi olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın örneklem gurubunda yer alan tüm meslek yüksekokullarında eğitim gören öğrenciler ele alındığında muhasebe bölümünü seçme nedenleri açısından belirgin farklılıkların olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Lapseki Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler de ağırlıklı olarak muhasebe mesleğinde sürekli bilginin yenilenmesi ve disiplinler arası (hukuk, maliye) ilişkinin yoğun olması tercih sebebi olurken diğer meslek yüksekokullarında da aynı sebep bölüm tercihinde etkili olmuştur. Aynı şekilde muhasebe eğitiminden beklentiler faktörü üzerinde de tüm meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin ortak beklentilerinin en başta muhasebe eğitiminin kişisel gelişime katkı sağlaması, etik kurallara dayalı bakış açısı, prestij ve yeni yetenekler kazandıracağı düşüncelerinin olduğu görülmektedir. Muhasebe eğitime bakış açısı olarak da tıpkı tercih sebepleri ve beklentiler faktörlerinde olduğu gibi Çanakkale 18 Mart Üniversitesi bünyesinde yer alan tüm meslek yüksekokulu öğrencileri yüksek bir katılımıla muhasebe

eğitiminin uygulamaya yönelik ve eğitim alınması gereken bir bilim dalı olduğunu ifade etmektedir. Dördüncü ve son faktör olan motivasyon araçları faktörü içinde durum aynıdır. Tüm meslek yüksekokullarında öğrencileri motive eden en önemli araç gelecekte büyük olanaklar kazanılacağıdır. Öğrenciler hangi meslek yüksekokulunda eğitim almış olursa olsun hiçbir faktörde farklılık oluşturmamaktadır.

Hazırlanan ölçek ile ölçülen Muhasebe Bölümünü Tercih Etme Nedenleri, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler, Muhasebe Eğitime Bakış Açısı ve Muhasebe Eğitimi Benimsemeye Motivasyon Araçları faktörlerinin birbirleri ile olan ilişkileri incelendiğinde genel olarak faktörler arasında orta derece ilişkiler görülmüştür. Muhasebe bölümünü tercih etme nedenleri ile muhasebe eğitiminden beklentilerin birbiri ile paralel olduğu söylenebilir. Bu iki faktör arasında %65 oranında bir ilişki bulunmuştur. Genel olarak muhasebe bölümünün sürekli gelişim içinde olması tercih sebebi olurken muhasebe eğitiminde oluşan beklentilerde bu düşünceye paralel olarak kişisel gelişimi arttıracığı şeklinde oluşmaktadır. Muhasebe bölümünü tercih eden öğrencilerin genel olarak tercih etme sebeplerine uygun olarak muhasebe eğitiminin kişisel gelişimi ve bakış açısını geliştirirken daha çok uygulamaya yönelik olması gerektiği düşüncesi hâkimdir. Muhasebe bölümünü seçerken ve eğitimden beklentiler konusunda öğrencilerin motive olmasını sağlayan araçlarda muhasebe eğitimi destekleyecek şekilde kariyer fırsatları ve para kazanma düşünceleridir. Muhasebe eğitiminden beklentiler ile muhasebe eğitime bakış açısı arasında %65 ve muhasebe eğitime bakış açısı ile muhasebe eğitimi benimsemeye motivasyon araçları arasında ise %58 ilişki olması tüm faktörlerin birbiri ile uyumlu ve birbirini tamamlayıcı olduğunun bir göstergesidir.

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin muhasebe bölümünü seçme nedenlerinden en önemlisi muhasebe mesleğinin disiplinler arası ilişkinin yoğun olduğu ve bilginin sürekli yenilendiği bir bilim dalı olduğu düşüncesidir. Öğrenciler muhasebe eğitimindeki başarının kişisel olarak gelişme ve ilerlemelerine yüksek düzeyde katkı sağlayacağını beklemektedirler. Muhasebeyle ilgili daha çok bilgi sahibi olmak istemektedirler. Muhasebe bölümünü seçme sebepleri içerisinde en düşük orana sahip sebep ise sahip olunan yetenek ve becerilerin muhasebe için uygun olmasıdır. Yani öğrenciler yetenek ve becerilerinin uygun olmadığını düşünseler bile, muhasebe bölümünü, bir mesleğe sahip olmalarını ve para kazanmalarını sağlayacak iyi bir meslek ve muhasebeyi iyi bilim olarak gördükleri için seçmektedirler. Öğrenciler muhasebe eğitimi çok önemli bulmaktadırlar.

Bu düşünceler öğrencilerin motivasyonlarını arttırmaktadır. Bu sonuç da, kazandıkları bölüme gelen öğrencilerin bu bölümün kendilerine ne sağlayacağını bilerek bunun farkında olarak geldiklerini göstermektedir. Sonuçlarda 1. ve 2. sınıf öğrencileri arasında bir anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğrencilerin muhasebe eğitiminde önem verdiği konulardan birisi de etik kurallara dayalı bakış açısı kazandıracak olmasıdır. Etik doğru ile yanlış ayırt ederken kişilerin kullandığı ölçütlerdir. Muhasebe mesleğinde etik, muhasebe meslek mensuplarının görev ve sorumluluklarını yerine getirirken nasıl davranılması gerektiğini, neyin yapıp neyin yapılmaması gerektiğini belirleyen davranış biçimidir. Bütün ilişkilerde dürüstlük, güven, saygı ve adaletli davranmadır. Muhasebe dersinin bu açıdan öğretim değeri öğrencilere, düzenli, sorumlu, görev bilinciyle, doğruluk ve gerçekçilikten ayrılmadan çalışılması gerektiğini öğretmektedir. Muhasebe eğitiminin etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracak olması öğrencilerin gözündeki değerini değerini arttırmaktadır. İşletmenin muhasebe biriminin doğru, yerinde kararlar almasında önemi büyük olan muhasebe eğitimi, öğrencilerin gerekli kararlardaki doğru ve yanlış konusunda farkındalıklarını arttıracaktır.

Buna karşın öğrencilerin muhasebe eğitimine ilişkin bakış açıları incelendiğinde, muhasebe eğitiminin çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmelerine katkı sağlayacağı, en düşük orana sahiptir. Çünkü çevre muhasebesi ile ilgili konular muhasebe müfredatında önem verilmemektedir. Öğrenciler de dolayısıyla bu konularda yeterince bilgi sahibi değildir.

Bu araştırma sonucunda muhasebe eğitimine ilişkin tespit ve öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin derse katılmaya istekli olmalarını sağlayan, onları etkileyen öğrenme
- Dersler panel, konferans, sempozyum, seminer gibi bilimsel etkinliklerle desteklenmelidir. Ders programları tekrar gözden geçirilmeli ve dersler mümkün olduğunca uygulamaya dönük işlenmelidir.
- Muhasebe eğitimi muhasebe meslek mensubu adaylarını yeterli beceriyi sağlayacak seviyeye getirecek düzeyde olmalıdır.

- Muhasebe diğer bilim dallarıyla (etik, iş dünyası, teknolojik bilgi) sıkı ilişki içinde olduğundan ders dışında öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşmalarında etkili olacak eğitimler verilmeli ve katılım teşvik edilmelidir.
- Öğrencilerin etik konusuna önem veriyorken aynı farkındalığı çevre konusunda göstermemeleri eğitimdeki eksikliğini ortaya koymaktadır. Muhasebe programında bu dikkate alınmalıdır. Çevre muhasebesi ile ilgili konular müfredata eklenmelidir.
- Mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, toplum yararını kişisel çıkarlarının üzerinde tutan, sosyal sorumluluklarının bilincinde öğrenciler yetiştirilmelidir.
- Muhasebe eğitimiyle ilgili başarı ve beceri standartları yükseltilerek, daha nitelikli ve kaliteli muhasebe meslek mensupları yetiştirilmelidir.
- Öğrencilerin üniversitede neden muhasebe bölümünü seçtikleri, bölüme bakış açıları ve bölümden ne bekledikleri konusunda fikir sahibi olmak, onların motivasyonlarını arttırmak için gereklidir. Yüksek motivasyon verimliliği arttıracaktır. Motive olmayan öğrenci yüksek performans gösteremez.
- Ticaret liseleri de dahil olmak üzere liselerden mezun olup, üniversitede muhasebe vergi uygulamaları bölümüne başlayan öğrenciler muhasebeye karşı ön yargılı olabiliyorlar. Muhasebe derslerinin öğrenilmesi zor olduğunu düşünüp derse karşı ilgisiz oluyorlar. Öğrencilerdeki bu düşünce yapısı değiştirilmelidir. Öğrenciler derse kazandırılmalıdır.
- Öğrenciler daha çok iş bulma imkanından dolayı muhasebeye yönelmektedirler. Muhasebeyi sevmeden bu sebeple okuyan öğrenciler eğitim sürecinde zorluk çekmektedirler. Öğretim görevlileri öğrencilere derisi sevdirmelidir, onları topluma yararlı, başarılı bireyler haline getirmelidir.

Genç nesillerin çağın gelişmelerine ayak uydurabilecek, ekonomik sorunları anlayabilecek, sorunlara çözüm üretebilecek ve bu çözümleri bağımsız şekilde uygulayabilecek, iletişim içinde olduğu insanlara saygılı olacak şekilde eğitilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

MAKALELER

- Adams, Carol; Clare Roberts. “International Accounting Education İn The UK”, *Accounting Education*, Cilt: 3, Sayı: 2 , 1994 , 167-181 .
- Acar, Vedat. “Türkiye Muhasebe Standartları-11 İnşaat Sözleşmeleri Standardının İncelenmesi ve Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Geçiş Sürecinde Yıllara Yaygın İnşaat Taahhüt İşleri Uygulama Çalışması”, *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 1, 2013, 25-50.
- Ağca, Ahmet; Rıfat, Aktaş. “Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama (IAS/IFRS) Standartları İMKB’de Yer Alan Firmaların Finansal Tablolarını Nasıl Etkiledi?”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 18, 2007, 1-17.
- Ağyar, Evren; Filiz Angay Kutluk; Emre Cengiz. “ Meslek Yüksekokulları Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Sosyo – Ekonomik Değişkenler Işığında Mesleki Etiğe Bakış Açılarının İncelenmesi (Akdeniz Üniversitesi Örneği)” *Journal of Yasar University*, Cilt: 7, Sayı: 25, 2012, 4203-4228.
- Albrecht, W. Steve; Robert J. Sack. “Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future” , *Accounting And Finance – Sydney Then Oxford*, Sayı: 42, 2002, 87-96.
- Akbaş, H. Emre. “Çevresel Yönetim Muhasebesi: Özellikleri Unsurları Ve Kullanım Alanları” , *Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim Ve Dayanışma Vakfı*, Sayı: 3, 2011, 29-59.
- Akbaba, Atill; Bahiye E. Gürü; Mehmet Yaran; Hürriyet Çimen. “Öğrencilerin Öğretim Elemanları ile İlgili Kalite Beklentileri: Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği” , *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt:17, Sayı:1, 2006, 9-21.
- Akbaba, Sırrı. “Eğitimde Motivasyon” , *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13, 2006 , 343-361.
- Akdoğan, Nalan. “Türkiye Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarının Uygulama Süreci: Sorunlar Çözüm Önerileri” , *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 80, 2007, 101-118.
- Altuğ, M. Asaf. “Çevre Kalitesi Ve Çevre Muhasebesi” , *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 1 Cilt :24, 2008, 259-284.
- Ateş, Hamza; Bülent Oral. “Kamu Yönetiminde Etik: Kültürel Temeller ve “Örgütsel Ruhçuluk ” Kuramı Ekseninde Bir Analiz ” , *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2003, 55-71 .
- Ateş, A. Burcu; Serpil Senal. “Kurumsal Sosyal Sorumluluk Kapsamında Muhasebenin Sosyal Sorumluluğu: Süleyman Demirel Üniversitesi’nde Bir Araştırma” , *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:16, Sayı: 1, 2012, 71-85.

- Ayboğa, Hanifi. “Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek-Etiği- Ahlakı”, *Ege Academic Review*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2001,28-44.
- Aydın, Sevgi; Hakan Er. “İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yönteminin Genel Muhasebe Derslerindeki Etkinliği” , *MODAV*, Sayı: 2, 2011, 19-38.
- Balay, Refik. “Küreselleşme Bilgi Toplumu Ve Eğitim” , *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 37, sayı: 2, , 2004, 61-82.
- Banar, Kerim; Ümmühan Aslan. “İktisat Politikalarının, Yasal Düzenlemelerin ve Teknolojik Gelişmelerin Yüksek Öğretimde Muhasebe Eğitimine Olan Etkisi: EİTİA ve Anadolu Üniversitesi İİBF Örneği – I” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Say: 42 , 2009, 90 - 102 .
- Başpınar, Ahmet. “Türkiye’de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış ” , *Maliye Dergisi*, Sayı: 146, 2004, 42- 57.
- Bawaneh, Shamsi S. “Information Technology, Accounting Information System and their effects on the Quality of Accounting University Education: an empirical research applied on Jordanian Financial Institutions ” , *Interdisciplinary Journal Of Contemporary Research In Business*, Cilt: 3 , Sayı: 2 , 2011 , 1815 - 1840 .
- Bezirci, Muhammet; Rabia, Özpeynirci; Haluk, Duman. “ Sosyal Sorumluluk Kavramı Bağlamında Yeşil Muhasebe Eğitimi: Bir Alan Araştırması ”, *Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim Ve Dayanışma Vakfı*, Sayı: 3, 2011, 61-89.
- Bekçi, İsmail; İsmet Titiz; NuriÖmürbek. “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Bilgisayarlı Muhasebe Dersine Bakış Açılarına İlişkin Bir Araştırma” , *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, Sayı: 29, 2006, 166 -175 .
- Boltlee, Cynthia ; Sheila D. Foster , “ The Core Competency Framework : A New Element İn The Continuing Call For Accounting Education Change İn The United States ” , *Accounting Education* , Cilt : 12, Sayı : 1 , 2003 , 343-47 .
- Bunker, B. Randall , Casey K. Michael. “Facilitating Payments versus Bribes: Are We Sending Conflicting Ethical Signals in Accounting Education? ” , *International Journal of Business and Social Science*, Cilt: 3 , Sayı : 8, 2012, 47-50.
- Bumin, Birol ; Hakan Erkutlu . “ Toplam Kalite Yönetimi Ve Kıyaslama (Benchmarking) İlişkileri ” , *G.Ü.İ.İ.B.F Dergisi* , Sayı :1 , 2002 , 83-100 .
- Byrne, Barann ; Barbara Flood . “A study of accounting students motives, expectations and preparedness for higher education ” , *Journal of Further and Higher Education* , Cilt : 29 , Sayı : 2 , 2005 , 111 – 124 .
- Can, V .Ahmet . “ Luca Pacioli Muhasebenin Babası mıdır? ” , *Akademik Bakış,Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E- dergisi*, Sayı 12 , 2007 , 1-15 .
- Caunı, Angela ; Lucretia Udrescu ; Zoltan Szabadai ; George Pribac ; Monica Butnariu . “ Total Quality Management Of Pharmaceutical Preparations Containing Vitamin E ”, *Studia Universitatis Vasile Goldis Seria Stiintele Vietii (Life Sciences Series)* , Cilt : 22 , Sayı : 1 , 2012 , 73 -77 .
- Cemal, İbiş; Özkan, Serdar. “Uluslar Arası Finansal Raporlama Standartlar (UFRS) ’ na Genel Bakış ” , *Mali Çözüm Dergisi* , Sayı : 74 , 2006 , 25- 43.

- Cheng, Kai – Wen. “ The Curriculum Design In Universities From The Perspective Of Providers In Accounting Education ”, *Education* , Cilt : 127 , Sayı: 4 , 2007 , 581-590 .
- Cummings, Bill ; Bennett, Robert E. ; Normand, Carol J. “ Meeting The Challenge: The University Accounting Program Corporate America Needs ”, *Management Accounting Quarterly* ; 2001, Cilt : 2 , Sayı : 2, 5-13
- Curtis, E. George. “ The Model Curriculum in Fraud and Forensic Accounting and Economic Crime Programs at Utica College ”, *Accounting Education* , Cilt : 23, Sayı : 4, 2008, 581-592.
- Curtis, E. George . “Legal and Regulatory Environments and Ethics: Essential Components of a Fraud and Forensic Accounting Curriculum ”, *Issues In Accounting Education*, Cilt : 23, Sayı : 4, 2008 , 535-544 .
- Cooper, J. Barry ; Philomena Leung ; Steven Dellaportas ; Beverley Jackling ; Grace Wong . “Ethics Education for Accounting Students—a Toolkit Approach ” , *Accounting Education: an international journal* , Cilt : 17 , Sayı : 4 , 2008 , 405-430.
- Coenenberg, A. Gerhard ; Axel Haller, Kai-Uwe Marten . “ Accounting education for professionals in Germany - current state and new challenges ” , *Journal Of Accounting Education* ” , Sayı: 7 , 1999, 367-390 .
- Çelik, Mücahit ; Hüseyin Taşar . “ Eğitimde Toplam Kalite Bilinci Üzerine Bir İnceleme : Adıyaman Örneği ” , *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* , Cilt : 4, Sayı: 2 , 2012 , 1-12 .
- Çubuk, Adem; Elif Yücel . “Adli Muhasebecilik Mesleğinin Türkiye’deki Gelişme Potansiyeline Yönelik Bir Araştırma ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , Sayı : 56, 2012 , 67-84 .
- Çubukcu, Sezen. “ Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Komitesi Düzenlemeleri Çerçevesinde Etik Eğitime İlişkin Durum Analizi ” , *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 12 , Sayı : 1 , 2012, 103-116 .
- Çürük, Turgut ; Zeki , Doğan . “ Muhasebe Ders Ve İçeriklerinin Verilme Düzeyleri Konusunda İşletmelerin Üniversitelerden Taleplerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma ” , *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi* , Cilt : 17 , Sayı : 1 , 2002 , 107-126 .
- Çukacı, C . Yusuf; İsmail Elagöz . “ Muhasebe Derslerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri İle Öğrenme Stillerinin İlişkisinin Ortaya Konulması Ve Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi ‘nde Bir Uygulama ” , *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi* , Cilt :21 Sayı:1,2006, 147-164 .
- Çakal, Önder ;Sinan Ünsar ; Adil Oğuzhan . “ Özel Ve Kamu Hastane Yöneticilerinin Motivasyon Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma ” , *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt : 14 , Sayı : 25 ,2011 , 157-174 .
- Çelenk, Hakan; Metin Atmaca; Emre Horasan. “ Marmara Üniversitesi ‘nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma ” , *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hakemli Dergisi*, Cilt: 9, Sayı : 33 , 2010 , 159-171 .
- Daştan, Abdülkerim . “ Etik Eğitiminin Muhasebe Eğitimindeki Yeri Ve Önemi : Türkiye Değerlendirmesi ” , *Marmara Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* , Cilt : 26 , Sayı : 1 ,2009 ,281-311.

- Demir, Mehmet; Mustafa Çam . “ Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 32 , 2006 , 160-169 .
- Dereli, Esra; Mehmet Bahattin Acat. “Okul Öncesi Eğitim Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon Kaynakları ve Sorunları ” , *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı : 24 , 2010 , 173-187 .
- Dosch, J. Robert ; Jacob R. Wambsganss . “The Blame Game: Accounting Education Is Not Alone ” , *Journal of Education for Business*, Cilt : 81 , Sayı : 5 , 2006 , 250-254.
- Dinç, Engin ; Hasan Abdioğlu . “ İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi : İMKB -100 Şirketleri Üzerine Bir Araştırma ” , *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , Cilt :12, Sayı : 21, 2009 , 157 – 184 .
- Elitaş, L. Bilge. “ Seçilmiş Örneklerle Adli Muhasebe Eğitimi Ve Türkiye İçin Bir Değerlendirme ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:55, 2012, 153-172.
- Ensari, Hoşcan ;Vildan Onur . “ Kaliteye İlişkin Öğrenci Beklentileri Eğitim Fakültesi Örneği ” , *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt :36 , Sayı : 3 , 2003 , 145-153 .
- Ergin Hüseyin ; Ercüment Okutmuş . “ Çevre Muhasebesi : Çevre Maliyetleri ve Çevre Raporlaması ” , *Yönetimi Bilimleri Dergisi*, Sayı : 1, Cilt : 5 ,2007 , 144-169 .
- Ersoy, Esen ; Neşe Başer . “ Probleme Dayalı Öğrenme Sürecinin Öğrenci Motivasyonuna Etkisi ” , *Turkish Studies* , 2010 ,Cilt : 5 , Sayı: 4 , 336-358 .
- Erdem, A. Rıza . “ Bilim İnsanı Yetiştirmede Etik Eğitimi ” , *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science* ,Cilt : 2, Sayı : 1, 2012 , 25- 32.
- Erbaş, Ali ; Figen Kolak .“ Toplam Kalite Yönetiminin Muhasebe Eğitimine Uygulanması ” , *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı : 23, 2009 ,401-408.
- Erdoğan, Melih . “ Teknolojik Gelişmelerin Muhasebe Ve Muhasebe Eğitimine Etkileri ” , *Muhasebe Bilim Ve Dünya Dergisi*, Cilt : 2, Sayı : 4 , 2000 , 113 -118 .
- Erol, Mikail . “ İşletmelerde Yaşanan Yolsuzluklara (Hata ve Hileler) Karşı Denetimden Beklentiler ” , *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi* , Cilt : 13, Sayı: 1 , 2008, 229-237.
- Erol, Mikail; Gülgün Erkan. “ Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Biga İktisadi Ve İdari Birimler Fakültesinde Bir Araştırma ” , *KMU İİBF Dergisi* , Cilt:10 Sayı:14 , 2008 , 1-18 .
- Erol, Mikail ; Metin Atmaca ; Seçil Öztürk . “ Türkiye Muhasebe Meslek Mensuplarının Türkiye Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartlarına Bakış Açılarının Ölçülmesine İlişkin Ampirik Bir Çalışma ” , *MÖDAV*, Sayı : 3, 2011 , 225-267 .
- Erol, Mikail ; İsmail Elagöz ; Seçil Öztürk . “ Tarih Boyunca Muhasebe Uygulama Ve Eğitim Araçları ” , *MÜFİTAD Dergisi* , Sayı : 2 , 2012 , 221-232 .
- Elitaş, Cemal ; OğuzhanAydemir ; Bilge, L. Elitaş . “ Çıvt Taraflı Kayıt Tekniğinin Bilinmeyen Geçmişi ” , *MODAV*, Cilt : 11 , Sayı : 3, 2009 , 33- 46.
- Evliyaoğlu , Fetullah ; Enis Hemeoğlu . “Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Finansal Olmayan Performans Algısı Üzerindeki Etkileri ”, *İşletme Araştırmaları Dergisi* , Cilt : 4 , Sayı : 3 , 2012 , 127-147 .

- Fırat, A. Serap . “ Çevre Etiği Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek ”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt : 58 , Sayı : 3 ,2003 , 105 – 144 .
- Fleischman, K. Richard, Karen Schuele . “ Green accounting: A primer ” , *Journal of Accounting Education*,Cilt : 24 , Sayı : 1, 2006, 35-66.
- Feucht , Frederick J. ; Michael J. Imhof ; L. Murphy Smith ; Kun Wang , “ The Call For Increasing The International Component Of Accounting Education ” *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* , Cilt 15, Sayı 3, 2011, 133 – 147 .
- Gençoğlu, G. Ümit; Yasemin, Ertan. “Muhasebe Kalitesini Etkileyen Faktörler Ve Türkiye’ deki Durum” , *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* , Sayı : 53 , 2012 , 1-24.
- Gülten, Selçuk . “Adli Muhasebe Kavramı ve Adli Müşavirlik Mesleği ” *Ankara Barosu Dergisi* , Sayı:3, 2010, 311-320.
- Güney, Selami; Orhan Çınar. “ Serberst Muhasebeci Mali Müşavirlerin (SMMM) Etik Algıları : Erzurum Örneği ” , *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 2, 2012 , 91-106 .
- Gençtürk, Mehmet . “Alınan Eğitimin Meslek Yaşamındaki Yeterlilik Düzeyinin İşletmelerin Muhasebe – Finans Bölümünde Çalışanlar Üzerinde Tespitine Yönelik Bir Alan Çalışması: Isparta, Burdur, Denizli ve Antalya Organize Sanayi Bölgeleri Örneği ”,*Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , Cilt : 2 , Sayı : 12 , 2006 , 55-82 .
- Gençtürk, Mehmet; Yusuf Demir; Oğuzhan Çarıkcı. “ Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe-Finans Eğitimine Bakış Açıkları Ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama ” , *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, Cilt : 13 , Sayı:1 , 2008 , 209 -228 .
- Gencoğlu, Ümit , G.; Gülsün , İşseveroğlu . “ Türkiye ‘de Meslekyüksek Okullarındaki Eğitimin Muhasebe Mesleğine Katkısı Üzerine Bir Araştırma ” *Muhasebe ve Finansman Dergisi* ,Sayı : 47 , 2010 , 28-40 .
- Gonzales, M.Jose ; Jose Luis ; Arquero Montano ; Trevor Hassall . “Bologna and Beyond: A Comparative Study Focused on UK and Spanish Accounting Education ” , *Higher Education in Europe*, Cilt: 34, Sayı: 1, 2009 , 113 -125 .
- Gürdal, Kadir . “ Yeni Ekonomi Kavramı Ve Yeni Muhasebe Anlayışı ” , *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* , Eylül 2004 , 87-110 .
- Gültekin, Mehmet; Şengül , S.Anagül . “ Avrupa Birliğinin Eğitimde Kaliteyi Belirleyici Alan ve Göstergeleri Açısından Türk Eğitim Sisteminin Durumu ” , *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı : 2 , 2006 , 145-170 .
- Güvemli, Oktay . “ Türkiye’de Muhasebe Meslek Örgütünün Kuruluşu ve Gelişmesi ” , *Muhasebe Ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* , 2011 , Sayı : 1 , 2011 , 129-145.
- Güzel, Hatice; M.Ferda Özdöl, İmran Oral . “ Öğretmen profillerinin öğrenci motivasyonuna etkisi ” . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , Sayı : 24 , 241-253 .
- Hacırustemoğlu, Rüstem . “ Türkiye ’ de Muhasebe Eğitimi İçin On Yıllık Hedefler ” , *MODA*, Sayı : 3 , 2009 , 19- 31 .

- Hatunoğlu, Zeynep . “ Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma ”, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* , Sayı : 30 , 2006 , 190-200 .
- Hacırustemoğlu, Rüstem . “ Bilgi Çağında Muhasebe Eğitimi ” , *World of Accounting Science* , Cilt : 10 , Sayı: 3, 2008 , 1-6 .
- Ilgaz, Selçuk ; Türkan , Bilgili . “ Eğitim ve Öğretimde Etik ” , *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı : 14, 2006, 199-210 .
- İbiş, Cemal ; Özkan, Serdar “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na Genel Bakış, *Mali Çözüm Dergisi* , Sayı :74 ,2006, 25-42.
- Kranacher, Mary-Jo ; Bonnie W. Morris ; Timothy A. Pearson ; Richard A. Riley, Jr. “ A Model Curriculum for Education in Fraud and Forensic Accounting ” , *Issues In Accounting Education* , Cilt : 23, Sayı : 4, 2008 , 505-519 .
- Karabınar, Selahattin .“Muhasebe İklimini Küresel Düzeyde Yönlendiren Kuruluşlar ”, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* , Sayı : 31, 2006 ,141 -148 .
- Karataş, Hakan; Münire Erden . “ Akademik Motivasyon Ölçeğinin Dilsen Eşdeğerlik , Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması ” , *e-Journal of New World Sciences Academy* , Cilt : 7, Sayı : 4, 2012 , 983-1003.
- Kaya, İdil. “Geleceğin Muhasebe Eğitimi: Gelişen Meslek İçin Hazırlanmak”,*İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Sayı: 20 , 1999, 70-80 .
- Kaya, Uğur . “İlk Defa Muhasebe Dersi Alan Öğrencilerin Derse Yönelik Algılamaları Üzerine Bir Alan Araştırması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı : 36 , 2007 , 125-133.
- Kurşunel, Fahri; Ahmet Büyükkalvarcı; Alper Tunga Hakan. “ Muhasebe Meslek Mensuplarının Çevre Muhasebesi Hakkında Görüşleri Konya İli Üzerine Bir Araştırma” , *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı : 11, 2006, 82-88.
- Kısakürek, M. Mustafa; Nesrin Alpan. “ Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı : 47 , 2010 , 213-228.
- Kıranlı, Semra; Abdurrahman İlğan . “ Eğitim Örgütlerinde Karar Verme Sürecinde Etik” , *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt : 8, Sayı: 14, 2007, 150-162 .
- Kutlu, A. Hüseyin “ Muhasebe Eğitiminin Nitelikli İş Gücü Yetiştirmesi Açısından Değerlendirilmesi ” , *Muhasebe Ve Finansman Dergisi* , 2010 , Sayı : 46 , 2010, 232-246 .
- Kutlu, A. Hüseyin. “ Muhasebe Meslek Mensupları Ve Çalışanlarının Etik İkilemleri : Kars Ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma ”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi* ,Cilt: 63, Sayı: 2, 2008, 143-170 .
- Khasawneh, Akif L.;Hamdan Rasheed ; Nasser M. Battah . “Effect of Continuous Improvement in Higher Education Institution's Resources on Total Quality (TQ) Realization from Perspectives of Academic Workers at the Jordanian Universities” , *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences* ,Sayı : 49 , 2012 , 100-117.
- Khan, Tehmina . “International Journal of Sustainability in Higher Education Emerald Article: Sustainability accounting courses, Talloires Declaration and academic

- research ” , *International Journal of Sustainability in Higher Education* ,Cilt : 14 , Sayı : 1 , 2013 , 42-55.
- Karasioğlu, Fehmi; Haluk Duman . “Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Ve Kalitesi Üzerine Bir Not ” , *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , Cilt : 10, Sayı : 1, 2011, 165-180.
- Kırlıoğlu, Hilmi ; Ahmet, Gökğöz . “ Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajyerlikte Karşılaştıkları Problemler Ve Çözüm Önerileri : İstanbul Örneği”,*ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 13, 2011, 131–146 .
- Kıngır, Said; Yalçın Karagöz; Mehmet S. Yıldız ; Süleyman Ağraş . “ Toplam Kalite Yönetimi İle İlgili Çalışmalara Katılım Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma ” , *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt : 13 , Sayı : 2 , 2009 , 255-279 .
- Kutlu, H. Ali. “Muhasebe Eğitiminin, Nitelikli İşgücü Yetiştirme Açısından Değerlendirilmesi ” , *Journal of Accounting & Finance*, Sayı : 46 , 2010, 232-246.
- Korukoğlu, Ayşen. “ İşletmelerde Muhasebe Eğitimi Ve Üniversitelerle İş Birliği ” , *D.E.Ü.İ.İ.B.F.Dergisi*, Cilt:13, Sayı:2, 1998, 13-24 .
- Kurnaz, Niyazi; Yusuf Gümüş. “Muhasebe bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleği ile ilgili etik dışı davranışlara ilişkin algı analizi: Dumlupınar Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu örneği ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2010, Sayı: 46, 157-174.
- Kısakürek, M. Mustafa; Nesrin Alpan. “Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 2010, Sayı: 47, 213-228.
- Kutluk, A. Filiz; Adnan Dönmez; Mustafa Terzioğlu; Evren Ağyar. “Öğrencilerin Muhasebe Öğretim Elamanlarından Beklentileri Üzerine Bir Araştırma” , *MODAV*, Sayı: 2, 2011, 77 -98.
- Lorenz, Edward; Bengt Lundvall. “Accounting for Creativity in the European Union: A multi-level analysis of individual competence, labour market structure, and systems of education and training ” , *Cambridge Journal of Economics*, Cilt: 5, Sayı: 2, 2011 , 269-294.
- Mehmet, A Seven; Buğra, Zengin. “Eğitim ve Öğretim Etkinliklerinde Motivasyon Ve Başarı ” , *AKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 7 Sayı:17; 2003, 192-212 .
- Milosan, Ioan . “ Studies About The Total Quality Management Concept ” , *Acta Technica Corvininensis - Bulletin of Engineering* , Cilt : 4 , Sayı : 4 , 2011 , 43-46 .
- Munhurrun, Ramseook Prabha ; Vedmani Munhurrun ; Arkrasunsingh Panchoo . “ Total Quality Management Adoption In A Public Hospital : Evidence From Mauritius ” , *Global Journal Of Business Research* , Cilt : 5 , Sayı : 3 , 2011 , 67-77 .
- Muter, B. Naci; Gül Kayalıdere. “ Toplam Kalite Yönetiminin Manisa Mesir Vergi Dairesinde Uygulanabilirliği ” , *Yönetim ve Ekonomi* , Cilt : 10 , Sayı : 1 , 2003 ,141-157 .
- Needles, Belverd E. “Accounting Education: The Impact of Globalization” , *Accounting Education: an international journal* , Cilt : 19, Sayı : 6, 2010 , 601- 605 .

- Needles, Belvered E. “ International Education Standards (IES): Issues of Implementation A Report on the Third IAAER Globalization Roundtable ” , *Accounting Education* , 2008 , Cilt : 17 , 69 -79 .
- Narasimhan, S. ; V. Kannan. “Total Quality Management as the Foundation of Sustainability – Turning a New Leaf ” , *European Journal of Social Sciences* , Cilt : 24 ; Sayı : 3 , 2011 , 444 -451 .
- Öcal, Tolga Aslan; Mustafa Üstün. “ İş Etiği Kapsamında Yolsuzluk Ve Rüşvetle Mücadele: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma ” , *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, Cilt : 55 , Sayı: 1 , 2006, 1009-1036 .
- Örten Remzi; Ganite Kurt; Salih Orun . “ Muhasebede Çıvt Taraflı Kayıtlama ve Kitab-Us Siyagat ” , *Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 1, 2011, 34-69.
- Önce, Günal; Aydın Kayabaşı; H. Seçil Fettahlıoğlu. “ Öğrencilerin İş Doyumlarının Geliştirilmesi İçin Etkin Öğretim Yöntemlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Uygulama ” , *KMU İİBF Dergisi*, Yıl:10, Sayı: 14, 2008, 1-12.
- Özbirecikli Mehmet. “ Ana Hatlarıyla IFAC Muhasebesi Standartları ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 33, 2007, 73-80 .
- Özdemir, Servet ; “ Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ” , *Verimlilik Dergisi Özel Sayı*, MPM yayını, 1996, 253-270.
- Özdemir, Murat. “ Kamu Yönetiminde Etik ” , *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 7, 2008, 179-195.
- Gülşen, Celal ; “ Eğitim Denetiminde Toplam Kalite Yönetimi ” , *Milli Eğitim* , Sayı : 182 ,2009 , 149-166 .
- Otlı, Fikret; A. Fethi Durmuş. “ Muhasebe Meslek Mensuplarının Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi ve Elazığ İli Uygulaması ” , *Muhasebe Ve Denetime Bakış*,2010, Yayın No: 31, 77-92.
- Otlı, Fikret; Gamze, A. Kaya. “ Çevre Muhasebesiyle İlgili Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma”, *Akademik yaklaşımlar dergisi*, Cilt:1 , Sayı:1, 2010 , 43-56 .
- Otar, İsmail. “. Muhasebe 'Muzaaf Usul' L. Pacioli' den Önce Var mıydı?-2 ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 29, 2006, 64-78.
- Otlı, Fikret; Ahmet F. Durmuş; BilalSolak. “ Meslek YüksekOkulları Muhasebe Ve Vergi Bölümlerindeki Muhasebe Eğitimi Ve Bölümün Geleceği Hakkında Bir Araştırma: Malatya Meslek YüksekOkulu Uygulaması ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi* , Sayı : 55 , 35 -50 .
- Özkul U. , Fatma. Pınar Pektekin. “ Muhasebe Yolsuzluklarının Tespitinde Adli Muhasebecinin Rolü Ve Veri Madenciliğinin Kullanılması ” , *World of Accounting Science*, Cilt:11, Sayı: 4,2009, 57-88.
- Özkan, Serdar; E. Erdener Acar. “ Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartlarının Finansal Tablolar Analizi Üzerindeki Etkilerine Genel Bakış ” , *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 97 , 2010 , 49-86.
- Özyürek, Hamide. “Muhasebe Meslek Mensuplarının Taşınması Gereken Nitelikler” , *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt : 4, No : 1 ,2012(a) , 139-148.

- Özyürek, Hamide. “ Muhasebe Meslek Mensuplarında Eti : Ankara’ da Muhasebeciler Üzerine Bir Araştırma ” , *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, No : 1 ,2012(b) ,125- 137.
- Özmen, Fatma; Ali Güngör. “Eğitim Denetiminde Etik” , *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 15, 2008, 137-155.
- Özcan, İrfan; Güler Ferhan Ünal; Yeşim Helhel. “Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Öğretim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 41, 2009, 180-181 .
- Özyer, Kubilay; Engin, Kanbur. “Toplam Kalite Yönetiminden Yöneticilerin Motivasyonuna Uzanan Yolun İncelenmesi Üzerine Ampirik Bir Araştırma” , *Journal of World of Turks / Zeitschrift für die Welt der Türken*, Cilt : 4 , Sayı : 2, 2012 , 2013 ,213-232 .
- Pelit, Elbeyi; Evren Güçer. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğiyle İlgili Etik Olmayan Davranışlara Ve Öğretmenleri Etik Dışı Davranışa Yönelten Faktörlere İlişkin Algılamaları” , *Evren Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, 2006, 95-122.
- Pehlivan, Abdülkahir; Adem Dursun. “ Türkiye’de Adli Muhasebe Eğitimine Yönelik Bir Araştırma ” , *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 2, 2012, 129-141.
- Pearson, Timothy A. ; W. Tommie Singleton. “Fraud and Forensic Accounting in the Digital Environment” , *Issues in Accounting Education*, Cilt: 23, Sayı: 4, 2008, 545-559 .
- Pekdemir, Recep; A. Zeynep Süer. “Muhasebe Eğitimi ve Araştırma Konusunda Uluslararası Bir Kuruluş: IAAER ve 10. Dünya Muhasebe Eğitimcileri Kongresi” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 26, 2005 , 61-69.
- Stolowy, Herve ; Michel Tenenhaus .“International accounting education in Western Europe”, *The European Accounting Review* , Cilt : 7, Sayı : 2, 1998, 289-314 .
- Sayın, Şevket; Yasemin,Yeğinboy ; Tektüfekçi , Fatma . “ Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F’ nde Öğretim elamanlarının bakış açısıyla Muhasebe Ve Finansman Eğitiminin Etkinliğinin Ölçülmesi ve Etkinliğinin Arttırılmasına Yönelik Çözüm Önerileri ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı : 25, 2005 ,89-96
- Suryaningrum, D. Hari; Sri Hastuti ; Dwi Suhartini . “ Accounting Students And Lectures Ethical Behavior: A Review Of Individual Factor Gender And Locus Of Control ” , *Global Conference on Business and Finance Proceedings* , Cilt : 7,Sayı : 2 , 2012 ,96 – 106 .
- Sipahi, Barış; İsmail Küçük. “ Türk Ticaret Kanunları Ve Muhasebenin Gelişimine Etkilerinin 160 Yıllık Öyküsü” , *Muhasebe Ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi* , Sayı: 1 ,2011 , 181-193.
- Solak, Fahri; Ercan Sardoğan. “ Türkiye Cumhuriyetleri’nin İktisadi Kalkınma Sürecinde Bilgi Ekonomisinin Yeri Ve Önemi ” , *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 1, 2012, 181-200.
- Sıkka , Prem; Haslam Colin; Korthodoxia Kyriacou ; Dila Agrizzi . “ Professionalizing Claims and the State of UK Professional Accounting Education: Some Evidence ” , *Accounting Education: an international journal* , Cilt : 16 , Sayı : 1 , 2007 , 3-21 .

- Sürmeli, Fevzi. “ Muhasebe Eğitiminde e- Değişimi Yakalamak” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 33, 2007, 28-30.
- Sakarya, Şakir; Suat Kara. “ Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması ” , *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 18 , 2010 , 57-72 .
- Şengel, Salim. “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 47, 2010, 81-94 .
- Tondkar, Rasoul H, Mary A. Flanigan; Ajay Adhikari ; Judith A. Hora . “Internationalizing Accounting Education Through an Integration Approach: A Survey of U.S. Schools”, *International Journal of Accounting*, Cilt :33, Sayı : 4, 1998, 483-507.
- Thomas, Stuart . “Ethics and Accounting Education” , *Issues In Accounting Education* , Cilt :27 , Sayı : 2 , 2012 , 399- 418 .
- Tekşen, Ömer; Muzaffer Tekin; Mehmet Gençtürk. “Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksek Okulları Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, Sayı: 46, 2010, 100-111 .
- Terim, Burak; Ahmet, Öztürk. “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Gördes Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama ” , *Celal Bayar Üniversitesi S.B.E*, Cilt: 7, Sayı: 2, 2009, 153-168.
- Tuncer, Murat. “ Yükseköğretim Gençliğinin Yükseköğretim Beklentileri Üzerine Bir Araştırma ” , *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Cilt: 6, Sayı: 2, 2011, 935-948.
- Topçu, Yavuz; Semih Ahmet Uzundumlu . “ Yükseköğretimde öğrencilerin kopya çekme motivasyonu ile ilgili tutum ve davranışları ” , *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* Cilt: 8, Sayı: 2, 2011, 302-313.
- Turhan, Esra. “ Eğitim Ve Sürdürülebilir Kalkınma (ESD) Kavramı Ve Türkiye ‘ de Okulların Eko Okula Değişim Ve Dönüşümlerinde Okul Yöneticilerinin Rolü ” , *e- Journal of New World Sciences Academy*, Cilt: 7, Sayı: , 99- 108.
- Tudor, Tiron Adriana; Alexandra I. Muşiu . “ Toward A Global Accounting Education Europe ” , *International Journal of Business Research*, Cilt: 7, Sayı: 1, 2007, 47-63.
- Thomas, Stuart . “ Ethics and Accounting Education ” , *Issues In Accounting Education* , Cilt :27 , Sayı : 2 , 2012 , 399- 418.
- Tokay, S. Hüseyin; Ali Deran; Seçkin Arslan. “ Lojistik Maliyet Yönetiminde İzlenebilecek Stratejiler Ve Muhasebe Eğitiminde Beklentiler ” , *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 29, 2011, 226 -244.
- Uyar, Süleyman. “ Uluslararası Eğitim Standartları ve Akdeniz Üniversitesinde Muhasebe Eğitimi ” , *MODA*, Sayı: 1, 200, 79-107.
- Uluslan, Hikmet; Elçin, Eren; Çağrı, Köylü. “ 6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK)’ nun Muhasebe Ve Denetim Uygulamalarına Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma ” , *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, Sayı: 55, 2012, 11-34.
- Ustasüleyman, Talha. “Toplam Kalite Yönetimi Uygulamalarının Firma Performansı Üzerine Etkisi: Türkiye’nin 500 Büyük Firma Performansına Yönelik Bir Araştırma

- ” ,*Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 2, 2011,67-96 .
- Ünsal, Ahmet. “Muhasebe Etik Eğitim Sistem Bileşenlerinde Sürekli Etkin Eğitim ” , *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 22, 2009, 409-422.
- Ünal, Orhan; Murat, Doğanay. “Lisans Düzeyinde Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma ” *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 74-75, 2009,117-138.
- Uyar, Süleyman. “Uluslararası Eğitim Standartları (IES) Ve Akdeniz Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi” , *MÖDAV*, Sayı: 1, 2008, 79-107.
- Ünsal, Halük. “Harmanlanmış Öğrenmenin Başarı Ve Motivasyona Etkisi” , *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:10, Say :1, 2010 , 1-27 .
- Varıcı, İdris . “ Hileli Finansal Raporlama Açısından Denetçinin Sorumluluğu: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası’nda Faaliyet Gösteren İşletmelerin Denetim Raporlarının İncelenmesi ” , *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı : 5 ,2012 , 122-144.
- Vasile, Patrut; Ciuraru - Andrica Cristina; Luca Mihaela. “Green Accounting – A Challege For The Accountant Specialist ” , *Annals Of The University Of Oradea, Science Series*, Cilt:17, Sayı: 3 , 2008 , 1387-1392 .
- Yavuz, Mustafa. “ Bağımsız Denetim Kuruluşları Ve Bağımsız Denetçiler Üzerinde Kamu Denetimi Ve Gözetimi ” , *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 107, 2011, 147-162.
- Yalkın, K.Yüksel. “ Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması ” ,*Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt:4, Sayı: 2, 2002, 1-8.
- Yalkın, Y. Koç; Volkan, Demir; Defne Demir. “ Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye ’ de Ulusal Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi ” , *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 76, 2006, 291-307.
- Yardımcıoğlu, Mahmut; Ahmet, Büyükşalvarcı. “ Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 36, 2007, 173 – 178
- Yayla, Ahmet. “ Eğitim Kavramının Etik Açidan Analizi ” , *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Cilt: 2, Sayı: 1, 2005, 1-12.
- Yazıcı, Hikmet; “ Öğretmenlik mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar : Kuramsal Bir Bakış ” , *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* , Cilt: 17, No: 1 , 2009 , 33-46 .
- Yener, Serhat. “Müzik Eğitimi Kurumlarında Toplam Kalite Yönetimi Kültürü Kavramı ” , *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2005, Cilt: 5 , Sayı: 1, 331-342.
- Yıldırım, Hakan. “Toplam Kalite Yönetiminin Temel Kavramları ”,*Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 17, 2002, 191-202.
- Yılmaz, Malik. “Bilgi Merkezleri ve Toplam Kalite Yönetimi İlişkisi: Bir Uygulama ” , *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, 2003, 257-268.
- Yıldız, Gültekin; Kadir Ardıç. “ Eğitimde Toplam Kalite Yönetimi ” , *Bilgi Dergisi* , Sayı :1, 1999 , 73-82 .

- Yıldız, Fehmi; Gökhan Durak. “ Üniversitelerde verilen muhasebe eğitiminin Kırklareli yöresinde faaliyet gösteren küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin beklentilerini karşılama düzeyinin incelenmesi ” , *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 49, 2011 , 37-47 .
- Yılmaz, Zekai. “ Batı Almanya ’ da Muhasebe Eğitimi ” , 1. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü*, 20-21 Nisan 1979, Marmaris, 179-18.
- Zaif, Figen; Yıldız Ayanoglu. “ Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye ’ de Bir İnceleme ” , *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 1, 2007, 115-136.
- Zeytinlioğlu, Emin. “ Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyon ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 53, 2012, 113 -115.

KİTAPLAR

- Açıkgöz, ÜnKamile, *Etkili Öğrenme Ve Öğretme*, Eğitim Dünyası Yayınları, 6. Baskı, İzmir 2005.
- Bektöre, Sabri, *Muhasebe İlkeleri Ve Uygulaması*, T.C. Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı, No: 32, Sevinç Matbaası, Ankara 1986.
- Durmuş, Beril, Serve, E.Yurtkoru, Murat, Çinko, *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, Beta Basım, 4. Baskı, İstanbul, 2011.
- Durmuş, A. Hayri; M. Emin Arat, *İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu*, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları, No: 496 / 730, Yaylım Matbaası, İstanbul 1995.
- Dursun, Adem, *Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı*, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı Ankara 2006.
- Daştan, Abdulkerim, *Bilgi Ve İletişim Teknolojilerinde Yaşanan Gelişmelerin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Türkiye Değerlendirmesi*, Sermaye Piyasası Kurulu, Ankara, Yayın 209, Ankara 2008.
- Erol, Mikail, *Finansal Muhasebe*, Kalkan Matbacılık, Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, 2012.
- Erdoğan, İrfan, *Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemler*, Emel Matbaası, 2. Baskı Ankara 1998.
- Ergin, Hüseyin, *Muhasebeye Giriş*, Üniversite Kitap Evi Yayın No: 2, 3. Baskı, Kütahya 1996.
- Gençoğlu, Ü. Gücenme, *Genel Muhasebe*, Alfa Aktüel Yayınları, 2. Baskı, Bursa 2010.
- Güvemli, Oktay, *Luca Pacioli Ve Muhasebenin 500. Yılı*, İstanbul Yeminli Mali Müşavirler Odası Yayını No: 2, İstanbul 1994.
- Güvemli, Oktay, *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi Cumhuriyet Dönemi XX.Yüzyıl*, 4. Cilt , Avcıol Basım Yayın, İstanbul 2001.
- Kalmış, Halis, *Örnek Olaylarla Muhasebenin ABC'si*, Pozitif Matbaacılık, 2. Baskı, Ankara 2006.
- Kalaycı, Şeref, *SPSS Uygulamalı Çok değişkenli İstatistik Teknikleri*, Asil Yayın Dağıtım, 5. Baskı, Ankara 2010.
- Kartal, Sadık, *Eğitimde Örgütsel Sosyalleşme*, Maya Akademi, Ankara 2007.
- Kayır, Ömer; Kılıç, Hamdi, *Meslek Yüksek Okulları Araştırması*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2008-29, İstanbul, 2008.
- Lazol, İbrahim, *Genel Muhasebe*, Ekin Kitabevi, 11. Baskı, Ankara 2006.
- Tavşancıl, Ezel, *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, 3. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006
- Tezcan, Mahmut, *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 150, Ankara 1985.

- Örten, Remzi, *Genel Muhasebe* (Tek Düzen Muhasebe Sistemi İle Uyumlu), Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2003.
- Sürmeli, Fevzi, *Genel Muhasebe*, Anadolu Üniversitesi Yayınları: 1341, Açıköğretim Fakültesi Yayını, No: 718, 3. Baskı, Eskişehir 2003
- Sevilengül, Orhan, *Genel Muhasebe*, Gazi Kitap Evi, 16. Baskı, Ankara 2011.
- Şengel, Salim, *Almanya ' da Muhasebeci Eğitimi Baden – Württemberg Eyaleti Stuttgart – Hohenheim Üniversitesi Uygulaması*, T.C Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1142 , 1999.
- Taşdemir, Mehmet, *Eğitimde Planlama Ve Değerlendirme*, Ocak Yayınları, 2. Baskı Ankara 2003.
- Ültanır, Gürcan, *Eğitim 'de Planlama Ve Değerlendirme'*de Kuram Ve Teknikler, 1. Baskı , Nobel Yayın Dağıtım , Ankara 2003.
- Yükçü, Süleyman, *Vergi Kanunları Ve Tek Düzene Göre Finansal Muhasebe Ve Dönem Sonu İşlemleri*, Anadolu Matbaası, İzmir 2002.

BİLDİRİLER

- Aysan, Mustafa. “Türkiye ‘ de Muhasebe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır?” ,*Türkiye 1. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Bildiri Kitabı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, 249-271, İstanbul 1979.
- Acar, Durmuş. “Yükseköğretimde Muhasebe Eğitiminin Motivasyon Sorunları”, *Türkiye XIV muhasebe eğitimi sempozyumu*, Muhasebe eğitiminde yeni boyutlar bildiri kitabı, Kemer-Antalya,1 Ekim-4 Kasım 1995, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, 30-52, Antalya, 1995.
- Akıncı, Nejat; Taner Tuna “Muhasebe Eğitiminde Kullanılması Gereken Ders Araç Ve Gereçleri” , *Türkiye 1. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Bildiri Kitabı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, 285-303, İstanbul 1979.
- Canlar, Mehmet. “Amerika Birleşik Devletlerinde Muhasebe Eğitimi Ve Bazı Yeni Gelişmeler” , *1. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Bildiri kitabı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, Marmaris,167 – 185, 20-21 Nisan 1979
- Çakıcı, Latif. “Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği Ve Muhasebe Eğitimi” , *VII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Üniversitesi Sempozyumu*, Yeminli Mali Müşavirlik Mesleği-Geleceği Bildiri Kitabı, 30 Nisan- 3 Mayıs 1986 – Bodrum, Ankara Üniversitesi, 21 - 22, Bodrum 1986.
- Demirkan, Şefika. “Muhasebe Eğitim Yöntemleri” , *XX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar Bildiri Kitabı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Muhasebe Bilim Dalı, 23-27 Mayıs 2001, 50-65, Antalya 2001.
- Gündüz, H. Erdin. “Muhasebe Eğitiminde Toplam Kalite Yönetimi Anlayışının Kullanılması” , *Türkiye XIV muhasebe eğitimi sempozyumu*, Muhasebe eğitiminde yeni boyutlar bildiri kitabı, Kemer-Antalya,1 Ekim-4 Kasım 1995, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı , 242-247 , Antalya , 1995 .
- Sayın, Şevket; E.Yasemin Yeğinboy. “Yüksek Öğretimde Muhasebe Eğitiminin Etkinliği” ,*XX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar Bildiri Kitabı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Muhasebe Bilim Dalı, 23-27 Mayıs 2001,67-98, Antalya 2001.
- Karapınar, Aydın. “Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Muhasebe Eğitimi ve Ülkemiz Muhasebe Eğitimiyle Karşılaştırılması” , *XX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar Bildiri Kitabı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Muhasebe Bilim Dalı, 23-27 Mayıs 2001, Tekirova- Antalya,211-231.
- Kaya, Ergün; Arman Aziz Karagül. “İnternetle Muhasebe Eğitimi” , *XX. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe Eğitiminde Yeni Ufuklar Bildiri Kitabı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Muhasebe Bilim Dalı, 23-27 Mayıs 2001, 151-194, Antalya 2001.
- Köse, Yasemin; Metin Saban. “Global Muhasebe Eğitiminde Uluslararası Düzenlemeler Ve Gelişmeler” ,*XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu* ,Muhasebe

ortamındaki Güncel Gelişmeler ve Muhasebe Eğitime Etkileri bildiri kitabı ,143 - 153 , Fethiye Muğla , 27-30 Nisan 2005 .

- Laik, Ömer. “Muhasebe Eğitiminde Kullanılması Gereken Ders Araç Gereçleri” , *Türkiye 1. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Bildiri Kitabı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Muhasebe Enstitüsü, 305-314, İstanbul 1979.
- Sevim, Adnan. “Dijital Uygulamaların Muhasebe Eğitimi Üzerine Etkileri” , *XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*, Muhasebe ortamındaki Güncel Gelişmeler ve Muhasebe Eğitime Etkileri bildiri kitabı, 89-105, Fethiye -Muğla, 27-30 Nisan 2005.
- Solaş, Çiğdem. “İngiltere’de Muhasebe Eğitimi”, 1. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri kitabı, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü, Marmaris, 217-226, *Marmaris*, 20-21 Nisan 1979.
- Üstün, Rıfat. “Üniversitelerde Muhasebe Eğitimin Kalitesi Nasıl Yükseltilebilir?” , *Türkiye XIV muhasebe eğitimi sempozyumu*, Muhasebe eğitiminde yeni boyutlar bildiri kitabı, Kemer-Antalya, 1 Ekim-4 Kasım 1995, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, 154-175, Antalya 1995.
- Uzay, Şaban. “Yolsuzlukların Ortaya Çıkartılması Ve Önlenmesinde Denetçilerin Sorumluluğu”, *V. Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu*, Yirmibirinci Yüzyılda Türk Muhasebe Mesleğinin Vizyonu Ve Misyonu Bildiri Kitabı, Türmob Yayınları, No: 172, 235-259, İstanbul 2001.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Akman, Muğan. “Muhasebe Eğitiminde Öğretim Ve Öğrenim Yöntemleri İle Ders Başarısı Arasındaki İlişki: Pilot Çalışma”
<http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf (06.08.2012)> ,2004.
- Aksu, Ceren. “Sürdürülebilir Kalkınma Ve Çevre” ,
<<http://www.geka.org.tr/yukleme/dosya/f6574f6e6b0a8d70a27bfbde52c53a47.pdf> (22. 10. 2012)> ,2011.
- Bayazıtlı, Ercan; Orhan Çelik .“Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin Artırılmasında İlk Adım: Yüksek Öğretim Kurumlarında Muhasebe Etkinliğinin Analizi”,
<www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/bildiri4.doc > (27.10.2012), 2004.
- Civan, Mehmet; Ferah Yıldız. “Globalleşme Sürecinden Muhasebe Meslek Eğitiminin Etkilenmesi”,
<archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/.../3Oturum/MehmetCivan.pdf > (03.10.2012) ,2003.
- Demirkan, Şefika. “Lisans Programında Muhasebe Eğitiminin Kalitesini Artırma Yollarına İlişkin Bir Yaklaşım: Öğrenme Stilleri” ,
<http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf (10.09.2012)> ,2004.
- Eastman, Jaime. “An Examination of Accounting Education in Mexico and the United States ” , <<http://digitalcommons.uri.edu/cgi/viewcontent.cgi?article> >(12-02-2013) , 2009.
- Hergüner, Gülten. “Eğitimde Toplam Kalite Uygulamasının Sağlayacağı Yararlar”,
<http://pegemayayincilik.com/dosyalar/dokuman/108998-2012_021114213-herguner.pdf > (25.10.2012) ,1998.
- Peak, David Mc. “Implementation of International Education Standards and Capacity-Building for High-Quality Corporate Reporting”,
<http://unctad.org/Sections/dite_edb/docs/dite_edb_0034_McPeak.pdf > (25. 09 .2012) , 2011.
- Preobragenskaya, Galina G. ; Robert W. McGee. “ Accounting Education In Russia And The Usa: A Comparative Study ”,
<http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=538562> ,(12-02-2012) , 2004 .
- Savage, E. Deborah; Christine Jasch. “ Environmental Management Accounting ” ,
<<http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/international-guidance-docu-2.pdf> > (20- 10- 2012), 2005.
- Oberholzer, C. “Quality Management In Forensic Accounting” ,
<<http://upetd.up.ac.za/thesis/submitted/etd-10072003113621/unrestricted/dissertation.pdf> .>(07.11.2012) , 2002.
- Kaya, Uğur; Abdulkerim, Daştan. “ Türkiye ‘ de Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Eğitiminin Öğrenci – Öğretici Ve Uygulayıcılar Açısından Değerlendirilmesi ” ,

http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf
(08.10.2012), 2004.

Sürmeli, Fevzi. “Muhasebede Doktora Eğitimi”
<http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf
(01.09.2012)> , 2004.

Stickney, Clyde; Hervé Stolowy, “Survey of financial statement analysis courses in Europe and the United States”,

<<http://hal-hec.archives-ouvertes.fr/hal-00597747?> > (02-03-2013) , 2000.

Yılmaz, Serpil; Ayşegül Ciğer; “ Küreselleşme ve Önlisans Muhasebe Eğitiminde Kalite Arayışı”,

<www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes_2004/bildiri13.doc> (01.11.2012) , 2004.

Zaif, Figen. “Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar” ,
http://www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004/tmes_2004.pdf
(21. 09. 2012), 2004.

<[http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/IES%2020Exposure%20Draft%20and%20Memo_VDRAFT-Formatted1%20\(3\)_0.pdf](http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/IES%2020Exposure%20Draft%20and%20Memo_VDRAFT-Formatted1%20(3)_0.pdf) > (25.09.2012) .

<<http://www.ifac.org/sites/default/files/meetings/files/1625.pdf> > (10.10.2012) .

<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/facts_about_IFAC.pdf> (26-01-2012) .

<<http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/2012-IESBA-Handbook.pdf>>
(13.10. 2012).

<<http://www.acfe.com/higher-ed.aspx>: > (09.11.2012) .

<(http://ogm.meb.gov.tr/gos_yonetmelik.asp?alno=2)> (03.10.2012) .

http://www.kgk.gov.tr/content_detail-208-513-son-halleriyle-standartlar.html(30.04.2013).

TEZLER

Subaşı, Şerife “Muhasebe Meslek Mensuplarının Sürekli Eğitimi ve Türkiye’ deki Uygulamanın Değerlendirilmesi ”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2006.

Süer, M. Hüseyin. “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi, Muhasebe Eğitiminden Beklentiler ve Karşılaşılan Sorunlar” ,İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Sökmen, Alptekin “Ankara’daki Beş Yıldızlı Konaklama İşletmelerinde Örgütsel Bağlılık ile İşgören Performansı Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Ampirik Bir Araştırma”, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2000.

DİĞER KAYNAKLAR

Türk Sanayici Ve İş Adamları Derneği ,“Dünyada Ve Türkiye ‘ de İş Etiği Ve Etik Yönetimi” ,İş Etiği Raporu, Yayın No: TÜSİAD/T-2009-06-492, 2009, 105. 1-131.

Ek-1

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma Çanakkale 18 Mart Üniversitesi'ne bağlı Meslek Yüksekokullar Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin beklentilerinin ve motivasyonlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmış olup, araştırma için hazırlanan sorulara vereceğiniz cevaplar, kullanılacak aracılığı ile istatistiksel yöntemler değerlendirilecektir

Çalışma tamamen akademik bir amaca yöneliktir. Verdiğiniz cevaplar kesinlikle gizli tutulacaktır.

Çalışmamıza yapacağınız destek ve katkılarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

ÖĞRENCİLERE İLİŞKİN GENEL SORULAR

- 1 Cinsiyetiniz nedir?
O Bay O Bayan
- 2 Mezuniyetinizin nedir?
O Ticaret Lisesi O Düz Lise O Diğer
- 3 Bu bölüm ilk tercihiniz midir?
O Evet O Hayır
- 4 Muhasebe bölümünü isteyerek mi seçtiniz?
O Evet O Hayır

ANKETE İLİŞKİN 5'Lİ LİKERT TİPİ SORULAR

MUHASEBE BÖLÜMÜNÜ SEÇME AÇISINDAN

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
5 Mezun olduğum lise türünün meslek yüksekokulu muhasebe programını tercihimde etkisi olmuştur.	O	O	O	O	O
6 Sahip olduğum yetenek ve beceriler muhasebe için uygundur.	O	O	O	O	O
7 Muhasebe alanındaki kariyer fırsatları ilgimi çekiyor.	O	O	O	O	O
8 Muhasebe mesleği sürekli bilginin yenilendiği ve disiplinlerarası (hukuk , maliye). ilişkinin yoğun olduğu bir bilim dalıdır	O	O	O	O	O
9 Muhasebe hakkında daha çok bilgi edinmek istiyorum.	O	O	O	O	O
10 Üniversitede hangi bölümü okuduğumun önemli olmadığını düşünüyorum.	O	O	O	O	O

BEKLENTİLER AÇISINDAN

11 Okulumuzda dersleri kitap, dergi vb. yayınlardan okuyarak öğrenme alışkanlıkları. kazanabilmek için kaynak önerilmektedir	O	O	O	O	O
12 Okulumuzda muhasebe derslerinde faydalanılabilecek yeterli sayıda kaynak mevcuttur.	O	O	O	O	O
13 Muhasebe eğitimindeki verimlilik yeni başarılar elde etmeme olumlu katkı sağlayacaktır.	O	O	O	O	O
14 Muhasebe eğitimindeki başarımlar kişisel olarak ilerlememde ve gelişmemde bana yardımcı olacaktır.	O	O	O	O	O

15	Muhasebe eğitimi bana yeni yetenekler ve fikirler kazandıracaktır.	O	O	O	O	O
16	Muhasebe eğitimi entelektüel gelişimimi hızlandıracaktır.	O	O	O	O	O
17	Muhasebe eğitimi bana prestij kazandıracaktır.	O	O	O	O	O
18	Muhasebe eğitimi bana etik kurallara dayalı bir bakış açısı kazandıracaktır.	O	O	O	O	O
19	Muhasebe eğitimi bana problem çözme yeteneği kazandıracaktır.	O	O	O	O	O
20	Muhasebe eğitimi yeni uygulamalar dikkate alınarak sürekli geliştirilmesi gereken değişime açık bir öğretim programıdır.	O	O	O	O	O
21	Muhasebe eğitiminde verilen derslerin, içeriği elverdiği ölçüde uygulamaya dönük olması eğitim kalitesini arttıracaktır.	O	O	O	O	O
22	Muhasebe eğitimi çevre odaklı muhasebe politikaları geliştirmemi sağlayacaktır.	O	O	O	O	O
23	Muhasebe eğitimiyle kazandığım bilgi düzeyi ilgili bir alanda, kariyerim için temel oluşturacak niteliktedir	O	O	O	O	O

MOTİVASYON AÇISINDAN

24	Muhasebe eğitimi gelecekte bana yeni olanaklar sunacaktır .	O	O	O	O	O
25	Muhasebe eğitimi iyi bir işe girmemi sağlayacak ve para kazanma gücümü arttıracaktır.	O	O	O	O	O
27	Muhasebe eğitimi daha eğitimli bir insan olmamı olanaklı kılacaktır.	O	O	O	O	O
28	Muhasebe eğitimi ufkumu genişletecek ve zorluklarla baş edebilmemi sağlayacaktır.	O	O	O	O	O
29	Muhasebe eğitimi sosyal statümü geliştirecektir.	O	O	O	O	O
30	Muhasebe eğitimi üniversitede başarılı olmamı ve kendimi kanıtlamamı sağlayacaktır.	O	O	O	O	O
31	Bu bölümü diploma almak için okuyorum.	O	O	O	O	O
32	Eğitim konusunda ailemin benden beklentilerini karşılamamı sağlayacaktır.	O	O	O	O	O
33	Muhasebe eğitimiyle ilgili konuları detaylı bir şekilde öğrenmek istiyorum.	O	O	O	O	O
34	Muhasebe alanındaki işlerin stresli olduğunu düşünüyorum.	O	O	O	O	O
35	Muhasebe alanındaki çalışma şekli çok yorucudur.	O	O	O	O	O
36	Muhasebe alanındaki çalışmalar benim için caziptir.	O	O	O	O	O